

Gemeente
West
Maas en
Waal

PROGRAMMA BEGROTING 2025 -2028

Datum raadsbehandeling: 6 november 2024

INHOUDSOPGAVE

Inhoudsopgave	2
Aanbieding aan de raad	3
Vaststellingsbesluit	12
Leeswijzer	13
Deel 1 - Programma's	16
Programma 1 - Wonen, werken en recreëren	17
Programma 2 - Maatschappelijke zaken	21
Programma 3 - Fysieke leefomgeving	25
Programma 4 - Burger, bestuur en veiligheid	28
Programma 5 - Bedrijfsvoering	31
Algemene dekkingsmiddelen	34
Recapitulatie van baten en lasten	36
Deel 2 - Paragrafen	37
Paragraaf Lokale Heffingen	38
Paragraaf Weerstandsvermogen	51
Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen	60
Paragraaf Financiering	66
Paragraaf Bedrijfsvoering	70
Paragraaf Verbonden partijen	80
Paragraaf Grondbeleid	89
Openbaarheidsparagraaf	94
Deel 3 - Financiën	95
Algemeen	96
Kaders en uitgangspunten	97
Financieel meerjaren perspectief	99
Overzicht van baten en lasten	107
Overzicht van incidentele baten en lasten	110
Structureel begrotingsaldo	112
Geprognosticeerde balans	113
EMU saldo	113
Deel 4 - Bijlagen	115
Bijlage 1 - Overzicht personeel en organisatie	116
Bijlage 2 - Overzicht vaste activa	117
Bijlage 3 - Meerjaren investeringsplan	118
Bijlage 4 - Overzicht reserves en voorzieningen	120
Bijlage 5 - Risicoregister	122
Bijlage 6 - Samenstelling college van burgemeester en wethouders	124
Bijlage 7 - Kerngegevens	127
Bijlage 8 - Taakvelden	128
Bijlage 9 - Lijst met afkortingen	134
Bijlage 10 - Algemene uitkering	137

AANBIEDING AAN DE RAAD

We bieden de Programmabegroting 2025 en de meerjarenbegroting 2026-2028 aan. Deze begroting is opgesteld binnen de kaders die u bij de vaststelling van de Voorjaarsnota 2024 hebt bepaald. Financieel uitgangspunt voor de opstelling van deze Programmabegroting is het in de Voorjaarsnota gepresenteerde financieel meerjarig beeld.

Alle bekende ontwikkelingen tot en met 1 september 2024 zijn verwerkt. Informatie die na deze datum bekend werd komt in de Najaarsnota 2024. In de Programmabegroting zijn meerdere financiële ontwikkelingen verwerkt. De grootste ontwikkelingen in 2025 (vanaf € 50.000,-) zijn:

	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Aanbesteding ICT	100 V	102 V	105 V	107 V
Aframen stelpost nieuwe beleid	70 V	72 V	74 V	75 V
Behandeling met verblijf	223 V	229 V	234 V	239 V
Belastingopbrengsten - prognose BSR	136 V	146 V	83 V	63 V
Formatieve uitbreiding - Wettelijke taken	-628 N	-608 N	-633 N	-660 N
Herijkte businesscases accommodaties	200 V	0 V	0 V	0 V
Hulp bij het huishouden - Eigen bijdrage	86 V	0 V	0 V	0 V
Implementatie E-diensten	84 V	-70 N	0 V	0 V
Jeugd Ambulante begeleiding	-310 N	-318 N	-325 N	-333 N
Jeugd behandeling - GGZ incl. POH	-95 N	-98 N	-101 N	-103 N
Jeugd PGB (Persoonsgebonden budget)	-108 N	-111 N	-114 N	-116 N
Jeugd wonen zonder behandeling	-691 N	-708 N	-724 N	-741 N
Kapitaallasten - actualisatie 2025-2028	57 V	5 V	-53 N	25 V
Leges omgevingsvergunningen	200 V	200 V	200 V	200 V
OZB-verhoging	477 V	487 V	496 V	506 V
Riolering - Actualisatie	87 V	95 V	119 V	108 V
Toeristenbelasting	171 V	171 V	171 V	171 V
Uitvoeringsprogramma GVVP	75 V	0 V	0 V	0 V
Wmo huishoudelijke ondersteuning	-274 N	-284 N	-293 N	-299 N

Het financieel beeld in deze programmabegroting is ten opzichte van de voorjaarsnota op een aantal punten gewijzigd. Ten eerste hebben zich op het gebied van Jeugd en Wmo een aantal ontwikkelingen voorgedaan die zorgen voor meerkosten. Deze staan hieronder uitgebreid toegelicht. Ten tweede is de "PM" post ingevuld ten behoeve van de uitvoering van een aantal wettelijke taken. Dat betekent dat in deze begroting een noodzakelijke uitbreiding van de loonsom is opgenomen.

Voor dienstverlening gaat het om:

- KCC: uitbreiding nodig om te voldoen aan de wettelijke verwerkingstermijnen voor reisdocumenten in relatie tot de paspoortpiek en binnen de termijnen voldoen van tijdsige uitgave van rijbewijzen en verwerking verhuizingen.
- DIV/Informatiebeheer: investering in het team nodig om te voldoen aan de wettelijke eisen die gesteld zijn in de Archiefwet. De Archiefinspectie heeft geconstateerd dat we daar nog niet aan voldoen. Het niet voldoen aan de Archiefwet kan leiden tot ondertoezichtstelling.
- ICT/CISO/Functionaris Gegevensbescherming: Informatieveiligheid en Privacy vormen een steeds belangrijker onderdeel van de informatiehuishouding. Hier zijn wettelijke eisen aan gesteld welke ieder jaar d.m.v. audits worden getoetst, Het niet voldoen aan de wettelijke eisen kan tot gevolg hebben dat de gemeente wordt afgesloten van het gebruik van DigiD of onder toezicht wordt geplaatst van de betreffende autoriteiten. Voor dataveiligheid en een goed ingericht Informatiebeheer (beide moeten voldoen aan wettelijke eisen) is de vernieuwing van de ICT-infrastructuur een absolute voorwaarde.
- BRP/Burgerzaken: tijdelijke uitbreiding nodig i.v.m. continuïteitsprobleem. Ook aan deze taken zijn (wettelijke) termijnen verbonden welke zonder tijdelijke uitbreiding niet gehaald worden (o.a. inschrijving nieuwe bewoners, vluchtelingen, aangiftes geboorte en overlijden).

Voor Ruimte gaat het om:

- Een projectleider vluchtelingen, om uitvoering te geven aan onze opgaven op het gebied van de opvang van vluchtelingen. Een adviseur Ruimtelijke Ordening, voor de transitie van bestemmingsplan naar omgevingsplan, als gevolg van de invoering van de Omgevingswet.

Om in 2025 een sluitend financieel beeld te presenteren worden zowel aan de inkomsten als aan de uitgavenkant een aantal maatregelen in deze begroting verwerkt. Grosso modo wordt de uitvoering van de wettelijke taken gedekt door de lasten voor de inwoners te verhogen. Dit omdat het hier om structurele lasten gaat. Daarom zien we ons genoodzaakt de hondenbelasting te verhogen met 10%, de OZB met 12,5% en de toeristenbelasting te verhogen naar € 2,-. Ter dekking van de gestegen meerkosten op het gebied van Jeugd en WMO hebben we gezocht naar ombuigingsmogelijkheden in diverse beleidsvelden:

- E-Diensten/Digitale werkstromen: uitstel implementatie e-Diensten binnen de werkprocessen van het KCC. De vraag naar digitale dienstverlening neemt toe. Om aan deze behoefte te voldoen is het noodzakelijk de werkstromen binnen het KCC te digitaliseren. Hier zit echter geen wettelijke verplichting aan vast en kan uitgesteld worden.
- Ouderenbeleid: Het beperken van de beschikbare middelen voor het Zilverenkrachtbeleid.
- Sport: De bijdrage voor het onderhoud van de voetbalvelden niet verhogen.
- Beperken van inhuur van (tijdelijk) personeel.
- Recreatie en toerisme: Het versoberen van de financiële bijdragen.
- Duurzaamheid: Het inkrimpen van het budget voor duurzaamheidsmaatregelen.
- Overige maatregelen met een lagere financiële impact.

Het verwerken van deze ombuigingen leidt tot een sluitende begroting (klein positief saldo) in jaarschijf 2025. In de aanloop naar de voorjaarsnota 2025 zullen voorstellen gedaan worden om het financieel beeld 2026 en verder structureel in evenwicht te brengen.

Onderstaand een overzicht van alle ombuigingen.

	Bedragen x € 1.000			
	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Aanbesteding ICT	100 V	102 V	105 V	107 V
Afvoer slootvuil	15 V	15 V	15 V	15 V
Bijdrage inclusieagenda vanuit GGZ; ervaringsdeskundigheid bevorderen.	20 V	20 V	20 V	20 V
Boombeheer	20 V	20 V	20 V	20 V
Cultuurnota	30 V	30 V	30 V	30 V
Dorpsdeelauto's	11 V	11 V	11 V	11 V
Duurzaamheidsbeleid	20 V	20 V	21 V	21 V
Herijkte businesscases accommodaties	200 V	0 V	0 V	0 V
Hondenbelasting	9 V	9 V	9 V	9 V
Implementatie E-diensten	84 V	-70 V	0 V	0 V
Inkrimpen zwerfafvalbudget	25 V	25 V	25 V	25 V
Integraal GGZ opties	20 V	20 V	20 V	20 V
Inwonersparticipatie	12 V	12 V	18 V	18 V
IXTA NOA inloop GGZ	23 V	23 V	24 V	24 V
Legesopbrengsten	40 V	41 V	42 V	43 V
Medewerkerstevredenheidsonderzoek	4 V	4 V	4 V	4 V
Niet wettelijke taken GGD	12 V	12 V	12 V	12 V
Opgroeien in een kansrijke omgeving	30 V	30 V	30 V	30 V
OZB-verhoging	477 V	487 V	496 V	506 V
Recreatie en economische zaken	20 V	20 V	21 V	21 V
Sociaal medische indicatie	20 V	21 V	21 V	22 V
Sportvelden - onderhoudsvergoeding	49 V	50 V	51 V	53 V
Stoppen met videohometraining en opvoedcoach GGD	8 V	8 V	8 V	8 V
Subsidiejaarprogramma niet indexeren in 2025	15 V	15 V	15 V	15 V

Terugdringen externe inhuur	30 V	30 V	30 V	30 V
Toeristenbelasting	133 V	133 V	133 V	133 V
Uivoeringsprogramma GVVP	75 V	0 V	0 V	0 V
Wervingsbudget	10 V	10 V	10 V	10 V
Zilverenkrachtbeleid	12 V	12 V	12 V	12 V
Totaal	1.524 V	1.110 V	1.203 V	1.219 V

Onderstaand een overzicht van het aangenomen amendement in de raadsvergadering van 6 november 2024.

	Bedragen x € 1.000			
	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Boombeheer	5 V	0 V	0 V	0 V
Cultuurnota	40 V	0 V	0 V	0 V
Extra taakstelling sociaal domein	80 V	0 V	0 V	0 V
Formatie: Interne uitbreiding/ externe inhuur	62 V	0 V	0 V	0 V
Implementatie E-diensten	-84 N	0 V	0 V	0 V
Niet wettelijke taken GGD	-12 N	0 V	0 V	0 V
Opgroeien in een kansrijke omgeving	-30 N	0 V	0 V	0 V
Sportvelden - onderhoudsvergoeding	-49 N	0 V	0 V	0 V
Zilverenkrachtbeleid	-12 N	0 V	0 V	0 V
Totaal	0 N	0 V	0 V	0 V

Jeugd en WMO

Inleiding

Er is een groei van het aantal inwoners in West Maas en Waal van 19.581 in 2021 naar 20.330 in 2024. Dit aantal is groeiende. En daarmee ook de zorgvraag.

Ook zijn er steeds meer ouderen (zie uitleg onder de huishoudelijke ondersteuning).

Uit de GGD- monitor Jeugd blijken de gevolgen van de Corona van grote invloed op de ontwikkeling van onze kinderen. We zien vooral mentale gezondheidsproblemen.

Vanwege de verhoogde huisvestingstaakstelling neemt het aantal statushouders toe. We zien ook hierbij veel gezondheidsproblemen waardoor zij geïndiceerde zorg nodig hebben. Voor zowel volwassenen als kinderen.

In de begroting voor 2025 is te lezen dat voor het Sociaal Domein meer geld dan in 2024 gereserveerd wordt. In dit document lichten we toe welke posten het betreft en leggen we uit waarom de uitgaven op die posten gegroeid zijn. We beperken ons tot de posten met een toename van meer dan € 100.000 ten opzichte van vorig jaar.

Het betreft de volgende posten:

1. Huishoudelijk ondersteuning (Wmo)
2. Jeugd ambulante begeleiding
3. Jeugdverblijf zonder behandeling
4. Jeugd behandeling
5. Landelijk ingekochte zorg
6. Persoonsgebonden budget

1. Huishoudelijke ondersteuning (HO)

Hoewel we op meerdere posten in de Wmo zien dat de uitgaven stijgen, is de stijging binnen de HO het grootst. In 2023 gaven we € 1.831.872 uit. De oorspronkelijke begroting voor 2024 bedroeg € 1.723.308. Vervolgens is er in 2024 een tariefverhoging van € 2,40 per uur doorgevoerd. De extra kosten á € 146.671 die dat met zich meebracht zijn verwerkt in de voorjaarsnota van 2024. De aangepaste begroting bedraagt daarmee voor 2024 € 1.869.979.

De totale uitgaven voor HO in 2024 zullen echter hoger liggen. Op basis van de betalingen tot en met juli 2024 schatten we in dat we voor het hele jaar € 2.207.206 zullen uitgeven. We zien in 2024 dus al een ingeschat tekort van € 337.227.

Voor komend jaar verwachten we boven op het ingeschatte tekort berekend in 2024, een toename die mede veroorzaakt wordt door de volgende ontwikkelingen.

1. Tariefverhoging

Op basis van de nieuwe aanbesteding komt er per 1 april 2025 een tariefverhoging van € 36,00 naar € 39,61. Dat is een stijging van nog eens € 3,61 (boven op de stijging van € 2,40 in 2024). Dit is de uitkomst van een onafhankelijke kostprijsberekening en volgens de AmvB een reëel tarief.

Naast deze ontwikkeling is een winstwaarschuwing op z'n plaats over de lopende aanbesteding. De verwachting is dat aanbieders hogere tarieven willen. Zij baseren dit op hogere kosten vanwege CAO lonen. De nu berekende kostprijs staat hiermee onder druk. Er zijn verschillende landelijke tarieven bekend die variëren tussen de € 40 en € 42.

2. Toename aantal cliënten en daarmee het aantal aangevraagde uren aan HO

We zien een stijging van het aantal cliënten in 2024. In heel 2023 waren er 544 HO gebruikers. Tot en met juli van 2024 zijn dit er al 527. Van die 527 cliënten, zijn 62 mensen nieuwe cliënten in de eerste 7 maanden van het jaar. Op basis hiervan mogen we veronderstellen dat er in de tweede helft van het jaar nog nieuwe cliënten bijkomen en dat zodoende het aantal cliënten in 2024 hoger zal zijn dan in 2023.

	2022	2023	2024 (tot en met juli)
Totaal aantal cliënten per jaar	402	544 (= 402-4+146) + 35% tov 2022	527 (=544-79+62)
Aantal cliënten dat geen aanvraag deed in het volgende jaar	4	79	
Aantal nieuwe cliënten dat een aanvraag deed in het volgende jaar	146	62 (tot en met juli 2024)	

Tabel 1 Aantal unieke cliënten dat gebruik maakt van HO

Meer vergrijzing, meer zorg

De belangrijkste oorzaak voor de toename van het aantal cliënten is te vinden in de vergrijzing van de inwoners van West Maas en Waal. In onderstaande tabellen is te lezen dat de groep inwoners van 50 tot 80 jaar ruim 42% van de West Maas en Waalse bevolking beslaat. In alle leeftijdscategorieën van het overzicht is te zien dat het percentage voor onze gemeente hoger ligt dan het landelijk gemiddelde. De komende jaren zal de doelgroep die gebruik maakt van de Wmo onverminderd groot blijven.

Leeftijdopbouw, West Maas en Waal, 2024 (%)

Leeftijdsgroep	Mannen, West Maas en Waal	Vrouwen, West Maas en Waal	Mannen, Nederland	Vrouwen, Nederland
90 jaar of ouder	0,4	1,1	0,5	1,1
80 tot 90 jaar	3,8	5,1	3,7	4,8
70 tot 80 jaar	10,9	10,5	9,3	9,9
60 tot 70 jaar	15,0	15,4	12,5	12,6
50 tot 60 jaar	16,9	16,4	14,0	13,9
40 tot 50 jaar	10,9	11,0	11,9	11,8
30 tot 40 jaar	11,8	11,4	13,3	12,8
20 tot 30 jaar	10,4	10,2	13,4	12,9
10 tot 20 jaar	9,9	9,9	11,3	10,6
0 tot 10 jaar	10,2	9,1	10,1	9,5

Tabel 2

Deze ontwikkeling speelt niet alleen in onze gemeente. Het voorspelmodel van de VNG laat voor alle Wmo voorzieningen zien dat het aantal Wmo gebruikers alleen maar blijft stijgen de komende jaren (jaarlijks 5%).

Voorspelling Wmo gebruikers

[Wmo-gemeentevergelijker](#)

Vergelijk met gemeente

West Maas en Waal

	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Wmo gebruikers	635	650	645	615	960	979	1.011	1.049	1.076	1.148
Verschil met 2023	-34%	-32%	-33%	-36%	+0%	+2%	+5%	+9%	+12%	+20%
Aandeel binnen gemeente	3%	3%	3%	3%	5%	5%	5%	5%	5%	5%
65-plussers	3.967	4.087	4.224	4.363	4.520	4.566	4.674	4.807	4.894	5.179
SES-WOA	hoog	hoog	hoog	hoog	hoog	hoog	hoog	hoog	hoog	hoog
Inwoners in gemeente	19.076	19.324	19.581	19.675	20.065	19.900	20.000	20.200	20.200	21.007

Tabel 3 Voorspelling aantal gebruikers van alle voorzieningen binnen de Wmo

Als we dan kijken naar de voorspelling van het aantal HO gebruikers de komende jaren, dan zien we een te verwachten jaarlijkse stijging van 3%.

Voorspelling Wmo gebruikers

[Wmo-gemeentevergelijker](#)

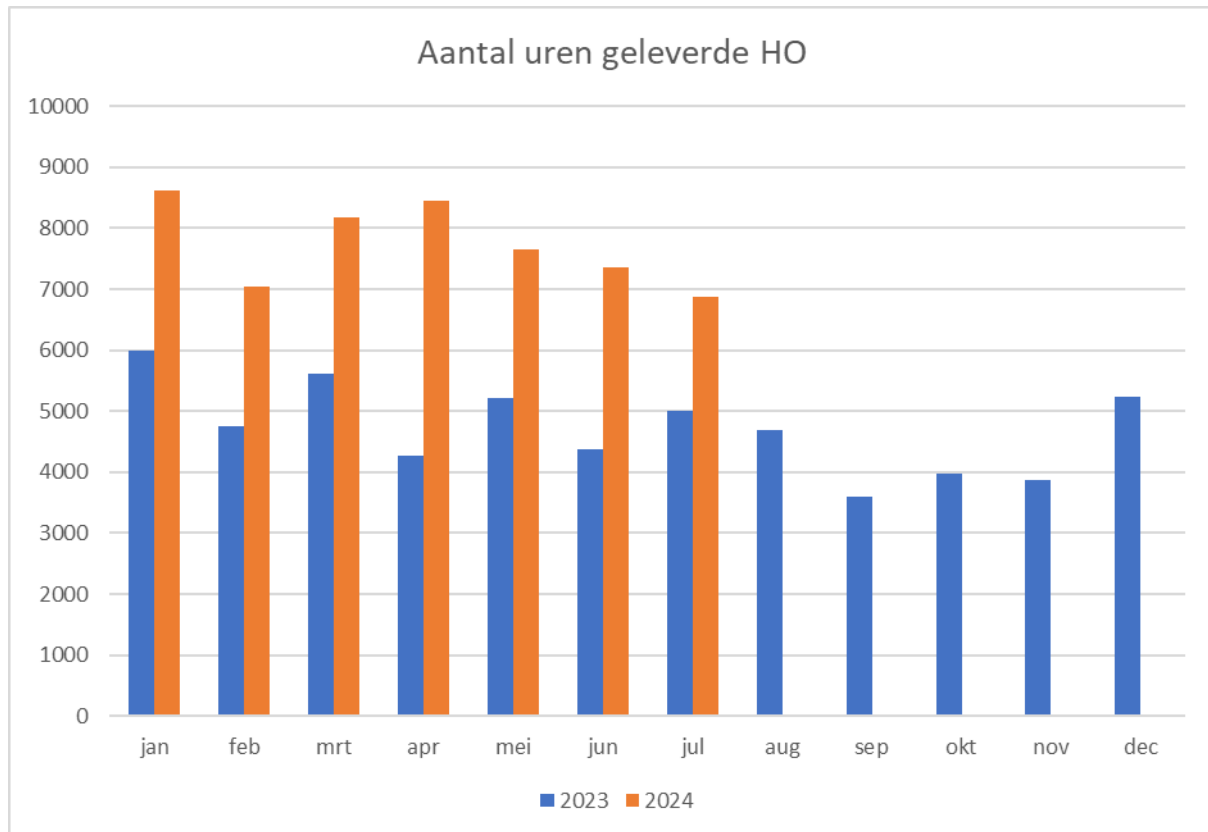
Vergelijk met gemeente

West Maas en Waal

	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Wmo gebruikers	440	455	455	455	580	621	654	692	723	785
Verschil met 2023	-24%	-22%	-22%	-22%	+0%	+7%	+13%	+19%	+25%	+35%
Aandeel binnen gemeente	2%	2%	2%	2%	3%	3%	3%	3%	4%	4%
65-plussers	3.967	4.087	4.224	4.363	4.520	4.566	4.674	4.807	4.894	5.179
SES-WOA	hoog	hoog	hoog	hoog	hoog	hoog	hoog	hoog	hoog	hoog
Inwoners in gemeente	19.076	19.324	19.581	19.675	20.065	19.900	20.000	20.200	20.200	21.007

Tabel 4 Voorspelling aantal gebruikers van HO (Wmo)

De volgende grafiek laat zien hoeveel uren aan huishoudelijke ondersteuning per maand geleverd is in 2023 en 2024. Het laat goed zien hoe groot de toename is.

Tabel 5

3. Stijging aantal zorgintensieve aanvragen

Niet alleen is er sprake van een groeiende groep cliënten, die samen meer aanvragen indienen. Maar ook is er een groeiende (duurdere) zorgbehoefte per cliënt. Dat wordt verklaard door het feit dat onze ouderen steeds langer thuis wonen dan voorheen. Dit is het gevolg van rijksbeleid dat stimuleert om mensen zo lang mogelijk thuis te laten wonen met passende hulp, onder andere HO.

Algemene ontwikkeling Jeugdhulp

Over het algemeen zien we dat het minder goed gaat met onze jeugd. Ook VraagWijzer constateert dit. Voordat we inzoomen op de specifieke producten geven we hieronder een beeld van de algemene ontwikkelingen op de jeugdhulp.

1. Een toename in uithuisplaatsingen vanwege complexe problematiek.

2. Toename in toekenning van dagbesteding.

- Veel jongeren / kinderen vallen uit binnen het onderwijs. Hoe het passend onderwijs wettelijk is georganiseerd, blijkt niet te voldoen. Onderwijs kan niet op maat gevolgd worden, waardoor kinderen uitvallen.
- Kinderen gaan ook vaker naar dagbesteding na school of in het weekend om de thuissituatie te ontlasten. Dit is een keuze, omdat uithuisplaatsen vele malen duurder is. Landelijke ontwikkelingen sturen aan op het thuis laten wonen van kinderen.

3. Een toename van jongeren met mentale problemen en kinderen met faalangst.

Deze constatering wordt o.a. gedaan vanuit de GGD Jeugdmonitor 2023. Ook professionals bevestigen dit (VraagWijzer, Schoolmaatschappelijk werk, Praktijkondersteuner Jeugd GGZ). Oorzaken worden gezien o.a. door de coronaperiode, social media enz.

4. Over het algemeen wordt er lang gewacht met het vragen om hulp. Hierdoor is inzet van geïndiceerde zorg vaker noodzakelijk.

2. Jeugd Ambulante Begeleiding

De volgende producten vallen hieronder:

1. Begeleiding regulier groep en individueel
2. Begeleiding specialistisch groep en individueel

Begroot voor 2024 is een bedrag van € 1.318.369. De uitgaven voor 2024 op basis van de betalingen tot en met juli 2024 schatten we in op € 1.767.994. We zien daarmee in 2024 een ingeschat tekort van € 449.625. Voor de begroting van 2025 houden we hier rekening mee.

Begeleiding regulier		
	2023	2024 (tot en met juli)
Groep	13 personen	9 personen, waarvan 2 nieuw
Individueel	73 personen	38 personen, waarvan 6 nieuw

Tabel 6

Begeleiding specialistisch		
	2023	2024 (tot en met juli)
Groep	9 personen	9 personen, waarvan 3 nieuw
Individueel	101 personen	101 personen, waarvan 32 nieuw

Tabel 7

Wat opvalt is dat veel cliënten langdurige begeleiding nodig hebben, met name individuele begeleiding. Daarnaast valt op dat in 2024 (tot en met juli) er al net zoveel cliënten (101) specialistisch zorg ontvangen als in heel 2023 (101). Dit is dure zorg, waardoor de kosten stijgen.

3. Jeugdverblijf zonder behandeling

In 2024 maken 23 Jeugdigen gebruik van deze extra zware zorg, gezamenlijk voor 120K per maand. Product Jeugdhulp verblijf, inspanningsgericht (extra zwaar) is in 2024 van toepassing op 2 personen. We zien deze 2 cliënten in 2024 overgezet zijn van lichte naar zeer zware zorg. Omdat zij nu zware zorg ontvangen stijgen de kosten de komende maanden en dit loopt door in 2025.

4. Jeugd behandeling

We zien een stijging in het aantal toekenningen van dyslexie. In 2023 liepen er 59 trajecten gedurende het hele jaar. In de eerste helft van 2024 lopen ook al 59 trajecten. 45 daarvan zijn een voortzetting van vorig jaar, 14 trajecten zijn dit jaar nieuw gestart. Trajecten zijn langdurig en zullen naar verwachting ook in 2025 doorlopen.

	2023	2024 (tot en met juli 2024)
Aantal mensen dat een dyslexie diagnoseonderzoek vergoed kreeg	45	24
Aantal mensen dat een dyslexietraject vergoed krijgt	59	59 (waarvan 14 nieuwe)

Tabel 8

5. Landelijk ingekochte zorg

Meerdere jongeren ontvangen deze zorg (16 in 2024). LTA (transitiearrangementen) cliënten is dure zorg. Bijvoorbeeld de kosten kunnen oplopen tot € 15.000 per maand voor 1 cliënt. Dit loopt door in 2025. Op dit moment hebben we 1 cliënt in dit traject.

6. PGB (Persoonsgebonden budget)

We zien een toename van PGB aanvragen vooral bij Jeugd. Bij Jeugd maken 27 inwoners gebruik van een PGB. Als er een PGB professioneel is ingezet dan is er geen contract met deze aanbieder. Dit komt steeds vaker voor. Ouders hebben een wettelijke keuzevrijheid om te kiezen voor een PGB. Er wordt getoetst of iemand een PGB kan beheren. En of de aanbieder passend is.

Begrote budget 2024 bedraagt € 135.727. Toegekend is € 367.606 (ultimo juli 2024). Als het volledig wordt gebruikt dan zien we minimaal een tekort van € 231.879. Voor 2025 is begroot € 138.105. Als we deze trend doortrekken dan zien we het tekort verder oplopen. De begroting voor 2025 moet

hierop worden aangepast. Omdat mogelijk niet alles wordt gebruikt gaan we uit van 80% van het toegekende budget. We houden rekening met een verhoging van € 150.000.

Een onderbouwing van deze (en andere) financiële ontwikkelingen staat in deel 3 van deze Programmabegroting. Op basis van de huidige inzichten ziet het meerjarenperspectief er als volgt uit:

Bedragen x € 1.000

Financieel meerjarenperspectief ontwikkeling	2024	2025	2026	2027	2028
Saldo					
Programmabegroting 2024-2027	298 V	1.314 V	-355 N	-736 N	-736 N
Wijzigingen tot Najaarsnota 2023	-82 N	-82 N	-82 N	0 V	0 V
Najaarsnota 2023	-203 N	65 V	63 V	63 V	63 V
Wijzigingen na Najaarsnota 2023	345 V	549 V	608 V	1.380 V	1.380 V
Wijziging tot Voorjaarsnota 2024	-71 N	1 V	1 V	1 V	1 V
Voorjaarsnota 2024	-1.148 N	-3.478 N	-1.823 N	-1.651 N	-2.911 N
Wijzigingen tot Programmabegroting 2025	923 V	1.393 V	0 V	-107 N	1.199 V
Stand voor opstellen Begroting	62 V	-238 N	-1.588 N	-1.051 N	-1.005 N
Financieel effect Begroting	20 V	252 V	-381 N	-405 N	-546 N
Eindstand na vaststelling Begroting	83 V	13 V	-1.969 N	-1.455 N	-1.550 N

P&C-cyclus

De planning en control cyclus ziet er voor het begrotingsjaar 2025 als volgt uit:

- Voorjaarsnota 2024 (raadsbesluit 4 juli 2024)
- Programmabegroting 2025 - 2028 (raadsbesluit 6 november 2024)
- Najaarsnota 2025 (planning raadsbesluit december 2025)
- Jaarrekening 2025 (planning raadsbesluit juli 2026)

Indeling van het document

Alle documenten uit deze planning en control cyclus hebben dezelfde opzet om de vergelijkbaarheid zo groot mogelijk te maken.

Deel 1 bevat de programma's

In dit deel staan per programma de missie, visie, maatschappelijk effect, doelstellingen, activiteiten, indicatoren en de kosten.

Deel 2 bevat de paragrafen

In dit deel zijn de verplichte paragrafen opgenomen die u inzicht geven in 8 belangrijke thema's,

Deel 3 bevat de financiën

In dit deel staan de kaders en uitgangspunten voor het maken van de Programmabegroting. Ook wordt het financieel meerjarenperspectief getoond. Hierin zijn alle bekende mutaties verwerkt en toegelicht.

Deel 4 bevat de bijlagen

In dit deel staan de bijlages die van belang zijn voor het lezen en begrijpen van deze Programmabegroting.

Besluitvorming

Wij zien als college uit naar de voorbereidingsronde op 29 oktober 2024. Uiteraard bent u vooraf in de gelegenheid om technische vragen te stellen.

Vervolgens zal de formele behandeling van deze Programmabegroting 2025 plaats vinden in uw raadsvergadering van 6 november 2024.

Wij vertrouwen op een constructief overleg met uw raad.

Hoogachtend,
BURGEMEESTER EN WETHOUDERS VAN WEST MAAS EN WAAL,
De gemeentesecretaris, De burgemeester,
D. (Didier) Oosterom V.M. (Vincent) van Neerbos

VASTSTELLINGSBESLUIT

Gemeente
West
Maas en
Waal

Onderwerp:

Vaststelling Programmabegroting 2025 en
Meerjarenbegroting 2026-2028

Nr. "invullen door griffier"

De Raad van de gemeente West Maas en Waal,

Gezien het voorstel van Burgemeester en Wethouders, d.d. 1 oktober 2024, nr. Z.108381

Gelet op artikel 191 van de Gemeentewet.

BESLUIT:

- 1) De Programmabegroting 2025 vast te stellen.
- 2) Kennis te nemen van de meerjarenbegroting 2026-2028.
- 3) Als onderdeel van de begroting 2025 een krediet van € 6.538.000 beschikbaar te stellen voor geplande investeringen in 2025 (Bijlage 3).

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering op 6 november 2024.

DE RAAD VAN DE GEMEENTE WEST MAAS EN WAAL,

De griffier,

De voorzitter,

C. (Elles) Jansen-Bouwman

V.M. (Vincent) van Neerbos

LEESWIJZER

Inleiding

De programmabegroting is opgebouwd uit vier delen.

Deel 1 Programma's

Deel 2 Paragrafen

Deel 3 Financiën

Deel 4 Bijlagen

Hieronder wordt kort aangegeven welke informatie de vier delen bieden.

Deel 1 - Programma's

Missie

Elk programma dient bij te dragen aan het realiseren van de missie en visie van de gemeente, zodat de som van programma's hier een complete invulling aan geeft. De missie en de visie vormen de kapstok voor de huidige bestuursperiode.

Gemeentelijke kaders

De programma's zijn thematisch opgebouwd uit verschillende beleidsvelden. Met beleidsnota's wordt periodiek het beleid geactualiseerd. Per programma wordt in beeld gebracht welke beleidsnota's op dit moment werkzaam zijn.

Visie

Per programma is een deelvisie opgesteld die bijdraagt aan de totaalvisie. Dit maakt inzichtelijk wat welk programma bijdraagt aan het toekomstbeeld van de gemeente in 2026.

Maatschappelijk effect

Per programmaonderdeel is het beoogde maatschappelijk effect vermeld dat aangeeft wat de gemeente binnen het betreffende onderdeel wil bereiken voor haar inwoners.

Doelstellingen

Per programmaonderdeel zijn doelstellingen opgesteld die de gemeente nastreeft om het gewenste maatschappelijke effect mee in te kleuren. Deze doelstellingen hebben een reikwijdte van één tot vier jaar.

Activiteiten

Per programmaonderdeel zijn voor de realisatie van de doelstellingen concrete activiteiten benoemd. Deze activiteiten hebben een reikwijdte van één jaar (of meerdere jaren).

Indicatoren en kengetallen

Waar relevant worden beleidsindicatoren, effectindicatoren en kengetallen uitgewerkt. Beleidsindicatoren vergelijken onze gemeente met landelijke en provinciale informatie. Effectindicatoren en kengetallen worden gebruikt om de ontwikkeling in beeld te brengen over een aantal jaren.

Wat mag het kosten?

Per programma wordt in beeld gebracht welke lasten en baten voor de komende jaren verwacht worden. Steeds bij het opstellen van nieuwe P&C-documenten worden de budgetten geactualiseerd en bijgesteld op basis van nieuwe prognoses. De verwerkte effecten lichten we in deel 3 per programma toe.

Deel 2 - Paragrafen

In dit deel zijn de volgende (verplichte) paragrafen opgenomen:

- Lokale heffingen
- Weerstandsvermogen en risicobeheersing

- Onderhoud kapitaalgoederen
- Financiering
- Bedrijfsvoering
- Verbonden partijen
- Grondbeleid
- Openbaarheidsparagraaf

Lokale heffingen

In deze paragraaf geven wij de ontwikkelingen met betrekking tot ons belastinggebied weer. Per heffing geven wij aan wat het beleid is en op welke wijze het tarief tot stand is gekomen. Ook geven wij inzicht in de (geraamde) opbrengsten.

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

In deze paragraaf brengen wij onze risico's in beeld. Het weerstandsvermogen geeft inzicht in de financiële gezondheid van de gemeente. De weerstandratio geeft aan in welke mate de gemeente in staat is om financiële risico's op te vangen.

Onderhoud kapitaalgoederen

Deze paragraaf geeft inzicht in onze kapitaalgoederen. De kosten van het onderhoud van onze wegen, openbare verlichting, riolering en water, groen en gebouwen vormen een substantieel deel van de begroting.

Financiering

In de financieringsparagraaf bespreken wij de specifieke beleidsvoornemens respectievelijk de uitvoering van het beleid op het gebied van treasury.

Bedrijfsvoering

De bedrijfsvoering betreft de processen binnen onze gemeentelijke organisatie om de beleidsdoelstellingen te kunnen realiseren, sturen en beheersen. Bedrijfsvoering bestaat uit de onderdelen personeel, informatisering, automatisering, communicatie, organisatie, financiën en huisvesting.

Verbonden partijen

De gemeente werkt vaak samen met andere partijen om bepaalde doelen te bereiken. Als deze samenwerking in een bestuurlijke en financiële vorm wordt gegoten, spreken we van een verbonden partij. In deze paragraaf lichten wij deze partijen, hun beleidsdoelstellingen en activiteiten en de hiermee gemoeid zijnde gemeentelijke bijdragen, nader toe.

Grondbeleid

Het grondbeleid heeft een grote invloed op en samenhang met de realisatie van doelstellingen op het gebied van Ruimtelijke Ordening en Volkshuisvesting, Verkeer en Vervoer, Cultuur, Sport en Recreatie en Economische Zaken. Het gaat om grote belangen in diverse disciplines. Daarnaast heeft het grondbeleid een grote financiële impact. De resultaten op grondexploitaties zijn dan ook van groot belang voor de financiële positie van onze gemeente.

Openbaarheidsparagraaf

Openheid en transparantie zijn essentieel voor het vertrouwen tussen de samenleving en de overheid. In de openbaarheidsparagraaf doen we verslag van de uitvoering van de Wet open overheid.

Deel 3 - Financiën

Hier schetsen wij de financiële ontwikkelingen, kaders en uitgangspunten. Ook geven wij inzicht in het financiële beeld voor de komende jaren. Bovendien nemen wij de op grond van de BBV verplichte onderdelen op, zoals de geprognosticeerde balans, het EMU-saldo en de incidentele baten en lasten.

Deel 4 - Bijlagen

Tot slot nemen wij in dit deel de volgende relevante bijlagen op:

- Bijlage 1 - Overzicht personeel en organisatie

- Bijlage 2 - Overzicht vaste activa
- Bijlage 3 - Meerjareninvesteringsplan
- Bijlage 4 - Overzicht reserves en voorzieningen
- Bijlage 5 - Risicoregister
- Bijlage 6 - Samenstelling college van burgemeester en wethouders
- Bijlage 7 - Kerngegevens
- Bijlage 8 - Taakvelden
- Bijlage 9 - Lijst met afkortingen
- Bijlage 10 - Overzicht algemene uitkering uit het Gemeentefonds

DEEL 1 - PROGRAMMA'S

PROGRAMMA 1 - WONEN, WERKEN EN RECREËREN

ALGEMEEN

Omschrijving

Dit programma omvat de beleidsvelden woningbouw, bedrijvigheid en werkgelegenheid, recreatie en toerisme en vergunningverlening, toezicht en handhaving.

Missie

Bijdragen aan het levensgeluk van inwoners

Door een leefomgeving te faciliteren die is afgestemd op de behoefte van de inwoners.

Gemeentelijke kaders

Beleidsstuk	Jaar
Reclamebeleid	2008
Woonwagenbeleid	2010
Landschapsontwikkelingsplan	2011
Welstandsnota	2012
Visie Leefbaarheid Kernen	2013
Regionale detailhandelsvisie	2014
Beleid internet winkels	2014
Structuurvisie dorpen 2025	2015
Structuurvisie Recreatie Concentratiegebieden	2017
Dorpskwaliteitsplan West Maas en Waal	2019
Regionaal Programma Werklocaties 2019-2024 (RPW)	2023
Uitvoeringsprogramma visie leefbaarheid kernen 2030	2020
Verordening startersleningen 2021	2021
Omgevingsvisie buitengebied	2021
Regionaal uitvoeringsprogramma Rijk van Maas en Waal (RUP)	2021
Beleidsvisie zonne-energie	2021
Regionaal Ambitiedocument Regio Rivierenland 2022-2025	2021
Woonvisie 2022-2026	2022
VTH-beleid 2022-2025	2022
Programma kostenverhaal en financiële bijdragen 2023/2024	2023
Nota grondbeleid	2024
Visie (vrijetijds)economie	2024
Omgevingsvisie West Maas en Waal	2024

Ontwikkelingen

Ontwikkeling en realisatie acties woonzorgvisie

De woonzorganalyse, de grondslag voor de woonzorgvisie, is inmiddels in concept opgeleverd. Er wordt nog gewacht op een aantal regionale gegevens, waarna dit concept als rapport opgeleverd wordt aan uw raad. Daarnaast vindt er nog een participatietraject plaats waarin we onze inwoners, gemeente breed, de kans bieden een bijdrage te leveren.

Realisatie uitvoeringsagenda woonvisie 2022

De realisatie stagneert doordat de netwerkbeheerders onvoldoende capaciteit hebben om de woningbouw aan te sluiten. Alternatieven hebben nog geen resultaat opgeleverd. Het risico is dat er vertraging optreedt. Waar de gemeente invloed op kan uitoefenen gebeurt al volop. De komende maanden verwachten we duidelijkheid van de netbeheerders.

Vaststelling en realisatie economische visie met bijbehorende uitvoeringsagenda

De visie met 4 speerpunten is vastgesteld. In de loop van 2025 wordt de uitvoeringsagenda gerealiseerd. Hierin staat per speerpunt opgenomen wat de actiepunten, uitvoering, planning en bijbehorende kosten gaan zijn.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Deelvisie Wonen

Voor inwoners zijn passende, duurzame woonvormen beschikbaar. De basisvoorzieningen passen bij de maat van de gemeente en er is oog voor een open en groene leefruimte.

Maatschappelijk effect

West Maas en Walers zijn tevreden met hun woonplaats.

Doelstellingen

1. Realiseren van passende groei in de kernen (totaal 1.070 nieuwe woningen tot 2030), met behoud van het karakter en de omvang van de kernen.
2. Realiseren van spreiding van nieuwe woningen over de kernen.
3. Realiseren van voldoende betaalbare nieuwe woningen (sociale huur, midden-huur en betaalbare koop).
4. Stimuleren en faciliteren van het verduurzamen van de bestaande woningvoorraad.
5. Realiseren van meer levensloopbestendige woningen en passende en duurzame woonvormen wonen in alle kernen.
6. Realiseren van een goede ontsluiting tussen nieuwe woonwijken en de kernen.
7. Realiseren van toekomstbestendige basisvoorzieningen.

Deelvisie Werk

Werk en economische ontwikkeling zijn in balans met de leefbaarheid en het milieu/klimaat. Bedrijventerreinen groeien waar mogelijk, zijn goed bereikbaar én het vrachtverkeer is geweerd uit de kernen. Er zijn alternatieven voor het 'klassieke' boerenbedrijf, bestaande bedrijfslocaties zijn hergebruikt om verpaupering tegen te gaan én nieuwe bedrijven (mkb) versterken bestaande bedrijven.

Maatschappelijk effect:

Een duurzame en maatschappelijk verantwoorde lokale economie met een sterke werkgelegenheid.

Doelstellingen

1. Bedrijven faciliteren bij uitbreidingen, verplaatsing en/of vestiging, ten behoeve van het bevorderen van werkgelegenheid.
2. Duurzame revitalisering van bedrijventerreinen.
3. Uitbreiding van bedrijventerreinen.
4. Minder kansrijke bedrijventerreinen transformeren naar wonen.
5. Uitbreiding van kleine bedrijventerreinen hoogstens voor bestaande bedrijven, bij voorkeur centralisatie van bedrijven op grotere terreinen.
6. Huidige agrarische bedrijven niet belemmeren en de ruimte geven voor innovatie en recreatieve activiteiten, innovatie, mits de agrarische activiteiten niet worden belemmerd.
7. Stimuleren van transformatie van langdurig leegstaande commerciële panden.
8. Nieuwe ondernemingen moeten voor de gemeente een meerwaarde hebben én duurzaam en klimaat-adaptief zijn.
9. Vrachtverkeer wordt (waar mogelijk) geweerd uit de dorpskernen.

Deelvisie Recreëren

In West Maas en Waal zijn de recreatiemogelijkheden doorontwikkeld. Hierdoor kent de gemeente een 4-seizoenen toerisme. Daarnaast is het recreatieve aanbod ook interessant voor de eigen inwoners.

Maatschappelijk effect:

Versterken van de merkbeleving van West Maas en Waal.

Doelstellingen

1. Investeren in het aantrekkelijk houden van het recreatieve gebied.
2. Inzetten op het sterke toeristische-recreatieve merk 'Het Land van Maas en Waal'.
3. Stimuleren en uitbreiden van recreatieplekken en toerisme.
4. Het verbinden van de parels (attracties en kleinschalige recreatie) langs de Maas en tussen de Maas en Waal; het organiseren van het 'parelsnoer'.
5. Nieuwe recreatieve ondernemers versterken het bestaande aanbod en zorgen voor een 4-seizoenen aanbod.
6. Mogelijkheden voor recreatie op het platteland mogelijk maken.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

Activiteiten	Realisatie
Deelvisie Wonen	
<i>Kleinschalige en grootschalige woningbouwontwikkeling</i>	
<i>Leningen Svn (woonvisie)</i>	
<i>Ontwikkeling en realisatie acties woonzorgvisie</i>	2026
<i>Onderzoeken mogelijkheden nut en noodzaak van herbestemmen recreatiewoningen binnen de nieuwe in ontwikkeling zijnde visie 'recreatie en toerisme'</i>	2026
<i>Rivierenprojecten</i>	2028
<i>Realisatie uitvoeringsagenda woonvisie 2022</i>	2030
<i>Realisatie projecten uitvoeringsagenda woonvisie</i>	2030
Deelvisie Werk	
<i>Vaststelling en realisatie economische visie met bijbehorende uitvoeringsagenda</i>	2026
Deelvisie Recreëren	
<i>Landgoed de Acht morgen - Appeltern (project derden)</i>	2025
<i>Uitvoeringsprogramma visie (Vrijetijds)economie tot 2025 en verder</i>	2025
<i>Regionaal projectfiche agribusiness</i>	2025
<i>Ontwikkeling Hanzeland Maasbommel</i>	2025
<i>Realisatie uitvoeringsagenda economische visie 2023</i>	2026
Bouwgrondexploitaties	
<i>De Appelhoek 1b - Alphen</i>	2025
<i>Het Leeuwse Veld - Beneden-Leeuwen (Project in samenwerking met derden)</i>	2025
<i>Gravin van Rechterenschool</i>	2025

BELEIDSINDICATOREN

Beleidsindicator	Jaar meting	Landelijk	Provincie	WMW	Begroting 2025
Economie					
Funciemenging (in %)	2023	54,2	54,4	47	47,5
Vestigingen van bedrijven (aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 74 jaar)	2023	155,3	140,5	158,7	159,8
Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing (VHROSV)					
Demografische druk (in %)	2024	70,4	74,3	73,4	74,4
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden (in €)	2024	Geen data	1000	974	1005
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden (in €)	2024	Geen data	1000	974	1005
Nieuw gebouwde woningen (aantal per 1.000 woningen)	2023	9,1	9,6	22,8	24,0

KENGETALLEN

Kengetal	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Aantal overnachtingen	153.430	135.000	166.500	166.500	166.500	166.500

WAT MAG HET KOSTEN?

Exploitatie	Bedragen x € 1.000					
	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Totaal lasten	-6.369 N	-7.088 N	-4.854 N	-4.873 N	-4.848 N	-4.901 N
Totaal baten	6.431 V	3.989 V	2.041 V	1.975 V	1.956 V	1.983 V
Saldo van dit programma	62 V	-3.099 N	-2.813 N	-2.898 N	-2.892 N	-2.919 N

PROGRAMMA 2 - MAATSCHAPPELIJKE ZAKEN

ALGEMEEN

Omschrijving

Dit programma omvat ondersteuning, welzijn, onderwijs, sport, cultuur, zorg en sociale voorzieningen.

Missie

Bijdragen aan het levensgeluk van inwoners

Door een leefomgeving te faciliteren die is afgestemd op de behoefte van de inwoners.

Gemeentelijke kaders

Beleidsstuk	Jaar
Subsidieverordening basisbibliotheek West Maas en Waal	2007
Accommodatiebeleidsplan Maatschappelijke knooppunt in elke kern	2009
Verordening inrichting antidiscriminatievoorziening gemeente West Maas en Waal	2010
Visie Leefbaarheid Kernen/Koers 2030	2013
Verordening Individuele studietoelage Participatiewet	2015
Verordening cliëntenparticipatie Participatiewet West Maas en Waal	2015
Verordening verrekening bestuurlijke boete bij recidive	2015
Verordening cliëntenparticipatie Werkzaam	2016
Kadernota cultuur 2017-2020 'Cultuur is geen kunst'	2016
Verordening individuele inkomensubsidie West Maas en Waal	2017
Algemene subsidieverordening Gemeente West Maas en Waal	2017
Verordening loonkostensubsidie Participatiewet	2017
Advies- en verbeterplan sluitende aanpak voor mensen met een psychische kwetsbaarheid	2017
Regionaal Beleidsplan GGZ Beschermd Wonen Maatschappelijke Opvang	2017
Beleidskader Harmonisatie Kinderopvang en Peuterspeelzaalwerk	2018
Lokaal sociaal akkoord 2018-2021	2018
Beleidskader Lokaal Onderwijsbeleid 2018-2022 'Verdiepen en verbreden'	2018
Beleidsnota onderwijsachterstandenbeleid	2018
Afstemmingsverordening participatiewet IOAW en IOAZ West Maas en Waal 2018	2018
Nota vereenvoudiging minimabeleid en bijzondere bijstand 2020	2019
Verordening Jeugdhulp & Maatschappelijke ondersteuning 2020	2019
Beleidsplan schuldhulpverlening 2021-2024	2020
Verordening beslistermijn schuldhulpverlening	2021
Regioplan Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang Nijmegen & Rivierenland	2021
VVE-beleid (onderdeel van onderwijsachterstandenbeleid)	2021
Regioaanpak 'Huiselijk geweld en Kindermishandeling'	2021
IHP (Integraal Huisvestingsplan)	2022
Verordening onderwijshuisvesting West Maas en Waal 2022	2022
Verordening bekostiging leerlingenvervoer	2022
Nadere regels Maatschappelijke ondersteuning West Maas en Waal	2022
Nadere regels Jeugdhulp West Maas en Waal	2022
Tarievenverordening voor welzijnsaccommodaties in de gemeente West Maas en Waal	2023
Uitgangspunten lokaal minimabeleid 2024	2023
Meerjarenstrategie GGD 2024-2027	2024
Meerjarenbeleidsplan Werkzaam 2024-2027	2024

Ontwikkelingen

Integraal Huisvesting Plan (IHP)

De uitvoering van het IHP loopt grote achterstand op. Het is onrealistisch om jaarlijks 1 school te bouwen, anderzijds is er onvoldoende capaciteit om deze ambitie tot stand te brengen. Op dit onderdeel zullen keuzes gemaakt moeten worden. Hiervoor zullen we een nieuw IHP opstellen.

Integraal beleidskader Sociaal domein

Het beleidskader is vastgesteld. Daarbij is afgesproken dat de activiteiten om de doelen in dit beleidskader te bereiken, opgenomen worden in jaarlijkse uitvoeringsplannen. Hierin worden, opgenomen wat de actiepunten, uitvoering, planning en bijhorende kosten gaan zijn.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

West Maas en Waal heeft een vitale gemeenschap met een actief verenigingsleven, waarbij mensen naar elkaar om kijken. De gemeente faciliteert en helpt mensen (die dat nodig hebben) aansluiting te houden bij de gemeenschap. Sportvoorzieningen en accommodaties blijven waar mogelijk in de buurt/wijk.

Maatschappelijk effect

West Maas en Walers voelen zich gezien en gehoord en kunnen deelnemen aan de maatschappij.

Doelstellingen

1. Jeugd en jongeren op een verantwoorde manier te laten opgroeien, ontwikkelkansen te vergroten en zorg te dragen voor een zinvolle vrijetijdsbesteding.
2. Bevorderen van de zelfredzaamheid van al onze inwoners.
3. Een goede gezondheid en verantwoorde levensstijl van al onze inwoners te bevorderen.
4. Actieve en passieve deelname/betrokkenheid van al onze inwoners aan de samenleving te bevorderen.
5. Een voorzieningenniveau dat bijdraagt aan de leefbaarheid in de dorpen, passend bij de omvang van het dorp.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

Activiteiten	Realisatie
Deelvisie Maatschappelijke zaken	
<i>Lokale inclusie agenda</i>	2025
<i>Zilverenkrachtbeleid</i>	2025
<i>Uitvoeren beleidsplan GGZ Beschermd Wonen-Maatschappelijke Opvang</i>	2025
<i>Gymzaal Appeltern duurzaamheidsmaatregelen</i>	2025
<i>Opstellen en uitvoeren van een integraal beleidskader 'sociaal domein'</i>	2026
<i>Opstellen en uitvoeren plan van aanpak in het kader van het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA)</i>	2026
<i>Bevorderen gezonde leefstijl, onder andere in scholen en instellingen</i>	2026
<i>Stimuleren sport- en cultuuractiviteiten/evenementen</i>	2026
<i>Dementievriendelijke gemeente worden</i>	2026
<i>Stimuleren van publiekstoegankelijke toiletten. En de vindbaarheid vergroten door middel van aansluiting bij de "Hoge Nood App"</i>	2026
<i>Een integrale aanpak van laaggeletterdheid en lage basisvaardigheden in beleid en uitvoering. En daarbij de continuering van het (mobiel) Digitaalhuis</i>	2026

<i>Het continu optimaliseren van werkafspraken met VraagWijzer ten behoeve van een verbeterde toegang</i>	2026
<i>Waarderen en ondersteunen van (jonge) mantelzorgers via het netwerk van mantelzorgsteunpunten</i>	2026
<i>Actief jeugd- en onderwijsbeleid uitvoeren met als doel dat alle jeugdigen zo gezond en veilig als mogelijk kunnen opgroeien en zich zo goed mogelijk ontwikkelen</i>	2026
<i>Jeugd en jongeren meer betrekken bij de samenleving</i>	2026
<i>Uitvoeren van het integraal Huisvesting Plan (IHP)</i>	2026
<i>Realiseren ontmoetingsplekken voor de jeugd</i>	2026
<i>Stimuleren van activiteiten tussen jeugd en politiek</i>	2026
<i>Regie voeren op de MFA's, afhankelijk van de uitkomsten van de herijkte businesscases</i>	2026
<i>Een integrale aanpak ten behoeve van de leefbaarheid in Altforst via de "dorpendeal"</i>	2026
<i>Jeugd: Opgroeien in een kansrijke omgeving</i>	2026
<i>Uitvoering geven lokaal beleid op Huiselijk Geweld en Kindermishandeling</i>	2026

BELEIDSINDICATOREN

Beleidsindicator	Jaar meting	Landelijk	Provincie	WMW	Begroting 2025
Onderwijs					
Absoluut verzuim (aantal per 1.000 leerlingen)	2023	6,3	5,4	13	6,3
Relatief verzuim (aantal per 1.000 leerlingen)	2023	27	24	30	24
Voortijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers) (in % deelnemers aan VO/MBO)	2023	2,4	2,2	1,9	2
Sociaal domein					
Banen (aantal per 1.000 inwoners in leeftijd 15-74 jaar)	2023	714,7	701,5	494,3	506,4
Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo (aantal per 10.000 inwoners)	2023	700	693	480	497
Jongeren met een delict voor de rechter (in % van 12-21 jarigen)	2022	1	0,93	0	0
Jongeren met jeugdbescherming (in % van alle jongeren tot 18 jaar)	2023	0,9	1,0	0,8	0,7
Jongeren met jeugdhulp (in % van alle jongeren tot 18 jaar)	2023	11,0	11,7	12,3	12,2
Jongeren met jeugdreclassering (in % van alle jongeren van 12 tot 23 jaar)	2023	0,3	0,3	Geen data	Geen data

Kinderen in uitkeringsgezin (in % kinderen tot 18 jaar)	2022	6	4,64	4	4
Lopende re-integratievoorzieningen (aantal per 10.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar)	2023	191,5	195,8	79,1	80
Netto arbeidsparticipatie (in % werkzame beroepsbevolking t.o.v. beroepsbevolking)	2023	73,1	73,7	74,4	74,5
Personen met een bijstandsuitkering (aantal per 10.000 inwoners in de leeftijd van 18-67 jaar)	2023	344,8	289,7	144,8	145
Werkloze jongeren (in % 16 t/m 22 jarigen)	2022	1	1,43	1	1

Sport, cultuur en recreatie					
Niet sporters (in %)	2022	46,4	46,8	53,7	52

EFFECTINDICATOREN

Effectindicator	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Positieve cliëntervaring: er is samen naar oplossingen gezocht (%)	78%	85%	85%	86%	86%	86%
Positieve cliëntervaring: de ondersteuning past bij de hulpvraag van de cliënt (%)	78%	87%	85%	86%	86%	86%
Positieve cliëntervaring: met ondersteuning kan de cliënt beter de dingen doen (%)	72%	83%	80%	81%	81%	81%
Kwaliteit ondersteuning WMO	86%	90%	89%	90%	90%	90%

KENGETALLEN

Kengetal	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Aantal bezoekers zwembad	15.518	18.000	18.000	18.000	18.000	18.000
Aantal zelfstandig wonende inwoners van 75+	1.925	1.877	2.035	2.137	2.244	2.356

WAT MAG HET KOSTEN?

Exploitatie	Bedragen x € 1.000					
	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Totaal lasten	-34.832 N	-27.379 N	-28.773 N	-29.370 N	-29.872 N	-30.848 N
Totaal baten	13.621 V	4.940 V	4.391 V	4.558 V	4.502 V	4.582 V
Saldo van dit programma	-21.211 N	-22.439 N	-24.383 N	-24.812 N	-25.370 N	-26.266 N

PROGRAMMA 3 - FYSIEKE LEEFOMGEVING

ALGEMEEN

Omschrijving

Dit programma omvat de beleidsontwikkeling, inrichting en ontwerp, beheer, onderhoud en exploitatie van onze openbare ruimte, verkeer, milieu en afval.

Missie

Bijdragen aan het levensgeluk van inwoners

Door een leefomgeving te faciliteren die is afgestemd op de behoefte van de inwoners.

Gemeentelijke kaders

Beleidsstuk	Jaar
Waterplan 2005-2025	2005
Op weg naar duurzaam groenbeheer	2011
Integrale leidraad Flora en Fauna ruimtelijke ontwikkeling en bestendig beheer	2013
Gladheidsbestrijdingsplan	2014
Bomenbeleidsplan	2014
Milieuprogramma	2015
Gemeentelijk verkeer- en vervoersplan	2016
Beleidsplan Openbare verlichting 2019-2023	2018
Nota parkeren	2019
Koersnotitie duurzaamheid en energiebeleid	2019
Regionale energietransitie fruitdelta Rivierenland	2020
Lokaal uitvoeringsprogramma klimaatbestendig west maas en waal	2020
Verordening en stimuleringslening duurzaamheid	2020
Bodemkwaliteitskaart en beheernota	2021
Beheer- en Onderhoudsrapportage Verhardingen 2022-2026	2022
Beleidsplan Water en Riolerings 2023-2027	2022

Ontwikkelingen

Er zijn geen bijzondere externe ontwikkelingen.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

West Maas en Waal is een goed ontsloten, open & groene, energie-neutrale gemeente.

De verkeersveiligheid is op orde en de historie van West Maas en Waal is zichtbaar door de doorontwikkeling van de 'parels' van de gemeente.

Maatschappelijk effect

De fysieke leefomgeving van West Maas en Waal draagt bij aan het welzijn en de gezondheid van de inwoners.

Doelstellingen

1. De gemeente is duurzaam en klimaat-adaptief ingericht.
2. Stimuleren van verduurzaming van huizen; in 2026 meer energielabel A gebouwen.
3. Meer zonnepanelen op of bij woningen (nu 40%, streefgetal 60% in 2026).
4. Realiseren van meer waterbuffers op prioritaire locaties.
5. Meer groene (koele) verblijfsruimtes in dorpen.
6. Meer vergroening van particuliere tuinen.
7. De gemeente is duurzaam en klimaat-adaptief ingericht.
8. Goede, veilige en snelle bereikbaarheid tussen de (voorzieningen van de) kernen en gemeenten.
9. Goede regulering van het oppervlakte en grondwater.

10. De gemeente West Maas en Waal heeft een goede verkeerveiligheid en nagenoeg geen ongelukken in de openbare ruimte.
11. De "parels" van de gemeente zijn zichtbaar.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

Activiteiten	Realisatie
Deelvisie Fysieke leefomgeving	
<i>Verfraaien van de dorpsentrees</i>	
<i>Realisatie aanpak warmtetransitie</i>	2025
<i>Onderzoeken of er meer focus moet komen op de kwaliteit en veiligheid van onze wegen en dijken. Met aandacht voor veiligheid, verlichting en parkeren en een klimaat adaptieve inrichting</i>	2025
<i>Reconstrueren van de Dorpsstraat in Wamel</i>	2025
<i>Reconstrueren van de Rooijsestraat in Dreumel</i>	2025
<i>Realisatie uitvoeringsagenda laadpalenvisie</i>	2026
<i>Onderhoudsregime voor wegenkwaliteit en trottoirbeleid in kaart brengen</i>	2026
<i>Eenvoudige melding van incidenten op wegkwaliteit, inclusief een transparante prioritering</i>	2026
<i>Weg- en veiligheidsproblemen coördineren en bewaken in samenwerking met wegbeheer, waterschap en provincie</i>	2026
<i>Realisatie projecten/maatregelen uitvoeringsagenda GVP</i>	2026
<i>Ontwikkeling en realisatie klimaatbeleidsplan 2024-2029</i>	2029

BELEIDSINDICATOREN

Beleidsindicator	Jaar meting	Landelijk	Provincie	WMW	Begroting 2025
Volksgezondheid en Milieu					
Hernieuwbare elektriciteit (in % van totale energieverbruik)	2022	41,3	29	69,5	70
Omvang huishoudelijk restafval (in kg per inwoner)	2021	163,6	99,6	59,5	65

KENGETALLEN

Kengetal	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Aantal oplaadpalen	20	25	35	40	45	50
Aantal overzettingen Maasveren	1.115.084	1.000.000	1.150.000	1.196.000	1.244.000	1.293.500
Aantal overzettingen Veerdienst Tiel-Wamel	118.078	135.000	135.000	135.000	135.000	135.000
Aantal klachten dumping en zwerfafval	356	320	320	320	320	320
Energieopwekking gemeentelijke gebouwen in kWh	184,3 MWh	200 MWh	200 MWh	200 MWh	200 MWh	200 MWh
Hoeveelheid restafval per inwoner in kg	70 kg	65 kg	65 kg	60 kg	55 kg	50 kg
Percentage duurzaam stroomverbruik gemeentelijke gebouwen	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Scheidingspercentages gemeente	84%	87%	87%	88%	89%	90%

WAT MAG HET KOSTEN?

Exploitatie	Bedragen x € 1.000					
	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Totaal lasten	-8.741 N	-9.325 N	-9.723 N	-9.561 N	-9.802 N	-10.119 N
Totaal baten	5.840 V	6.045 V	6.470 V	6.012 V	5.986 V	5.993 V
Saldo van dit programma	-2.901 N	-3.280 N	-3.253 N	-3.549 N	-3.815 N	-4.126 N

PROGRAMMA 4 - BURGER, BESTUUR EN VEILIGHEID

ALGEMEEN

Omschrijving

Het programma omvat de dienstverlening aan burgers, het functioneren van het bestuur en de organisatie en de integrale veiligheid.

Missie

Bijdragen aan het levensgeluk van inwoners

Door een leefomgeving te faciliteren die is afgestemd op de behoefte van de inwoners.

Gemeentelijke kaders

Beleidsstuk	Jaar
Nota Verbonden partijen	2014
Kwaliteitshandvest met servicenormen	2015
APV	2022
Regionaal beleidsplan 2024-2027	2023
Integraal Veiligheidsplan 2023-2027	2023
Startnotitie beleid inwonersparticipatie	2024
Evenementenbeleid 2024-2028	2024
Regionaal Crisisplan 2024-2027	2024

Ontwikkelingen

Er zijn geen bijzondere externe ontwikkelingen.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Deelvisie Burger

Inwoners zijn betrokken bij gemeentelijke zaken die in hun omgeving gebeuren.

Maatschappelijk effect:

Een dynamische burgerparticipatie die bijdraagt aan de beleidsvorming van de gemeente.

Doelstellingen

1. Versterken van de burgerparticipatie.

Deelvisie Bestuur

West Maas en Waal heeft een sterke gemeenteraad die de inwonersbelangen optimaal behartigt. Daarnaast is West Maas en Waal een bestuurlijk en organisatorisch sterke gemeente die ook in 2026 nog zelfstandig is.

Maatschappelijk effect:

Een gemeenteraad die duidelijke ontwikkelingskaders, gebaseerd op maatschappelijke effectsturing stelt.

Doelstellingen

1. Een gemeenteraad die optimaal wordt ondersteund en die de belangen van de inwoners behartigt.

Deelvisie Veiligheid

West Maas en Waal is een veilige gemeente om in te wonen en te verblijven.

Maatschappelijk effect:

Inwoners en bezoekers voelen zich thuis en veilig in West Maas en Waal

Doelstellingen

1. Realiseren van een gemeente waarin iedereen zich thuis en veilig voelt.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

Activiteiten	Realisatie
Deelvisie Burger	
<i>De gemeente gaat naar de inwoners toe (fysiek en online)</i>	2025
<p>Toelichting: We hebben met veel doelgroepen te maken, die op verschillende manieren te bereiken zijn. Het is nodig om verschillende instrumenten naast elkaar te gebruiken, om voor zoveel mogelijk inwoners de drempel zo laag mogelijk te maken om te participeren. Per project of beleid wordt geïnventariseerd welke stakeholders we treffen en wat nodig is om hen te bereiken en betrekken: dit is iedere keer weer maatwerk. Bij participatietrajecten gaan we naar inwoners toe, daar waar zij zijn, fysiek en online. Zie ook de mogelijkheden die we willen creëren via het uitvoeringsprogramma van het beleid inwonerparticipatie.</p>	
<i>Stimuleren van Dorpsplatforms</i>	2025
<p>Toelichting: Continueren van huidige rol van en contact tussen gemeente en de Dorpsplatforms. Daar waar het extra aandacht behoeft, zetten we hier wederzijds op in.</p>	
<i>Evaluatie Leefbaarheidsvisie 2030, vervolg Leefbaarheidsvisie 2050</i>	2026
<p>Toelichting: •Leefbaarheidsvisie onder de loep nemen als het gaat om de inhoudelijke 15 speerpunten: wat is de status hiervan? •Leefbaarheidsvisie onder de loep nemen als het gaat om het afronden van de visie 2030 en vervolg na 2030. Dit hangt samen met hoe we werken binnen de organisatie en de ontwikkelingen die in de afgelopen jaren hebben plaatsgevonden. Een belangrijke vraag is: wat is het bestaansrecht van visies van onze gemeente náást de omgevingsvisie? En in het geval van de visie leefbaarheid: wat is de toegevoegde waarde hiervan naast de omgevingsvisie en bijvoorbeeld het beleidskader sociaal domein?</p>	
<i>Uitvoeringsprogramma inwonersparticipatie</i>	2026
<p>Toelichting: Het beleid inwonerparticipatie is eind 2024 klaar. Als vervolg op het beleid wordt begin 2025 het bijbehorende uitvoeringsprogramma vastgesteld. Na vaststelling wordt gestart met uitvoering van de acties. Deze gaan, zoals beschreven in de startnotitie van het beleid, over:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Processen • Interne organisatie • Instrumenten voor participatie • Inclusieve participatie • Communicatie <p>Voorbeelden van uitgangspunten zijn: een (digitaal) initiatievenloket voor inwoners, een online participatieplatform, duidelijk inzicht in participatietrajecten (de verwevenheid en het versterken van elkaar), scholing voor medewerkers op het vlak van bijvoorbeeld dialoog, in verbinding zijn met inwoners via straatgesprekken over specifieke thema's, aandacht voor alle doelgroepen en hoe hen te benaderen, het begeleiden van medewerkers in het toepassen van de leidraad binnen hun beleid of project, projectcommunicatie verder optimaliseren.</p> <p>Het gaat hierbij om ontwikkelingen die ervoor zorgen dat beleidsadviseurs en projectleiders stappen voorwaarts zetten bij de inwonerparticipatie van hun thema's.</p> <p>De uitvoering vindt plaats op basis van prioritering en binnen de mogelijkheden van tijd en budget.</p>	
Deelvisie Bestuur	
<i>Gemeenteraad en college ondersteunen bij het nemen van een duidelijke rol gebaseerd op het dualisme</i>	
<i>Gemeenteraad en college begeleiden bij het nemen van een actieve rol in regio en de gemeenschappelijke regelingen</i>	

Deelvisie Veiligheid	
<i>Meer zichtbaarheid van de wijkagenten voor een beheersbaar werkgebied</i>	
<i>Dekkend AED-netwerk blijven borgen en hulpverleners blijven opleiden</i>	
<i>Ondersteunen VRGZ bij uitbreiden/opvullen vrijkomende posten</i>	

BELEIDSINDICATOREN

Beleidsindicator	Jaar meting	Landelijk	Provincie	WMW	Begroting 2025
Veiligheid					
Diefstallen uit woning (aantal per 1.000 inwoners)	2023	1,3	1,1	2,5	2,5
Geweldsmisdrijven (aantal per 1.000 inwoners)	2023	4,3	3,4	2,5	2,5
Vernielingen en beschadigingen in de openbare ruimte (aantal per 1.000 inwoners)	2023	5,8	5,2	3,5	3,5
Verwijzingen Halt (aantal per 1.000 jongeren 12-17 jaar)	2023	9	8,3	19	19
Winkeldiefstallen (aantal per 1.000 inwoners)	2023	2,5	2,1	1,2	1,2

WAT MAG HET KOSTEN?

Exploitatie	Bedragen x € 1.000					
	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Totaal lasten	-4.083 N	-4.332 N	-4.653 N	-4.609 N	-4.733 N	-4.822 N
Totaal baten	651 V	395 V	415 V	477 V	477 V	486 V
Saldo van dit programma	-3.432 N	-3.937 N	-4.238 N	-4.132 N	-4.257 N	-4.337 N

PROGRAMMA 5 - BEDRIJFSVOERING

ALGEMEEN

Omschrijving

Het programma omvat het functioneren van de gemeentelijke organisatie. De bedrijfsvoering is ondersteunend aan en mede bepalend voor de kwaliteit van het primaire proces en de realisatie van de beoogde maatschappelijke effecten. De interne organisatie staat volledig ten dienste aan het primaire proces. Dit betekent dat de kwaliteit en omvang van de gemeentelijke organisatie, maar ook faciliteiten als bijvoorbeeld de huisvesting en de automatisering indirect van grote invloed zijn op het behalen van de gewenste effecten.

Missie

Bijdragen aan het levensgeluk van inwoners

Door een leefomgeving te faciliteren die is afgestemd op de behoefte van de inwoners.

Gemeentelijke kaders

Beleidsstuk	Jaar
Archiefverordening	2018
I&A-plan 2020	2020
Strategisch fiscaal beleidsplan 2022-2025	2022
Informatiebeveiligingsbeleid	2023
Programmaplan organisatieontwikkeling 2023-2026	2024
Inkoopbeleid	2024

Ontwikkelingen

De omgeving rondom bedrijfsvoering verandert snel. Er worden steeds hogere eisen gesteld door de samenleving aan dienstverlening. De overheid vuurt steeds meer wetgeving op ons af die complexer en technischer van aard is. Bedreigingen van buitenaf die ons verplichten om de beveiliging van informatie steeds beter op orde te hebben. Het vinden en binden van geschikt personeel om aan de steeds hoger gestelde eisen te kunnen voldoen wordt steeds lastiger. Ondanks deze ontwikkelingen blijft de dienstverlening en de bedrijfsvoering overeind. We worden echter met onze kleine organisatie steeds kwetsbaarder om aan al deze ontwikkelingen te kunnen blijven voldoen. Investeren in het onderdeel Bedrijfsvoering is hierdoor wel een noodzaak om te kunnen blijven voldoen aan verwachtingen en wetgeving. Zowel lokaal als landelijk

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

West Maas en Waal is een regiegemeente die dienstbaar is aan haar inwoners, open en duidelijk communiceert en inwoners met vragen daadwerkelijk verder helpt. De gemeente werkt slim & efficiënt vanuit een krachtig financieel beleid, dat aansluit bij gestelde politieke kaders en Wet- en regelgeving. Daarnaast is de gemeente een professionele organisatie die haar professionals ondersteunt, faciliteert, ziet en hoort vanuit de interne dienstverlening en de gezamenlijke verantwoordelijkheid.

Maatschappelijk effect

Inwoners hebben vertrouwen in de gemeente en professionals zijn trots op de gemeente West Maas en Waal als werkgever.

Doelstellingen

1. Een dienstbare organisatie met een sterke dienstverlening naar de professional (intern).
2. Een dienstbare organisatie die inwoners daadwerkelijk verder helpt bij een (hulp)vraag.
3. Realiseren van de gemeentelijke ambities binnen de kaders van een krachtig financieel beleid.
4. Realiseren van een krachtig informatiebeleid.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

Activiteiten	Realisatie
Deelvisie bedrijfsvoering	
<i>Procesondersteuning werkbelevingsonderzoek</i>	
Toelichting: HR biedt ondersteuning aan de procesgang en applicatie van het werkbelevingsonderzoek.	
<i>Jaarstukken hebben een kader stellende, signalerende en evaluerende functie</i>	
<i>Informatieveiligheid</i>	
Toelichting: De gemeente West Maas en Waal is verplicht haar informatiebeveiliging in te richten conform de BIO, de Basis Informatiebeveiliging Overheid. De beveiliging van onze informatie, waaronder de persoonsgegevens, maken een onlosmakelijk onderdeel uit van het "toekomst bestendig informatiebeheer". De implementatie van de BIO richtlijnen vindt plaats onder leiding van de CISO.	
<i>Opstellen Personeel ontwikkelplan</i>	2025
Toelichting: Opleidings- en ontwikkelplan wordt opgesteld. Dit in relatie tot het organisatie ontwikkelplan.	
<i>Opstellen RI&E beleidskaders</i>	2025
Toelichting: Advisering en begeleiding Risico-Inventarisatie en Evaluatie (RI&E) in samenwerking met de preventiemedewerkers. Er is opdracht gegeven aan een partij voor het opzetten van een RI&E specifiek voor de gemeentewerf/buitendienst.	
<i>Opstellen Informatiebeleidsplan</i>	2025
Toelichting: Prioriteit ligt in 2025 op implementatie ICT-verbeterplan. Na implementatie volgt het Informatiebeleidsplan	
<i>Toekomstbestendig Informatiebeheer</i>	2025
Toelichting: Er is gestart met de voering plan van aanpak 'Toekomstbestendig Informatiebeheer'. Ons informatiebeheer is nog niet op orde. Dit heeft geleid tot een nieuwe beschouwing van wat er nodig is om informatiebeheer op de rit te krijgen. Onderdeel is o.a. de doorontwikkeling van het team DIV.	
<i>Implementatie e-HRM systeem</i>	2025
Toelichting: Implementatie e-HRM systeem. Onlosmakelijk is hieraan de overgang naar een nieuwe personeel -en salarisadministratie gekoppeld. In september heeft de raad een raadsvoorstel ontvangen om akkoord te gaan met de benodigde vernieuwing en de daarbij behorende kosten. Activiteiten:	
<ul style="list-style-type: none"> • Goedkeuring Raadsvoorstel in de raadsvergadering op 12 september '24 • Planning/plan van aanpak i.s.m. de betrokken partijen • Ontvlechting huidige dienstverlener (i.s.m. de Connectie) • Uitvoering Implementatieplan softwareleverancier en salarisadministrateur • Inrichting nieuw e-HRM systeem door HR en betrokken partijen. 	
<i>Uitvoering plan van aanpak dienstverlening en klantprocessen</i>	2025
Toelichting: Het plan van aanpak voor de verbetering en de doorontwikkeling van de dienstverlening en klantprocessen wordt stapsgewijs opgepakt en geïmplementeerd. De focus in 2025 en 2026 ligt op de continuïteit en de doorontwikkeling van het team. Verbeteren we onze klantprocessen o.a. door het implementeren van e-diensten en geven we procesmatig vorm aan het actieplan Internationale Werknemers. Met de komst van de nieuwe ICT-beheerder voeren we de laatste acties uit voor de implementatie van de telefoon applicatie Anywhere 365.	

<i>Opzet en inrichting Informatiehuis</i>	2025
<p>Toelichting: Ter voorbereiding op het data gedreven werken is er een kort verkennend onderzoek uitgevoerd naar de mogelijkheden. Met de uitkomst van dit onderzoek wordt de volgende stap richting data gedreven werken gezet. De opzet en inrichting gebeurt in samenhang met het ICT-verbeterplan en Toekomstbestendig Informatiebeheer. Om data gedreven te kunnen werken moet de aanwezige data in de basis op orde zijn. We verkennen ook de mogelijke samenwerking op dit gebied met buurgemeenten.</p>	

<i>Toegankelijke communicatie, heldere taal, verbeterde gemeentewebsite</i>	2026
<p>Toelichting: Training Heldere taal inclusief raad -en collegevoorstellen wordt aangeboden aan (nieuwe) medewerkers. De website wordt voortdurend verbeterd op zoekfunctie en indeling. De inhoud wordt gecontroleerd op juistheid. Inventarisatie van verbeterpunten vanuit de gebruikers (in -en extern).</p>	

<i>Een begroting opgesteld (voor het vrije deel) op basis van maatschappelijk toegevoegde waarde, waardoor resultaat & effect en niet financiën leidende principes zijn.</i>	2026
--	------

BELEIDSINDICATOREN

Beleidsindicator	WMW 2022	WMW 2023	WMW 2024	WMW 2025
Bestuur en ondersteuning				
Apparaatskosten (in € per inwoner)	€ 313	€ 344	€ 396	€ 426
Bezetting (aantal Fte per 1.000 inwoners)	4,55	4,76	4,73	5,39
Externe inhuur (kosten in % totale loonsom + inhuur externen)	15,8%	18,5%	10%	10%
Formatie (aantal Fte per 1.000 inwoners)	4,76	5,26	5,28	5,73
Overhead (in % van totale lasten)	12,1%	11,0%	14,7%	15,1%

EFFECTINDICATOREN

Effectindicator	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Waardering medewerkers	70%	75%	75%	80%	80%	80%

KENGETALLEN

Kengetal	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Ziekteverzuimpercentage	4,92%	4,5%	4%	4%	4%	4%

WAT MAG HET KOSTEN?

Exploitatie	Bedragen x € 1.000					
	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Totaal lasten	-8.556 N	-8.835 N	-9.121 N	-9.450 N	-9.464 N	-9.794 N
Totaal baten	486 V	306 V	40 V	40 V	41 V	41 V
Saldo van dit programma	-8.069 N	-8.529 N	-9.081 N	-9.409 N	-9.424 N	-9.752 N

ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN

ALGEMEEN

Omschrijving

Binnen de begroting bestaat onderscheid tussen algemene dekkingsmiddelen en specifieke dekkingsmiddelen. Specifieke dekkingsmiddelen zijn inkomsten die direct samenhangen met een bepaald programma. Dat kunnen inkomsten zijn van het Rijk met een specifiek bestedingsdoel (bijvoorbeeld voor de uitvoering van de Wet maatschappelijke ondersteuning in programma 2), de opbrengsten uit verkoop van gronden (programma 1) of opbrengsten uit verleende diensten, zoals het verstrekken van een paspoort (programma 4). Ook de rioolheffing en de afvalstoffenheffing zijn specifieke dekkingsmiddelen. De specifieke dekkingsmiddelen worden binnen het betreffende programma verantwoord.

De algemene dekkingsmiddelen zijn dekkingsmiddelen die vrij aan te wenden zijn. De besteding van deze inkomsten is op voorhand niet gebonden aan een bepaald programma of doel, maar wordt ingezet ter dekking van de tekorten op de programma's. De dekking bestaat voor het grootste gedeelte uit de Algemene uitkering uit het Gemeentefonds en de lokale heffingen die niet bestedingsgebonden zijn. De overige dekkingsmiddelen bestaan uit rentebaten en de post onvoorzien.

Doelstelling

We willen een financieel gezonde gemeente voor nu en in de toekomst zijn. Om dit te bereiken voeren wij een verantwoord en stabiel financieel beleid met sluitende begrotingen, waarbinnen ruimte wordt gemaakt voor noodzakelijke en gewenste veranderingen van beleid en het opvangen van onvoorziene omstandigheden. Wij maken voortdurend een afweging tussen onze bestuurlijke ambities en de daarvoor beschikbare middelen.

Gemeentelijke kaders

Beleidsstuk	Jaar
Nota weerstandsvermogen	2012
Nota risicomanagement	2013
Nota activabeleid	2019
Nota reserves en voorzieningen 2019	2019
Belastingverordeningen 2023	2022
Controleprotocol 2023-2027	2023
Controleplan en Normenkader 2023	2023
Verordening financieel beleid, beheer en organisatie gemeente West Maas en Waal	2023
Verordening controle financiële beheer en organisatie gemeente West Maas en Waal	2023
Verordening onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid	2023

Ontwikkelingen

Er zijn geen bijzondere externe ontwikkelingen.

BELEIDSINDICATOREN

Beleidsindicator	Jaar meting	Landelijk	Provincie	WMW	Begroting 2025
Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing					
Gemiddelde WOZ-waarde (in € 1.000)	2024	379	380	404	415

WAT MAG HET KOSTEN?

Bedragen x € 1.000

Exploitatie	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Totaal lasten	-764 N	-805 N	-768 N	-771 N	-775 N	-771 N
Totaal baten	39.624 V	42.171 V	44.549 V	43.603 V	45.077 V	46.621 V
Saldo van dit programma	38.859 V	41.366 V	43.781 V	42.832 V	44.302 V	45.850 V

RECAPITULATIE VAN BATEN EN LASTEN

Bedragen
x €1.000

Programma	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten						
Programma 1 - Wonen, werken en recreëren	-6.369 N	-7.088 N	-4.854 N	-4.873 N	-4.848 N	-4.901 N
Programma 2 - Maatschappelijke zaken	-34.832 N	-27.379 N	-28.773 N	-29.370 N	-29.872 N	-30.848 N
Programma 3 - Fysieke leefomgeving	-8.741 N	-9.325 N	-9.723 N	-9.561 N	-9.802 N	-10.119 N
Programma 4 - Burger, bestuur en veiligheid	-4.083 N	-4.332 N	-4.653 N	-4.609 N	-4.733 N	-4.822 N
Programma 5 - Bedrijfsvoering	-8.556 N	-8.835 N	-9.121 N	-9.450 N	-9.464 N	-9.794 N
Algemene dekkingsmiddelen	-764 N	-805 N	-768 N	-771 N	-775 N	-771 N
Totaal lasten	-63.345 N	-57.764 N	-57.892 N	-58.634 N	-59.494 N	-61.255 N
Baten						
Programma 1 - Wonen, werken en recreëren	6.431 V	3.989 V	2.041 V	1.975 V	1.956 V	1.983 V
Programma 2 - Maatschappelijke zaken	13.621 V	4.940 V	4.391 V	4.558 V	4.502 V	4.582 V
Programma 3 - Fysieke leefomgeving	5.840 V	6.045 V	6.470 V	6.012 V	5.986 V	5.993 V
Programma 4 - Burger, bestuur en veiligheid	651 V	395 V	415 V	477 V	477 V	486 V
Programma 5 - Bedrijfsvoering	486 V	306 V	40 V	40 V	41 V	41 V
Algemene dekkingsmiddelen	39.624 V	42.171 V	44.549 V	43.603 V	45.077 V	46.621 V
Totaal baten	66.653 V	57.846 V	57.906 V	56.665 V	58.039 V	59.706 V
Saldo						
Programma 1 - Wonen, werken en recreëren	62 V	-3.099 N	-2.813 N	-2.898 N	-2.892 N	-2.919 N
Programma 2 - Maatschappelijke zaken	-21.211 N	-22.439 N	-24.383 N	-24.812 N	-25.370 N	-26.266 N
Programma 3 - Fysieke leefomgeving	-2.901 N	-3.280 N	-3.253 N	-3.549 N	-3.815 N	-4.126 N
Programma 4 - Burger, bestuur en veiligheid	-3.432 N	-3.937 N	-4.238 N	-4.132 N	-4.257 N	-4.337 N
Programma 5 - Bedrijfsvoering	-8.069 N	-8.529 N	-9.081 N	-9.409 N	-9.424 N	-9.752 N
Algemene dekkingsmiddelen	38.859 V	41.366 V	43.781 V	42.832 V	44.302 V	45.850 V
Saldo van baten en lasten	3.308 V	82 V	13 V	-1.968 N	-1.456 N	-1.550 N
Saldo Programmabegroting 2025	3.308 V	83 V	13 V	-1.969 N	-1.455 N	-1.550 N

DEEL 2 - PARAGRAFEN

PARAGRAAF LOKALE HEFFINGEN

ALGEMEEN

De paragraaf betreffende de lokale heffingen bevat ten minste (BBV, artikel 10):

- de geraamde inkomsten;
- het beleid ten aanzien van de lokale heffingen;
- een overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen, waarin inzichtelijk wordt gemaakt hoe bij de berekening van tarieven van heffingen, die hoogstens kostendekkend mogen zijn, wordt bewerkstelligd dat de geraamde baten de ter zake geraamde lasten niet overschrijden, wat de beleidsuitgangspunten zijn die ten grondslag liggen aan deze berekeningen en hoe deze uitgangspunten bij de tariefstelling worden gehanteerd;
- een aanduiding van de lokale lastendruk;
- een beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid.

GERAAMDE INKOMSTEN

Omschrijving	Werkelijk 2023	Actueel 2024	Mutatie 2025	Raming 2025
<u>Belastingen</u>				
OZB-woning eigenaren	€ 2.760.422	€ 2.747.000	€ 386.962	€ 3.133.962
OZB-niet woning eigenaren	€ 903.895	€ 966.000	€ 120.750	€ 1.086.750
OZB-niet woning gebruikers	€ 716.265	€ 779.000	€ 97.375	€ 876.375
Roerende zaakbelasting	€ 31.063	€ 13.396	€ 1.674	€ 15.070
Hondenbelasting	€ 102.440	€ 98.344	€ 9.834	€ 108.178
Toeristenbelasting (incl. watertoer.)*	€ 229.465	€ 162.000	€ 171.000	€ 333.000
Forensenbelasting	€ 6.157	€ 9.520	€ 48	€ 9.568
Reclamebelasting	€ 25.733	€ 30.000	€ 0	€ 30.000
Totaal belastingen	€ 4.775.440	€ 4.805.260	€ 787.643	€ 5.592.903
<u>Heffingen</u>				
Afvalstoffenheffing	€ 2.360.108	€ 2.593.325	€ 254.949	€ 2.848.274
Brede rioolheffing (Niet woningen)	€ 278.673	€ 270.339	€ 8.121	€ 278.460
Brede rioolheffing (woningen)	€ 2.364.120	€ 2.355.490	€ 86.350	€ 2.441.840
Marktgeld	€ 4.974	€ 5.281	€ 105	€ 5.386
Marktgeld (leges)	€ 3.166	€ 5.031	€ 252	€ 5.283
Lijkbezorgingsrechten	€ 23.530	€ 12.530	€ 240	€ 12.770
Leges	€ 1.768.203	€ 1.447.888	€ 284.813	€ 1.732.701
Totaal heffingen	€ 6.802.774	€ 6.689.884	€ 634.830	€ 7.324.714
Totale opbrengst lokale heffingen	€ 11.578.214	€ 11.495.144	€ 1.422.473	€ 12.917.617

BELEID LOKALE HEFFINGEN

In deze paragraaf presenteren wij de uitgangspunten en het doel van de gemeentelijke belastingen en heffingen. De gepresenteerde tarieven zijn voorlopige tarieven. De definitieve tarieven worden vastgesteld door middel van verordeningen die in de raad van december 2024 of uiterlijk januari 2025 behandeld zullen worden.

Gemeentelijke kaders

In bovenstaande tabel is onderscheid gemaakt tussen belastingen en heffingen.

De tarieven van belastingen en heffingen worden op een verschillende manier geïndexeerd. De toegepaste indexering wijkt af van de indexering in de Voorjaarsnota 2024 die is vastgesteld in de raad van 4 juli 2024. In het raadsvoorstel bij de begroting wordt dit toegelicht.

De opbrengst van de gemeentelijke belastingen gaan naar de algemene middelen van de gemeente. De gemeenteraad bepaalt dus zelf waaraan dit geld wordt besteed.

Bij heffingen is door het Rijk bepaald dat deze niet hoger mogen zijn dan de kosten die bij de heffing horen. We streven naar volledig kostendekkende tarieven.

In deze tabel staat welke beleidsstukken actueel zijn.

Beleidsstuk	Jaar
Verordening onroerende zaakbelastingen 2024	2023
Verordening belasting op roerende woon- en bedrijfsruimten 2024	2023
Verordening hondenbelasting 2024	2023
Verordening toeristenbelasting 2024	2023
Verordening watertoeristenbelasting 2024	2023
Verordening forensenbelasting 2024	2023
Verordening reclamebelasting Beneden-Leeuwen Centrum 2018	2017
Verordening afvalstoffenheffing 2024 (gemaakt & vastgesteld door AB-AVRI)	2023
Verordening rioolheffing 2024	2023
Verordening marktgelden 2024	2023
Verordening lijkbezorgingsrechten 2024	2023
Legesverordening 2024	2023
Voorjaarsnota 2024	2024

OVERZICHT PER HEFFING

ONROERENDE ZAAK BELASTINGEN

Algemeen

Onder de naam 'onroerende zaakbelastingen' (OZB) heffen wij:

1. bij niet-woningen: een gebruikersbelasting en een eigenarenbelasting;
2. bij woningen: alleen een eigenarenbelasting.

Als heffingsmaatstaf voor de OZB geldt de WOZ-waarde die elk jaar opnieuw wordt bepaald.

Beleidsuitgangspunten

De volgende beleidsuitgangspunten worden toegepast bij de berekening van de OZB-tarieven voor 2025:

- OZB is algemeen dekkingsmiddel, er wordt geen relatie gelegd met de bijhorende kosten;
- Tariefdifferentiatie (gebruik niet-woningen, zakelijk recht niet-woningen en zakelijk recht woningen);
- Extra opbrengstenstijging totaal 12,5%;
- Areaaluitbreiding verwerken zoals bedoeld is in de motie van de raad van 4 november 2020;
- Kwijtschelding is onder voorwaarden mogelijk.

Tariefberekening

In de volgende tabel wordt de tariefberekening per onderdeel toegelicht.

Omdat de nieuwe taxatiegegevens bij het opstellen van deze begroting nog niet bekend zijn, gaan wij bij de gepresenteerde tarieven nog uit van de voorlopige waarden per 1 januari 2024. De definitieve waarden zijn volgens planning in december 2024 bekend bij BSR en zullen leiden tot nieuwe OZB-tarieven die uiterlijk in december 2024 (of januari 2025) vastgesteld zullen worden.

Berekening OZB-tarief gebruik niet-woningen	Werkelijk 2023	Actueel 2024	Begroting 2025
berekening: rekenkundige opbrengst / heffingsgrondslag = tarief			
<u>Berekening opbrengst</u> geraamde opbrengst (vorig jaar)			€ 779.000
opbrengst stijging van 12,5%			€ 97.375
geraamde toename opbrengst door areaaluitbr.			€ 0
totale opbrengst OZB gebruik niet woningen	€ 716.265	€ 779.000	€ 876.375
rekenkundig tarief OZB gebruik niet-woningen	0,2600%	0,2662%	raads- vergadering dec.

Berekening OZB-tarief eigendom niet woningen	Werkelijk 2023	Actueel 2024	Begroting 2025
berekening: rekenkundige opbrengst / heffingsgrondslag = tarief			
<u>Berekening opbrengst</u> geraamde opbrengst (vorige jaar)			€ 966.000
opbrengst stijging van 12,5%			€ 120.750
geraamde toename opbrengst door areaaluitbr.			€ 0
totale opbrengst eigendom niet woningen	€ 903.895	€ 966.000	€ 1.086.750
rekenkundig tarief OZB eigendom niet woningen	0,2616%	0,2703%	raads- vergadering dec.

Berekening OZB-tarief eigendom woningen	Werkelijk 2023	Actueel 2024	Begroting 2025
berekening: rekenkundige opbrengst / heffingsgrondslag = tarief			
<u>Berekening opbrengst</u> geraamde opbrengst (vorige jaar)			€ 2.747.000
geraamde toename opbrengst door areaaluitbreiding*			€ 38.744
opbrengst stijging van 12,5%			€ 348.218
totale opbrengst eigendom woningen	€ 2.760.422	€ 2.747.000	€ 3.133.962
rekenkundig tarief OZB eigendom woningen	0,0840%	0,0793%	raads- vergadering dec.

* Er wordt rekening gehouden met een standaard toename van het woningbezit van 100 woningen.

ROERENDE ZAAKBELASTINGEN

Algemeen

Onder de naam 'Belastingen op roerende woon- en bedrijfsruimten' (kortweg: RZB) heffen wij een belasting over roerende objecten, zoals woonwagens en woonschepen. De tarieven en de manier van heffen zijn gelijk aan die van de OZB.

Beleidsuitgangspunten

De volgende beleidsuitgangspunten worden toegepast bij de berekening van de RZB-tarieven:

- RZB is een algemeen dekkingsmiddel, er wordt geen relatie gelegd met de bijhorende kosten;
- Tariefdifferentiatie (gebruik niet-woningen, zakelijk recht niet-woningen en zakelijk recht woningen);
- Tarieven RZB zijn gelijk aan tarieven OZB;
- Kwijtschelding is onder voorwaarden mogelijk.

Tariefberekening

In de volgende tabel wordt de ontwikkeling van de opbrengst in beeld gebracht:

	Werkelijk 2023	Actueel 2024	Begroting 2025
Opbrengst RZB			
tarief RZB is gelijk aan OZB-tarief woningen			
<u>Berekening opbrengst</u>			
geraamde opbrengst (vorige jaar)			€ 13.396
opbrengst stijging van 12,5%			€ 1.674
geraamde toename opbrengst door areaaluitbr.			0
totale opbrengst eigendom woningen	€ 31.063	€ 13.396	€ 15.070
rekenkundig tarief OZB eigendom woningen	0,0840%	0,0793%	raads- vergadering dec.

HONDENBELASTING

Algemeen

Onder de naam 'hondenbelasting' heffen wij een directe belasting voor het houden van een of meer honden.

Beleidsuitgangspunten

De volgende beleidsuitgangspunten worden toegepast bij de berekening van de tarieven voor de hondenbelasting:

- Hondenbelasting is een algemeen dekkingsmiddel;
- Tariefdifferentiatie (1^e hond, meerdere honden en kenneltarief);
- Extra tariefstijging totaal 10%;
- Kwijtschelding is onder voorwaarden mogelijk.

Tariefberekening

In de volgende tabel wordt de tariefberekening toegelicht.

Opbrengst hondenbelasting	Werkelijk 2023	Actueel 2024	Begroting 2025
Tariefstijging van 10,0%			
totale opbrengst hondenbelasting	€ 102.440	€ 98.344	€ 108.178
<u>tarieven:</u>			
1e hond	€ 36,36	€ 36,54	€ 40,19
Extra hond	€ 72,72	€ 73,08	€ 80,39
Kenneltarief (6 honden)	€ 218,17	€ 219,26	€ 241,19

TOERISTENBELASTING

Algemeen

Onder de naam 'toeristenbelasting' en 'watertoeristenbelasting' heffen wij een directe belasting van personen die niet in de gemeente wonen maar wel in onze gemeente overnachten.

Beleidsuitgangspunten

De volgende beleidsuitgangspunten worden toegepast bij de berekening van de tarieven voor de toeristenbelasting:

- Toeristenbelasting en Watertoeristenbelasting zijn een algemeen dekkingsmiddel, er wordt geen relatie gelegd met de bijhorende kosten;
- Extra tariefstijging in 2025 naar € 2,00 per overnachting;
- Met geïnteresseerde ondernemers is een vaststellingsovereenkomst gesloten voor vaste standplaatsen en ligplaatsen om zonder administratieve last de jaarlijkse heffing te bepalen;
- Kwijtschelding is niet mogelijk;
- Heffing vindt plaats na afloop van het kalenderjaar.

Tariefberekening

In de volgende tabel wordt de ontwikkeling van de opbrengst in beeld gebracht:

Opbrengst toeristenbelasting	Werkelijk 2023	Actueel 2024	Begroting 2025
Tarief: Verhoging van het tarief naar € 2,00 per overnachting.			
Opbrengst toeristenbelasting	€ 229.465	€ 162.000	€ 333.000
Totale opbrengst toeristenbelasting	€ 229.465	€ 162.000	€ 333.000
Tarief			
Vanaf 2021: € 1,20 per overnachting	€ 1,20	€ 1,20	€ 2,00

FORENSENBELASTING

Algemeen

Onder de naam 'Forensenbelasting' heffen wij een directe belasting van personen die, zonder in onze gemeente hoofdverblijf te hebben, op meer dan 90 dagen van het belastingjaar voor zich of hun gezin een gemeubileerde woning in onze gemeente beschikbaar houden.

Beleidsuitgangspunten

De volgende beleidsuitgangspunten worden toegepast bij de berekening van de tarieven voor de forensenbelasting:

- Forensenbelasting is een algemeen dekkingsmiddel, er wordt geen relatie gelegd met de bijhorende kosten;
- Trendmatige tariefstijging met 0,5% volgens kaders uit de Voorjaarsnota 2024;
- Kwijtschelding is niet mogelijk.

Tariefberekening

In de volgende tabel wordt de tariefberekening toegelicht.

Opbrengst forensenbelasting	Werkelijk 2023	Actueel 2024	Begroting 2025
Tariefstijging van 0,5% (besluit Voorjaarsnota 2024)			
Ontwikkeling forensenbelasting			
Totale opbrengst forensenbelasting	€ 6.157	€ 9.520	€ 9.568
Tarief:	€ 430,60	€ 432,75	€ 434,91

RECLAMEBELASTING

Algemeen

Onder de naam 'Reclamebelasting' heffen wij een directe belasting van ondernemers die zichtbare reclame-uitingen toepassen binnen de kern van Beneden-Leeuwen.

Beleidsuitgangspunten

De volgende beleidsuitgangspunten worden toegepast bij de berekening van de tarieven voor de reclamebelasting:

- Reclamebelasting is een algemeen dekkingsmiddel, er wordt geen relatie gelegd met de bijhorende kosten;
- Met de ondernemersvereniging van Beneden-Leeuwen is overeengekomen dat de totale opbrengst via subsidie beschikbaar gesteld wordt aan het SOBL ondernemingsfonds;
- Geen tariefstijging in 2025 volgens kaders uit de Voorjaarsnota 2024;
- Kwijtschelding is niet mogelijk.

Tariefberekening

Tariefberekening is niet relevant omdat sprake is van een vast tarief per onroerende zaak. In onderstaande tabel is het verloop van de opbrengst in beeld gebracht:

Opbrengst reclamebelasting	Werkelijk 2023	Actueel 2024	Begroting 2025
Tarief: geen index / tarief blijft gelijk (besluit Voorjaarsnota 2024)			
Ontwikkeling reclamebelasting			
totale opbrengst reclamebelasting	€ 25.733	€ 30.000	€ 30.000
Maximumtarief:	€ 525,00	€ 525,00	€ 525,00

AFVALSTOFFENHEFFING

Algemeen

De gemeenschappelijk regeling Afvalverwijdering Rivierenland (GR-Avri) verzorgt de inzameling en verwerking van huishoudelijk afval. De kosten van Avri worden gedekt met de inkomsten uit de afvalstoffenheffing: een belasting voor het inzamelen en verwerken van afval.

Beleidsuitgangspunten

Bij de berekening van de tarieven voor de afvalstoffenheffing gelden deze beleidsuitgangspunten:

- Kostendeckende tarieven voor het basispakket (vast en variabel deel);
- Kostendeckende tarieven voor het pluspakket;
- Het vaststellen van de verordening en tarieventabel afvalstoffenheffing is een bevoegdheid van het algemeen bestuur (AB) van de GR-Avri.
- Kwijtschelding is onder voorwaarden mogelijk.

Tariefberekening

De tariefberekening voert Avri uit op basis van de vastgestelde begroting voor het komende jaar.

Opbrengst afvalstoffenheffing	Werkelijk 2023	Actueel 2024	Begroting 2025
Tarief heeft twee delen (vast- & variabel deel). De tarieven worden door AVRI bepaald			
Kosten afval	€ 2.360.108	€ 2.593.325	€ 2.848.274
Kosten AVRI	€ 2.360.108	€ 2.593.325	€ 2.848.274
Baten afvalstoffenheffing	€ 2.360.108	€ 2.593.325	€ 2.848.274
Kostendeckendheid	100%	100%	100%

Verder worden in onze gemeente in 2025 de navolgende opslagen* op het basistarief gehanteerd (pluspakket):

- Verwijderen zwerfafval (€ 3,99 per huishouden);
- Voor het verhalen van de kosten die de gemeente maakt voor het gescheiden inzamelen van luier- en incontinentiemateriaal (€ 6,08 per huishouden).

* Het betreft voorlopige tarieven omdat definitieve vaststelling plaatsvindt tijdens de AB-vergadering van Avri in december 2024.

RIOOLHEFFING

Algemeen

Onder de naam 'rioolheffing' heffen wij een belasting van degene die aan het begin van het belastingjaar eigenaar is van een perceel dat direct of indirect aangesloten is op de gemeentelijke riolering.

Beleidsuitgangspunten

De volgende beleidsuitgangspunten worden toegepast bij de berekening van de tarieven voor de rioolheffing:

- Volledig kostendeckende tarieven;
- Tariefstelling is afhankelijk van kostenontwikkeling op basis van het actuele gemeentelijke rioleringsplan (GRP).
- Kwijtschelding is onder voorwaarden mogelijk;
- Eventuele jaarsaldi worden verrekend via de egalisatievoorziening 'riolering'.

Tariefberekening

In de volgende tabellen wordt de kostendeckendheid en de tariefberekening toegelicht.

Berekening kostendeckendheid rioolheffing	Werkelijk 2023	Actueel 2024	Begroting 2025
lasten taakveld 7.2 riolering	€ 1.788.643	€ 1.975.591	€ 2.090.520
inkomsten taakveld 7.2 riolering	-€ 10.060	-€ 8.871	-€ 9.036
mutatie voorziening	€ 143.518	-€ 44.313	-€ 160.046
netto kosten taakveld 7.2 riolering	€ 1.922.101	€ 1.922.407	€ 1.921.438
<u>extracomptabele toerekening kosten:</u>			
aanslag oplegging BSR	€ 20.000	€ 20.000	€ 20.000
aandeel tractiemiddelen	€ 17.806	€ 24.985	€ 28.494
overhead	€ 214.034	€ 157.682	€ 135.866
rente	€ 170.000	€ 175.743	€ 278.284
BTW	€ 298.853	€ 325.012	€ 336.218
totale kosten	€ 2.642.793	€ 2.625.829	€ 2.720.300
batens rioolheffing	€ 2.642.793	€ 2.625.829	€ 2.720.300
Kostendeckendheid	100,0%	100,0%	100,0%

Tariefberekening rioolheffing	Werkelijk 2023	Actueel 2024	Begroting 2025
berekening: opbrengst / heffingsgrondslag = tarief huidig jaar			
<u>Berekening tarief</u>			
tarief vorig jaar			€ 272,70
vaste tariefstijging op basis van rioolplan (maximaal 2%)			€ 5,45
correctie op basis van maximale kostendeckendheid			€ 0,00
tarief actueel jaar	€ 272,70	€ 272,70	€ 278,15

MARKTGELD

Algemeen

Onder de naam marktgeld heffen wij een recht voor het gebruik van openbare gebouwen, terreinen, pleinen of straten, die zijn aangewezen voor het houden van markten.

Beleidsuitgangspunten

De volgende beleidsuitgangspunten worden toegepast bij de berekening van de tarieven voor marktgeld:

- Maximale kostendekking van 100%;
- Extra tariefstijging, totaal 5%;
- Kwijtschelding is niet mogelijk.

Tariefberekening

In de volgende tabellen wordt de kostendekkendheid en de tariefberekening toegelicht.

Berekening kostendekkendheid marktgeld	Werkelijk 2023	Actueel 2024	Begroting 2025
lasten grootboek markt (taakveld 3.3 bedrijvenloket)	€ 18.138	€ 13.636	€ 17.354
inkomsten markt (pacht & leges)	-€ 7.879	-€ 10.274	-€ 10.615
kosten volgens de boekhouding	€10.259	€ 3.362	€ 6.739
extracomptabele kosten:			
toerekenen uren (250 uur per jaar à € 50,-)	€ 12.500	€ 12.500	€ 12.500
totale lasten	€ 22.759	€ 15.862	€ 19.239
batens marktgeld	€ 4.974	€ 5.281	€5.386
Kostendekkendheid	21,9%	33,3%	28,0%

Berekening tarieven marktgeld	Werkelijk 2023	Actueel 2024	Begroting 2025
Tariefstijging van 5,0%			
tarief a: tarief voor elke standplaats per keer per m ²	€ 1,62	€ 1,65	€ 1,73
tarief b: tarief bij kwartaalabonnement voor elke standplaats per m ²	€ 19,22	€ 19,60	€ 20,58

LIJKBEZORGINGRECHTEN

Algemeen

Wij heffen rechten voor het gebruik van de begraafplaats en voor het door onze gemeente verlenen van diensten in verband met de begraafplaats.

Beleidsuitgangspunten

De volgende beleidsuitgangspunten worden toegepast bij de berekening van de tarieven voor de lijkbezorgingsrechten:

- Maximale kostendekking van 100%;

- Trendmatige tariefstijging van 2% volgens kaders uit de Voorjaarsnota 2024;
- Kwijtschelding is niet mogelijk;
- Bij de kostendekkendheid van lijkbezorgingsrechten wordt nog geen rekening gehouden met toerekenbare kosten zoals overhead.

Tariefberekening

In de volgende tabellen wordt de kostendekkendheid en de tariefberekening toegelicht.

Berekening kostendekkendheid lijkbezorgingsrecht	Werkelijk	Actueel	Begroting
	2023	2024	2025
lasten taakveld 7.5 begraafplaatsen	€ 29.149	€ 33.104	€ 35.057
inkomsten taakveld 7.5 (pacht, leges & afkoop onderhoud)	-€12.210	-€ 15.813	-€ 15.752
totale kosten	€ 16.939	€ 17.291	€ 19.305
batens lijkbezorgingsrecht	€ 23.530	€ 12.530	€ 12.770
Kostendekkendheid	138,9%*	72,5%	66,2%

*Grafrechten worden 20 jaar vooruitbetaald. In 2023 zijn er relatief veel rechten verlengd. Hierdoor geeft het kostendekkendheidspercentage een vertekend beeld.

Berekening tarieven lijkbezorgingsrecht	Werkelijk 2023	Actueel 2024	Begroting 2025
Tariefstijging van 2,0% (besluit Voorjaarsnota 2024)			
Tariefstijging bedraagt 2%			
de belangrijkste tarieven:			
- begraven (artikel 1-1)	€ 278,50	€ 284,07	€ 289,75
- bijzetten van een urn (artikel 2-1)	€ 140,80	€ 143,62	€ 146,49
- begraafrecht (artikel 6-1.a)	€ 2.331,72	€ 2.378,35	€ 2.425,91

LEGES

Algemeen

Onder de naam 'leges' heffen wij verschillende rechten op het genot van door ons verstrekte diensten, genoemd in de legesverordening en de daarbij behorende tarieventabel.

Beleidsuitgangspunten

De volgende beleidsuitgangspunten worden toegepast bij de berekening van de tarieven voor de leges:

- Maximale kostendekking van 100%;
- Trendmatige tariefstijging van 2% volgens kaders uit de Voorjaarsnota 2024, met uitzondering van de bouwleges;
- Extra stijging bouwleges, totaal 5%;
- Kwijtschelding is niet mogelijk.

Tariefberekening

In de volgende tabellen wordt de kostendekkendheid en de belangrijkste legestarieven toegelicht. De belangrijkste leges zijn: leges voor Omgevingsvergunning (incl. bouwcontrole en bouw- en woningtoezicht), bestemmingsplannen & rij- en reisdocumenten.

Berekening kostendekkendheid omgevingsvergunning	Werkelijk	Actueel	Begroting
	2023	2024	2025
lasten taakveld 8.3 (grb. Bouwcontrole & BWT)	€ 2.576.549	€ 2.772.911	€ 3.009.745
inkomsten bouwcontrole & Bouw- en woningtoezicht	-€ 182.703	-€ 10.000	€ 0
totale kosten	€ 2.393.846	€ 2.762.911	€ 3.009.745
baten omgevingsvergunningen	€ 1.108.402	€ 923.415	€ 1.179.585
Kostendekkendheid	46,3%	33,4%	39,2%

Berekening kostendekkendheid bestemmingsplannen	Werkelijk	Actueel	Begroting
	2023	2024	2025
lasten taakveld 8.1 (grb. Bestemmingsplannen)	€ 501.724	€ 552.328	€ 575.999
inkomsten bestemmingsplannen	-€ 127.251	-€22.000	-€ 22.000
totale kosten	€ 374.473	€ 530.328	€ 553.999
baten leges bestemmingsplannen	€ 307.251	€ 131.261	€ 137.824
Kostendekkendheid	82,0%	24,8%	24,9%

Berekening kostendekkendheid rij- & reisdocumenten	Werkelijk	Actueel	Begroting
	2023	2024	2025
lasten taakveld 0.2 burgerzaken	€ 399.389	€ 489.637	€ 515.001
inkomsten burgerzaken	€ 0	€ 0	€ 0
totale kosten	€ 399.389	€ 489.637	€ 515.001
baten leges rij- & reisdocumenten	€ 244.418	€ 329.641	€ 349.314
Kostendekkendheid	61,2%	67,3%	67,8%

Berekening tariefrij- & reisdocumenten*	Werkelijk	Actueel	Begroting
	2023	2024	2025
Tariefstijging van 2,0%			
de belangrijkste tarieven:			
- tarief rijbewijs (artikel 1.3.1)	€ 48,15	€ 49,11	€ 50,09
- tarief ID-kaart (artikel 1.2.1.8)	€ 70,35	€ 71,76	€ 73,19
- tarief paspoort (artikel 1.2.1.1.a)	€ 77,85	€ 79,41	€ 80,99

*De richtlijnen voor de tarieven voor de rij- en reisdocumenten worden door het Rijk gegeven. Op het moment van op het opstellen van deze begroting waren deze richtlijnen nog niet bekend. Deze richtlijnen zullen toegepast worden op de te verwerken tarieven in de legesverordeningen 2025.

LOKALE LASTENDRUK

Algemeen

In onderstaande tabel is de ontwikkeling van de lokale lastendruk weergegeven.

Lokale lastendruk	2024 Bron: COELO	2025 Raming	Uitgangspunt
Onroerende zaakbelastingen (OZB)	€ 361	+ 12,5%	Begroting 2025 van Avri Gemeentelijk Rioleringsplan
Afvalstoffenheffing	€ 341	+ 6,7%	
Rioolheffing	€ 273	+2%	
Totale lastendruk	€ 975	€ 1.048	

Toelichting

- OZB en rioolheffing zijn eigenaarsheffingen. Afvalstoffenheffing is een gebruikersheffing.
- Er is in onze gemeente geen tariefdifferentiatie van toepassing tussen één- en meerpersoonshuishoudens.
- De tarieven OZB en rioolheffing voor 2025 worden vastgesteld in de raadsvergadering van december 2024.
- De tarieven 2025 voor afvalstoffenheffing worden vastgesteld in het AB van Avri van december 2024.

Vergelijk met buurgemeenten (jaar: 2024)		gemeente Druuten	gemeente Maasdriel	gemeente WMW
Onroerende zaakbelastingen (OZB)	bron: COELO	€ 454	€ 415	€ 361
Afvalstoffenheffing (meerpersoonshuishouden)	bron: COELO	€ 216	€ 340	€ 341
Rioolheffing (meerpersoonshuishouden)	bron: COELO	€ 252	€ 277	€ 273
Totale lastendruk		€ 922	€ 1.032	€ 975

KWIJTSCHELDINGSBELEID

Algemeen

Als een belastingplichtige niet of te weinig financiële middelen heeft om de belastingaanslag te voldoen, kan de belastingplichtige bij de BSR verzoeken om kwijtschelding. Alle belastingplichtigen die een inkomen hebben dat 100% van het minimuminkomen (volgens bijstandsnorm) of lager bedraagt, komen mogelijk in aanmerking voor gehele of gedeeltelijke kwijtschelding.

In onderstaande tabel wordt uitsluitend gerapporteerd over de kwijtschelding van hondenbelasting omdat deze structureel in onze meerjarenbegroting opgenomen is. Het betreft een momentopname omdat nog steeds kwijtscheldingsverzoeken kunnen binnenkomen. De OZB, RZB en Rioolheffing worden opgelegd aan eigenaren van woningen en niet-woningen. In de praktijk blijkt dat zelden kwijtschelding wordt aangevraagd voor deze belastingsoorten. Voor informatie over de kwijtschelding van Afvalstoffenheffing wordt verwezen naar de begroting van Avri.

Kwijtschelding hondenbelasting	Belastingjaar 2022	Belastingjaar 2023	Belastingjaar 2024
<u>Aantal kwijtscheldingsverzoeken</u>			
In behandeling	2	3	5
Afgewezen	14	12	6
Gedeeltelijk toegekend	0	1	1
Volledig toegekend	<u>37</u>	<u>33</u>	<u>30</u>
Totaal aantal kwijtscheldingsverzoeken	53	49	42
<u>Bedrag verleende kwijtschelding</u>			
Hondenbelasting	€ 1.511	€ 1.277	€ 1.276

PARAGRAAF WEERSTANDSVERMOGEN

ALGEMEEN

De paragraaf betreffende het weerstandsvermogen en risicobeheersing bevat ten minste (BBV, artikel 11 lid 2):

- a. een inventarisatie van de weerstandscapaciteit;
- b. een inventarisatie van de risico's;
- c. het beleid omtrent de weerstandscapaciteit en de risico's;
- d. een kengetal voor de:
 - 1a netto schuldquote;
 - 1b netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen;
 - 2 solvabiliteitsratio;
 - 3 grondexploitatie;
 - 4 structurele exploitatieruimte;
 - 5 belastingcapaciteit
- e. een beoordeling van de onderlinge verhouding tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie.

Inleiding

Het weerstandsvermogen is het vermogen van de gemeente om niet-reguliere kosten die onverwacht en substantieel zijn op te kunnen vangen, zonder dat de uitvoering van de taken en de bedrijfsvoering in gevaar komt. Het weerstandsvermogen geeft aan hoe robuust de financiële positie van onze gemeente is. Voor het beoordelen van de 'weerstand' is inzicht nodig in de omvang en de achtergronden van de risico's en de aanwezige weerstandscapaciteit. Het gaat hierbij alleen om risico's waarvoor geen of wellicht onvoldoende verzekeringen zijn afgesloten, voorzieningen zijn gevormd of budgetten binnen de begroting beschikbaar zijn.

WEERSTANDSCAPACITEIT

Berekening weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit geeft aan welke middelen wij beschikbaar hebben om eventuele tegenvallers op te vangen, zonder dat dit ten koste gaat van de uitvoering van bestaande zaken. De weerstandscapaciteit wordt onderverdeeld in structureel en incidenteel.

Structurele weerstandscapaciteit

De structurele weerstandscapaciteit is opgebouwd uit de:

1. onbenutte belastingcapaciteit;
2. vrije begrotingsruimte.

Ad. 1. Onbenutte belastingcapaciteit

De onbenutte belastingcapaciteit bestaat uit de mogelijkheden die wij als gemeente hebben om binnen de wettelijke grenzen onze belastingopbrengsten te verhogen.

De totale onbenutte belastingcapaciteit bedraagt:

Toelichting:

1. Onroerende zaakbelastingen

Onbenutte belastingcapaciteit	Werkelijk 2023	Actueel 2024	Raming 2025
<u>Onbenutte belastingcapaciteit bestaat uit:</u>			
a. Onroerende zaakbelastingen	€ 1.793.175	€ 1.901.000	€ 1.876.000
b. Brede rioolheffing	€ 0	€ 0	€ 0
c. Leges	p.m.	p.m.	p.m.
Totaal onbenutte belastingcapaciteit	€ 1.793.175	€ 1.901.000	€ 1.876.000

Voor de OZB wordt de zogenaamde artikel 12 norm gehanteerd (redelijk peil OZB). Op basis van de meicirculaire 2024 is deze norm 0,1595%. De onbenutte capaciteit kan als volgt berekend worden:

Berekening onbenutte belastingcapaciteit OZB	Werkelijk 2023		Actueel 2024		Raming 2025	
	grondslag	bedrag	grondslag	bedrag	grondslag	bedrag
<u>WOZ-waarde</u>						
woningen	€ 3.172.000.000		€ 3.267.000.000		€ 3.660.000.000	
niet-woningen	€ 403.000.000		€ 625.000.000		€ 712.000.000	
Totale waarde	€ 3.575.000.000		€ 3.892.000.000		€ 4.372.000.000	
<u>Gerealiseerde opbrengsten</u>						
woningen		€ 2.744.000		€ 2.707.000		€ 3.134.000
niet-woningen		€ 1.644.000		€ 1.674.000		€ 1.963.000
Totaal gerealiseerde OZB-opbrengst		€ 4.388.000		€ 4.381.000		€ 5.097.000
Maximale opbrengst (artikel 12-norm)		€ 6.181.175		€ 6.282.000		€ 6.973.000
Onbenutte capaciteit OZB		€ 1.793.175		€ 1.901.000		€ 1.876.000

2. Brede rioolheffing

Bij de rioolheffing is het uitgangspunt volledige kostendekkendheid en is er dus geen sprake van onbenutte belastingcapaciteit.

3. Leges

Bij de heffing van leges hanteren wij volledige kostendekkendheid als uitgangspunt. Van belang is of het totale bedrag aan legesinkomsten binnen de begroting, de aan de specifieke dienstverlening toe te kennen lasten al dan niet volledig dekken. Wij kunnen deze kosten niet volledig per product in beeld brengen, de onbenutte capaciteit ramen wij daarom vooralsnog pro memorie.

Ad. 2. Vrije begrotingsruimte

Onze meerjarenbegroting geeft structureel (vanaf 2025) het volgende beeld. Het jaar 2025 sluit met 13k voordelig en voor 2026 t/m 2028 nadelig met respectievelijk 1.969k, 1.455k en 1.550k.

Incidentele weerstandscapaciteit

De incidentele weerstandscapaciteit bestaat uit de:

1. algemene reserve;
2. bestemmingsreserves, waarvan de bestemming nog kan worden gewijzigd;
3. stille reserves;
4. post onvoorzien;
5. incidentele beleidsruimte;
6. incidentele bezuinigingsmogelijkheden.

Ad. 1. Algemene reserve

De geraamde stand van de algemene reserve per 1 januari 2025 is €10.038.518. Deze is voor € 9.796.809 beschikbaar voor het weerstandsvermogen.

Stand Algemene reserve	Werkelijk 2023		Actueel 2024		Raming 2025	
	claims	bedrag	claims	bedrag	claims	bedrag
Saldo Algemene reserve per 31 december		€ 11.955.298		€ 11.955.298		€ 10.038.518
Resultaatbestemming 2023				€ 3.307.743		
<u>Claims die nog tot uitgaven leiden</u>						
Vaststellingsovereenkomst JG			€ 3.105.466			
Dekking overhevelingen vanuit rekeningsaldo 2023			€ 1.322.587			
Tijd. huisvesting (spoezoekers, starters en statushouders)			€ 250.000			
Vorbereidingskrediet Uitbreiding kindcentrum			€ 170.000			
Stimulering woningbouw Maasdorpen			€ 118.363			
Financiële middelen voor inrichting HR-systeem			€ 98.850			
Tijdelijke huisvesting kindcentrum Beneden-Leeuwen			€ 48.086			
Huisvesting basisschool de Laak Wamel			€ 39.806			
MFA Hanzehuijs dekking lasten 2022 en 2023			€ 30.343			
Invoering omgevingswet			€ 23.146			
Profilering Maasbommel als Hanzestad			€ 17.876			
totaal claims 2024	€ 0		€ 5.224.523		€ 0	
Bakenbomen Meanderende Maas					€ 200.000	
Plusopdracht Sociom (SPUK dementievriendelijke gemeente den stand van zaken GALA)					€ 41.709	
totaal claims 2025					€ 241.709	
Beschikbaar deel Algemene reserve		€ 11.955.298		€ 10.038.518		€ 9.796.809

Ad. 2. Bestemmingsreserves

Wij hebben de aanwezige bestemmingsreserves beoordeeld op de noodzaak van handhaving. Hiervan is sprake als er claims op liggen of er vastgesteld beleid mee wordt gerealiseerd. Als u als raad de bestemming nog kunt wijzigen en een 'vrije' keuze heeft om de reserve anders in te zetten valt deze onder de incidentele weerstandscapaciteit. Het gaat hierbij om de volgende bestemmingsreserves:

Stand bestemmingsreserves	Werkelijk 2023		Actueel 2024		Raming 2025	
	claims	bedrag	claims	bedrag	claims	bedrag
<u>Beschikbare bestemmingsreserves</u>						
Reserve bovenwijkse voorzieningen per 31 december		€ 555.286		€ 555.286		€ 555.286
Reserve Stimuleringsfonds recreatie en toerisme per 31 december		€ 116.675		€ 57.500		€ 42.100
<u>Claims die nog tot uitgaven leiden</u>						
Visie vrijetijdseconomie			€ 43.775		€ 0	
Raming nieuwe projecten			€ 15.400		€ 15.400	
Totaal claims	€ 0		€ 59.175		€ 15.400	
Beschikbaar deel bestemmingsreserves		€ 671.961		€ 612.786		€ 597.386

Ad. 3. Stille reserves

Hierbij gaat het om de overwaarde van gemeentelijke bezittingen die direct verkoopbaar zijn, zonder dat de bedrijfsvoering of het gemeentelijke beleid hierdoor wordt beïnvloed. De overwaarde betreft het verschil tussen de verwachte verkoopopbrengst, wij hebben hiervoor de WOZ-waarde 2024 en de geraamde boekwaarde per 1 januari 2025 als uitgangspunt gehanteerd.

Wij hebben onze bezittingen beoordeeld op de benoemde uitgangspunten. Een groot deel van onze bezittingen zijn nodig voor de bedrijfsvoering, bijvoorbeeld ons gemeentehuis. Een ander belangrijk deel is van belang voor de uitvoering van ons gemeentelijke beleid. Dit geldt bijvoorbeeld voor de onderwijs- en welzijnsgebouwen.

Naast de gebouwen hebben wij nog aandelen Vitens in ons bezit. Deze aandelen zijn echter moeilijk verhandelbaar, omdat deze altijd in handen van overheidslichamen moeten blijven.

Als gevolg van bovenstaande ontwikkelingen heeft alleen het buitenbad in Dreumel nog een (theoretische) waarde in het kader van de stille reserves. De boekwaarde bedraagt € 157.000, de WOZ-waarde € 862.000, zodat per saldo sprake is van een stille reserve groot € 705.000. Aangezien deze stille reserve niet aan de voorwaarde voldoet gesteld door de toezichthouder, wordt deze niet meegenomen in de bepaling van het weerstandsvermogen.

Ad. 4. Post Onvoorzien - incidenteel

De incidentele post Onvoorzien is voor 2024 geraamd op € 25.000.

Ad. 5. Incidentele beleidsruimte en stelpost 'Nieuw beleid'

Er is geen sprake van een post "incidentele beleidsruimte".

Ad. 6. Incidentele bezuinigingsmogelijkheden

De incidentele bezuinigingsmogelijkheden zijn verwerkt in de bezuinigingsronden van de afgelopen jaren. Voor de begroting 2025-2028 zien wij vooralsnog geen extra bezuinigingsmogelijkheden.

Totaaloverzicht weerstandscapaciteit

De totale weerstandscapaciteit van de gemeente ziet er als volgt uit:

Overzicht weerstandscapaciteit	Werkelijk 2023	Actueel 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
<u>Structurele weerstandscapaciteit</u>						
Onbenutte belastingcapaciteit	€ 1.793.175	€ 1.901.000	€ 1.876.000	€ 1.876.000	€ 1.876.000	€ 1.876.000
Vrije begrotingsruimte - structureel	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Saldo structurele weerstandscapaciteit	€ 1.793.175	€ 1.901.000	€ 1.876.000	€ 1.876.000	€ 1.876.000	€ 1.876.000
<u>Incidentele weerstandscapaciteit</u>						
Algemene reserve	€ 11.955.298	€ 10.038.518	€ 9.796.809	€ 7.827.687	€ 6.372.643	€ 4.822.238
Bestemmingsreserves	€ 671.961	€ 612.786	€ 597.386	€ 527.386	€ 476.986	€ 476.586
Stille reserves		€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Post onvoorzien uitgaven	€ 25.000	€ 25.000	€ 25.000	€ 25.000	€ 25.000	€ 25.000
Incidentele beleidsruimte en stelpost nieuw beleid	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Saldo incidentele weerstandscapaciteit	€ 12.652.259	€ 10.676.304	€ 10.401.195	€ 8.380.073	€ 6.874.629	€ 5.323.824

RISICOPROFIEL

Bij dit onderdeel presenteren wij de risico's. Wij hebben de risico-inventarisatie geactualiseerd, de risico's geanalyseerd en beoordeeld en vervolgens zoveel als mogelijk gekwantificeerd. Deze risico's zullen zich immers nooit allemaal in hetzelfde jaar voordoen.

We verdelen onze risico's als volgt:

- Aansprakelijkheidsrisico's;
- Risico's op eigendommen;
- Risico's van de bedrijfsvoering;
- Financiële risico's
 - Economische omstandigheden
 - Grondexploitatie
 - Verbonden partijen
 - Open-einde regelingen
 - Grote projecten
 - Overige financiële risico's.

Wij hebben hierbij ook een verdeling gemaakt naar incidentele risico's en structurele risico's.

In de bijlage Risicoregister hebben wij een actueel overzicht opgenomen. Op hoofdlijnen zien onze risico's er als volgt uit:

Overzicht risico's	Werkelijk 2023	Actueel 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
<u>Categorie risico's</u>						
Aansprakelijkheid	€ 85.000	€ 85.000	€ 85.000	€ 85.000	€ 85.000	€ 85.000
Eigendommen	€ 57.000	€ 57.000	€ 317.000	€ 317.000	€ 317.000	€ 317.000
Bedrijfsvoering	€ 740.000	€ 760.000	€ 785.000	€ 785.000	€ 785.000	€ 785.000
Financieel	€ 1.339.000	€ 1.741.000	€ 1.598.000	€ 1.598.000	€ 1.598.000	€ 1.598.000
Saldo risico's	€ 2.221.000	€ 2.643.000	€ 2.785.000	€ 2.785.000	€ 2.785.000	€ 2.785.000
<u>Onderverdeling risico's</u>						
Incidentele risico's	€ 464.000	€ 489.000	€ 724.000	€ 724.000	€ 724.000	€ 724.000
Structurele risico's	€ 1.757.000	€ 2.154.000	€ 2.061.000	€ 2.061.000	€ 2.061.000	€ 2.061.000
Saldo risico's	€ 2.221.000	€ 2.643.000	€ 2.785.000	€ 2.785.000	€ 2.785.000	€ 2.785.000

Toelichting:

1. Aansprakelijkheid (risico € 85.000)

Binnen dit onderdeel vallen risico's op het gebied van:

- Bedrijfsongevallen
- Nalatigheid of onrechtmatig handelen
- Fraude, diefstal
- Planschade
- Schadeclaims

De risico's zijn in de meeste gevallen verminderd door hier beheersmaatregelen voor te nemen. Dit kan in de vorm van fysieke en administratieve maatregelen, het volgen van de procedures en het afsluiten van verzekeringen. Ook hebben wij in de begroting diverse budgetten beschikbaar, bijvoorbeeld om ons eigen risico te dekken. Op het gebied van planschade sluiten wij overeenkomsten met de ontwikkelaars. Planmatig onderhoud van gebouwen wegen riolering en groen vermindert de kans op schadeclaims.

2. Eigendommen (risico € 317.000)

De risico's van onze eigendommen hebben wij aanzienlijk beperkt door het afsluiten van brand- en stormverzekeringen. Zaken als bijvoorbeeld vandalisme en diefstal zijn echter onverzekerbaar. Wij voeren planmatig beheer en onderhoud uit, op basis van de beheerplannen en actuele inspecties. De noodzakelijke budgetten zijn opgenomen in de begroting. Desondanks bestaat het risico dat deze

in enig jaar ontoereikend zijn. Vervuiling (als gevolg van milieudelicten, zoals bijvoorbeeld dumping van afval van drugslaboratoria, asbest of olielozingen) in de openbare ruimte is een toenemend risico. Via frequentere controle door BOA's pakken we dit risico preventief aan. In 2024 kochten wij een tweetal panden aan in het kader van een vaststellingsovereenkomst. Vraag is of de aankoopkosten goedge maakt worden door de verkoopprijs. Er is een projectleider aangesteld om de verkoop te begeleiden.

3. Bedrijfsvoering (risico € 785.000)

De risico's in de bedrijfsvoering hebben betrekking op de afwezigheid van personeel wegens ziekte of anderszins, het vertrek van personeel en noodzakelijke (tijdelijke en duurdere) vervanging, het disfunctioneren van personeel (frictiekosten). Wij zijn eigen-risicodragers voor de WW en WIA. In geval van werkloosheid of instroom naar de wet Werk en Inkomen naar Arbeidsvermogen zijn de kosten voor onze rekening.

Onder het bedrijfsvoeringsrisico scharen wij ook naheffingen van achteraf niet geheel juist blijkende belastingaangiften, de uitval van ICT en de gevolgen van de wet Algemene Verordening Gegevensbescherming. Computervitval kan tot gevolg hebben dat onze dienstverlening niet meer uitgevoerd kan worden en onze medewerkers niet kunnen werken. Voor genoemde risico's zijn in beperkte mate budgetten opgenomen. Uiteraard voeren wij ook interne controlemaatregelen uit. Met betrekking tot personeel is een trend waarneembaar dat (kleine) gemeenten steeds meer moeite hebben gekwalificeerd personeel te werven en te behouden.

4. Financieel (risico € 1.598.000)

De risico's bij dit onderdeel hebben betrekking op economische ontwikkelingen, de grondexploitaties, verbonden partijen, open-einde regelingen, grote projecten en overige financiële risico's.

a. Economische ontwikkelingen (risico € 519.000)

Ons beleid is gericht op 'verminderen'. Op basis van de actuele informatie stellen wij de budgetten bij. Dit geldt voor loon- en prijsontwikkeling, de sociale uitkeringen en te ontvangen bouwleges. Daarnaast schatten wij risico's in voor mogelijke faillissementen van partners in grondzaken, lagere OZB als gevolg van leegstand, bezwaren en kwijtscheldingen. Het effect van de invoering van de Omgevingswet en de Wkb (Wet kwaliteitsborging voor het bouwen) per 1 januari 2023 heeft de meeste invloed, immers we schatten in dat er minder leges geheven kunnen worden.

b. Grondexploitatie (risico € 125.000)

Als verliezen zich voordoen nemen wij deze en vormen een voorziening. Dit is in het kader van het BBV verplicht. Bij de jaarrekening 2021 is deze voorziening afgeboekt naar 0. We hebben momenteel geen verliesgevend complexen meer. Gelet op de boekwaarde van de projecten (niet zijnde grondexploitaties) en de economische omstandigheden, lopen wij bij projecten een risico. De meeste van deze kosten verhalen wij op de initiatiefnemers. Ook leveren langere doorlooptijden en lagere grondprijzen mogelijk risico's op.

c. Verbonden partijen (risico € 98.000)

Hierbij gaat het om gemeenschappelijke regelingen en gesubsidieerde instellingen waarbij wij, samen met de overige deelnemende gemeenten, financieel aansprakelijk zijn voor eventuele tekorten. De betreffende verbonden partijen zijn de Belasting Samenwerking Rivierenland (BSR), de Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst Gelderland-Zuid (GGD), de Omgevingsdienst Rivierenland (ODR), de GR Regio Rivierenland, de Afvalverwerking Rivierenland (AVRI), GR Veiligheidsregio Gelderland-Zuid en GR Werkzaam Rivierenland. Met betrekking tot de Uitvoeringsorganisatie Breedband Rivierenland (UBR) staan wij garant staat voor 5,4 mln. Hiervoor is een risico gecalculeerd. Voor de verbonden partijen die zelf onvoldoende weerstandsvermogen hebben nemen wij een restrisico op ter grootte van ons aandeel in de deelname.

d. Open-einde regelingen (risico € 329.000)

Voor onze gemeente gaat het hierbij vooral over het leerlingenvervoer en de diverse regelingen in het kader van het sociaal domein (WMO, jeugdzorg, Participatiewet e.d.). In de begroting hebben wij hier reële budgetten voor opgenomen, maar één extra leerling kan de vervoerskosten met € 25.000 doen stijgen. Ook kan één specialistisch hulpverleningstraject in de Jeugdzorg een fors beslag leggen op het budget.

e. Grote projecten

Er zijn geen grote projecten waarbij we specifieke risico's lopen.

f. Overige financiële risico's (risico € 527.000)

De belangrijkste overige risico's betreffen vooral de Algemene uitkering uit het Gemeentefonds, het renterisico, decentralisatie van Rijkstaken, oninbare vorderingen, mogelijke bodemsaneringen en garanties en borgstellingen. Ook worden hier de financiële gevolgen van arbeidsongeschiktheid of overlijden van bestuurders geraamd, waarvoor wij niet verzekerd zijn.

BELEID

Gemeentelijke kaders

Het gemeentelijke beleid is vastgelegd in de nota Weerstandsvermogen 2012. In deze nota heeft u het volgende bepaald:

1. Het college stelt een nota Risicomanagement op waarin aandacht wordt besteed aan de te gebruiken methodiek van risicomanagement en de inrichting van de organisatie op het gebied van risicomanagement;
2. De informatievoorziening richting u verloopt via de paragraaf Weerstandsvermogen bij begroting en jaarverslag en waarbij tevens een bijlage met de risico-inventarisatie wordt bijgevoegd;
3. De weerstandsratio dient minimaal 1,2 te zijn en mag maximaal 2,0 zijn. Dit op basis van het aangenomen amendement in de raadsvergadering van 14 november 2019 bij de vaststelling van de Nota Reserves en Voorzieningen 2019.

De nota Risicomanagement hebben wij in 2013 vastgesteld. Uitgangspunt hierin is de structurele inpassing van risicomanagement in onze bedrijfsvoering en beleid. Vooral het verhogen van het risicobewustzijn is een speerpunt, waarbij wij speciale aandacht schenken aan de 'grote projecten'. Het proces van risicomanagement verloopt volgens de volgende stappen: Identificatie - Analyse en beoordeling - Beheersing - Rapportage en monitoring.

Risicomanagement

Risicomanagement hebben wij sinds 2013 als volgt vorm gegeven:

1. Formele inbedding van risicomanagement in onze organisatie;
Risicomanagement is de verantwoordelijkheid van het management. Binnen het team Control hebben wij een coördinator risicomanagement benoemd. Het monitoren van de risico's is een continu proces.
2. Structurele inpassing risicomanagement in de reguliere werkzaamheden;
De paragraaf risicomanagement maakt standaard onderdeel uit van onze beleidsdocumenten.
3. Risicoregister bijhouden.
Het gaat hierbij om het continu inventariseren, beoordelen en analyseren van risico's, deze vervolgens kwantificeren en hier een kansberekening op toepassen.

WEERSTANDSVERMOGEN

Op basis van het risicoprofiel en de inventarisatie van de weerstandscapaciteit bepalen wij ons weerstandsvermogen. Hierbij houden wij rekening met de incidentele en structurele onderdelen. De structurele risico's en weerstandscapaciteit rekenen wij voor 4 jaar mee, de incidentele uiteraard voor 1 jaar.

Het weerstandsvermogen drukken wij uit in een verhoudingsgetal.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}}$$

Voor 2025 ziet de weerstandsratio er als volgt uit: 2,00

Ratio weerstandsvermogen	Werkelijk 2023	Actueel 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
ratio = beschikbare capaciteit / benodigde capaciteit de capaciteit in bovenstaande formule = (4*structureel + 1*incidenteel)						
<u>Beschikbare capaciteit</u>						
structureel (4 x in berekening)	€ 1.793.176	€ 1.901.000	€ 1.876.000	€ 1.876.000	€ 1.876.000	€ 1.876.000
incidenteel (1 x in berekening)	€ 11.754.693	€ 12.339.693	€ 10.401.915	€ 8.380.000	€ 6.875.000	€ 5.324.000
Beschikbare capaciteit	€ 18.927.397	€ 19.943.693	€ 17.905.915	€ 15.884.000	€ 14.379.000	€ 12.828.000
<u>Benodigde capaciteit</u>						
structureel (4 x in berekening)	€ 1.757.000	€ 2.154.000	€ 2.061.000	€ 2.061.000	€ 2.061.000	€ 2.061.000
incidenteel (1 x in berekening)	€ 464.000	€ 489.000	€ 724.000	€ 724.000	€ 724.000	€ 724.000
Benodigde capaciteit	€ 7.492.000	€ 9.105.000	€ 8.968.000	€ 8.968.000	€ 8.968.000	€ 8.968.000
Weerstandsratio	2,52	2,19	2,00	1,77	1,60	1,43

RISICO'S

Risicomanagement is gericht op de structurele inpassing van risicomanagement in onze organisatie en het continu bijhouden van het risicoregister.

Het ontstaan van nieuwe risico's is altijd mogelijk, ook kunnen risico's in omvang wijzigen, tenslotte kunnen ook risico's worden opgeheven. Indien er sprake is van grote risico's informeren wij u hierover tussentijds bij de P&C rapportages.

FINANCIËLE KENGETALLEN

Bij het beoordelen van de financiële kengetallen hanteert de provincie normwaarden. In onderstaande tabel staan de normwaarden zoals de provincie ze hanteert. De waarden zijn ingedeeld in de categorieën A, B en C. Categorie A is het minst risicovol en categorie C het meest.

Provinciale normen voor de kengetallen	Categorie A	Categorie B	Categorie C
Netto schuldquote	geen norm	geen norm	geen norm
Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen	geen norm	geen norm	geen norm
Solvabiliteitsratio	>50%	20-50%	<20%
Structurele exploitatieruimte	Begr en MJR >0%	Begr of MJR >0%	Begr en MJR <0%
Grondexploitatie	<20%	20-35%	>35%
Belastingcapaciteit	<95%	95-105%	>105%

Financiële kengetallen	Werkelijk 2023	Actueel 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Netto schuldquote	47%	35%	46%	57%	81%	102%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen	21%	35%	46%	57%	81%	102%
Solvabiliteitsratio	30%	24%	20%	17%	13%	10%
Structurele exploitatieruimte	2%	1%	3%	-2%	-2%	-3%
Grondexploitatie	-1%	-1%	-1%	0%	0%	0%
Belastingcapaciteit	95%	100%	98%	98%	98%	98%

Verklaring kengetallen:

De netto schuldquote is de verhouding tussen de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen en is een indicator voor het risico als derden niet aan hun verplichtingen voldoen. Denk bijvoorbeeld aan een stichting MFA, Kulturhus of sportvereniging die geld hebben geleend bij de gemeente. Hoe lager hoe beter.

Solvabiliteitsratio geeft de mate aan waarin de gemeente in staat is aan haar totale financiële verplichtingen te voldoen. Dit wordt berekend op basis van het eigen vermogen en de bezittingen van de gemeente. Hoe hoger de ratio, hoe groter de weerbaarheid.

Structurele exploitatieruimte geeft aan of gemeente in staat is om structurele tegenvallers op te kunnen vangen dan wel, of er nog ruimte is voor nieuw beleid. Hoe hoger hoe beter.

Grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (boekwaarde) is ten opzichte van de totale baten. Hoe lager hoe beter.

Belastingcapaciteit geeft inzicht in de mate waarin bij het voordoen van een financiële tegenvaller in het volgende begrotingsjaar kan worden opgevangen of ruimte is voor nieuw beleid. Hoe lager hoe beter.

CONCLUSIE

De risico's waar wij als gemeente mee te maken hebben worden steeds omvangrijker. Inwoners worden steeds mondiger en zijn eerder geneigd de overheid aansprakelijk te stellen voor schade. De gewijzigde economische omstandigheden hebben de afgelopen jaren een behoorlijke impact op de omvang van onze risico's. De gevolgen van de coronacrisis en de situatie in Oekraïne en andere brandhaarden in de wereld zijn hier voorbeelden van. Ook de voortdurende onzekerheid over de hoogte van het gemeentefonds, de oplopende kosten voor de jeugdzorg, de inflatie als gevolg van prijsstijgingen en grondstoffentekorten en netcongesties zijn risico's waar we rekening mee moeten houden.

Onze totale weerstandscapaciteit is voldoende om de risico's voor 2025 af te dekken. Maar hierbij is wel de kanttekening te plaatsen dat onze structurele risico's niet volledig gedekt worden door de structurele weerstandscapaciteit. Als gevolg van de toekomstige verliesgevende saldi, die ten laste komen van de algemene reserve, daalt, bij gelijkblijvende risico's de weerstandsratio. Over 2028 is de incidentele weerstandscapaciteit is toereikend om gedurende 2,5 jaar het structurele tekort af te dekken.

Bij het opstellen van de begroting 2025 zijn de risico's opnieuw beoordeeld. De weerstandsratio komt uit op een score van 2,00. Dit betekent dat er sprake is van een positief weerstandsvermogen, en wij vooralsnog voldoende in staat zijn mogelijke financiële tegenvallers op te vangen en voldoen aan de door u gestelde kaders. Dit alles met de kennis van nu en de waarschuwing dat de gepresenteerde tekorten van 2026 t/m 2028 uiteraard een forse negatieve impact hebben op de weerstandsratio in de nabije toekomst.

PARAGRAAF ONDERHOUD KAPITAALGOEDEREN ALGEMEEN

Inleiding

Wij hebben geïnvesteerd in de kapitaalgoederen in onze gemeente. Ook met het beheer en onderhoud van onze wegen, de openbare verlichting, de riolering en het water, het openbaar groen en onze gemeentelijke gebouwen is inzet van onze middelen (personeel en financiën) gemoeid.

De kapitaalgoederen zijn van belang voor het zo optimaal mogelijk functioneren van onze gemeente, onder meer op het gebied van de leefbaarheid, veiligheid, verkeer en vervoer en recreatie. Onderhoud en beheer is bovendien noodzakelijk om kapitaalvernietiging te voorkomen.

Doelstelling van deze paragraaf is u te informeren over de hoofdlijn van het beleid rondom de kapitaalgoederen.

De paragraaf betreffende het onderhoud van kapitaalgoederen bevat de volgende kapitaalgoederen:

- a wegen;
- b riolering;
- c water;
- d groen;
- e gebouwen.

Van bovengenoemde kapitaalgoederen geeft de paragraaf per onderdeel inzicht in:

- a het beleidskader;
- b de uit het beleidskader voortvloeiende financiële consequenties;
- c de vertaling van de financiële consequenties in de begroting.

Gemeentelijke kaders

Beleidsstuk c.q. beheerplan	Jaar	Planperiode
Waterplan	2005	2005-2025
Beheer- en Onderhoudsrapportage Verhardingen 2022-2026	2022	2022-2026
Groenbeleidsplan	2011	2011-2014
Openbare verlichting 2019	2018	2019-2023
Beleidsplan Water en Riolering 2023-2027	2022	2023-2027
Bomenbeleidsplan	2014	
Kwaliteitsimpuls groen	2018	
Biodiversiteitsplan	2024	

WEGEN

Algemeen

Ons gemeentelijk beleid is gericht op efficiënt en effectief onderhoud aan de wegen. Daarnaast willen we ons wegennet inrichten volgens de Basiskennmerken Wegontwerp conform het beheer- en onderhoudsrapportage verhardingen 2022-2026.

Kwaliteitsnormen

De kwaliteitsnormen en onderhoudsniveaus van wegen zijn opgenomen in het beheer- en onderhoudsrapportage verhardingen 2022-2026, zoals u in 2022 hebt vastgesteld. Voor de kwaliteitsbeoordeling van de wegen is de CROW-normering toegepast.

Financiën

In onze begroting hebben we binnen het programma Fysieke leefomgeving jaarlijks een budget opgenomen voor wegen, straten en pleinen. Voor 2025 hebben we de volgende budgetten geraamd:

Exploitatiebudgetten wegen en bruggen	Werkelijk 2023	Actueel 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
kostensoort						
Dagelijks onderhoud	€ 369.257	€ 331.302	€ 340.887	€ 357.432	€ 365.343	€ 374.358
Salarislasten	€ 369.984	€ 339.825	€ 356.816	€ 373.943	€ 389.649	€ 406.014
Dotatie aan voorziening	€ 858.429	€ 877.132	€ 896.769	€ 912.981	€ 935.805	€ 957.329
Kapitaallasten	€ 137.166	€ 246.888	€ 282.456	€ 356.149	€ 456.372	€ 558.148
Overige kosten	€ 114.019	€ 77.273	€ 94.577	€ 79.073	€ 80.850	€ 82.557
Diverse baten	-€ 31.951	-€ 23.198	-€ 23.772	-€ 24.316	-€ 24.862	-€ 25.387
totale exploitatiebudget wegen en bruggen	€ 1.816.904	€ 1.849.222	€ 1.947.733	€ 2.055.262	€ 2.203.157	€ 2.353.019

Ten behoeve van het groot onderhoud is een onderhoudsvoorziening wegen ingesteld. De mutaties in deze voorziening zijn gebaseerd op een tienjarige onderhoudsplanning.

Ontwikkeling bijhorende voorzieningen	Stand 1-1-2024	mutaties 2024	mutaties 2025	Stand 31-12-2025
Voorziening wegen	€ 911.687	-€ 688.878	-€ 135.078	€ 87.731
Voorziening civiele kunstwerken	€ 85.264	-€ 4.812	-€ 37.054	€ 43.398

Risico's

Prijsstijgingen als gevolg van onvoorziene omstandigheden zijn lastig in te schatten, maar kunnen wel een grote rol spelen voor de hoogte van de beschikbare budgetten.

De kwaliteit van het totale wegennet in 2022 was 15% op D niveau. In de volgende beheerrapportage moeten aangetoond worden dat er een verbetering is geconstateerd. Eind 2025/ begin 2026 wordt de volgende inspectie uitgevoerd. Op dat moment weten we wat het theoretische kwaliteitsniveau is.

We hebben in de afgelopen jaren 48.000 m2 elementen verharding en 39.000 m2 asfaltverharding vervangen. Dit betekent dat we het kwaliteitsniveau hebben teruggebracht van 15% naar 10%.

Verder zien we dat de kwaliteit van met name de deklagen van asfaltwegen sneller afneemt. Dit kan komen door:

- mindere kwaliteit asfalt;
- toename verkeer;
- zwaarder verkeer (elektrische aangedreven wagens en landbouwvoertuigen)

OPENBARE VERLICHTING

Algemeen

Het beleidsplan Openbare verlichting 2019-2023 is vastgesteld in 2018. Het beheer- en beleidsplan Openbare verlichting 2025 - 2029 wordt opgesteld. Sinds 2013 maken wij gebruik van een beheersysteem openbare verlichting. Er is een meerjarenplanning voor het beheer en onderhoud aan gekoppeld.

Kwaliteitsnormen

De kwaliteitsnormen met betrekking tot de openbare verlichting zijn vastgelegd in de Richtlijn voor Openbare Verlichting (ROVL 2011). Deze hebben vooral betrekking op de vereiste lichtsterkte en gelijkmatigheid in de openbare ruimte in verband met sociale- en verkeerstechnische veiligheid.

Financiën

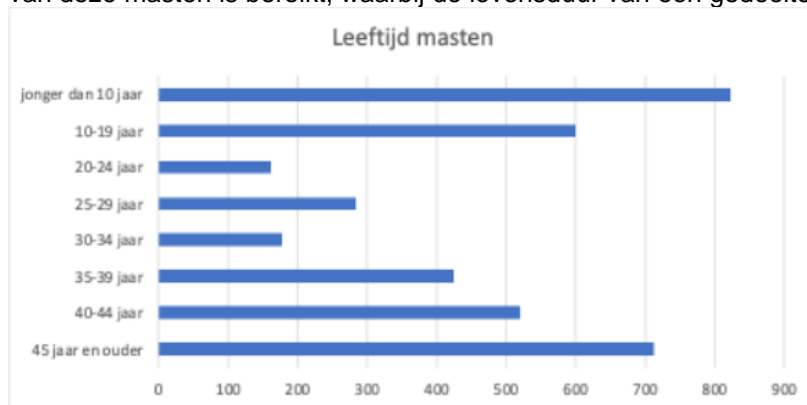
Binnen het programma fysieke leefomgeving nemen we jaarlijks budgetten op voor dagelijks beheer en onderhoud van onze openbare verlichting. Voor 2025 hebben we onderstaande budgetten geraamd:

Exploitantiebudgetten openbare verlichting	Werkelijk 2023	Actueel 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
<u>kostensoort</u>						
Dagelijks onderhoud	€ 66.892	€ 66.399	€ 68.041	€ 69.597	€ 71.160	€ 72.662
Elektriciteit	€ 230.239	€ 172.454	€ 180.188	€ 181.294	€ 185.205	€ 189.114
Salarislasten	€ 32.567	€ 50.867	€ 53.410	€ 55.974	€ 58.325	€ 60.775
Kapitaallasten	€ 28.158	€ 38.197	€ 44.907	€ 52.069	€ 60.335	€ 71.499
Overige kosten	€ 8.211	€ 15.797	€ 3.892	€ 14.140	€ 14.458	€ 26.955
Diverse baten	-€ 3.606	-€ 3.483	-€ 3.570	-€ 3.651	-€ 3.733	-€ 3.812
totale exploitatiebudget openbare verlichting	€ 362.462	€ 340.231	€ 346.868	€ 369.423	€ 385.750	€ 417.193

De onderhoudsvoorziening is in 2018 opgeheven door wijzigingen in de BBV-spelregels waardoor vervanging van straatverlichting niet langer uit een voorziening betaald mag worden.

Risico's

Een deel van het areaal aan lichtmasten is uit de jaren 70 & 80. De technische levensduur (45 jaar) van deze masten is bereikt, waarbij de levensduur van een gedeelte al verlengd is.

RIOLERING EN WATER

Algemeen

Op grond van de Omgevingswet heeft de gemeente 3 wettelijke zorgplichten:

1. Inzameling en transport van afvalwater;
2. Inzameling en verwerking van overtollig hemelwater;
3. Inzameling en verwerking van overtollig grondwater.

Hoe wij invulling geven aan deze zorgplichten staat beschreven in ons Beleidsplan Water en Riolering 2023-2027. In dit plan zijn ook onze doelen binnen de planperiode voor het oppervlaktewater en klimaatadaptatie opgenomen. Dit plan is in samenwerking met de gemeenten Beuningen, Druten, Heumen, Nijmegen en Wijchen opgesteld en de looptijd is 5 jaar (2023 t/m 2027).

Kwaliteitsnormen

De insteek voor het beleid en de bijhorende maatregelen is kwaliteitsniveau sober, maar doelmatig en rechtmatig.

Financiën

Binnen programma 3 - Fysieke leefomgeving nemen we jaarlijks budgetten op voor beheer en onderhoud van onze voorzieningen. Dit zijn de rioolstelsels, hemel- en grondwatervoorzieningen en watersysteem. De jaarlijkse kosten hiervoor staan weergegeven in de onderstaande tabel.

Exploitatiebudgetten riolering	Werkelijk 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
<u>kostensoort</u>						
Kapitaallasten	€ 893.579	€ 803.359	€ 873.186	€ 927.434	€ 841.563	€ 810.273
Beheer en onderhoud	€ 468.621	€ 560.194	€ 506.742	€ 519.473	€ 532.275	€ 544.463
Hemel- en grondwaterplicht	€ 63.014	€ 175.720	€ 252.458	€ 265.995	€ 279.781	€ 293.763
Overhead	€ 363.428	€ 436.318	€ 458.134	€ 480.124	€ 500.290	€ 521.302
<u>extracomptabel toe te rekenen kosten</u>						
Rente	€ 170.000	€ 175.743	€ 278.284	€ 274.174	€ 286.715	€ 267.073
Overhead	€ 251.840	€ 202.667	€ 184.360	€ 195.589	€ 204.521	€ 225.916
BTW	€ 298.853	€ 325.012	€ 336.218	€ 347.884	€ 338.033	€ 326.137
totale exploitatiebudget riolering	€ 2.509.335	€ 2.679.014	€ 2.889.382	€ 3.010.673	€ 2.983.178	€ 2.988.927

De voorziening riolering is ingesteld om fluctuaties in de exploitatie op te vangen. De dotaties en onttrekkingen zijn gebaseerd op het vastgestelde Beleidsplan Water en Riolering 2023-2027. De afrekening vindt plaats bij de jaarrekening.

Ontwikkeling voorziening riolering	Stand 1-1-2024	mutaties 2024	mutaties 2025	Stand 31-12-2025
Voorziening riolering	€ 1.003.056	-€ 44.313	-€ 160.046	€ 798.697

Risico's

Er zijn geen bijzondere risico's.

GROEN

Algemeen

Openbaar groen is van groot belang voor de ruimtelijke kwaliteit van de leefomgeving. Groen zorgt voor verkoeling en maakt de dorpen klimaat bestendiger.

Bomen zijn beeldbepalende elementen die belangrijk zijn voor de oriëntatie, leefbaarheid en karakteristiek in de dorpen. Bomen voorkomen hittestress in bebouwd gebied.

In Bomenbeleidsplan zijn beleidsthema's uitgewerkt om het bomenbestand op een duurzame en veilige manier in stand te houden en te ontwikkelen.

Kwaliteitsnormen

Op het gebied van groen hanteren wij de volgende kwaliteitsnormen:

Plantsoenen

Het openbaar groen wordt op een gedifferentieerd kwaliteitsniveau onderhouden. De toegangswegen, pleinen en dorpscentra worden op het hoge kwaliteitsniveau A onderhouden. Het overige groen wordt op kwaliteitsniveau B onderhouden. Kwaliteitsniveau B komt overeen met de landelijke normen voor een basiskwaliteit en is gericht op een acceptabel beeld waarin beplanting met een natuurlijke uitstraling voorkomt.

Bomen

Het bomenbeheer wordt cyclisch uitgevoerd conform het bomenbeheerplan. Het uitgangspunt hierbij is het behouden van een veilig bomenbestand.

Financiën

Binnen het programma Fysieke leefomgeving nemen we jaarlijks budgetten op voor beheer en onderhoud van openbaar groen.

Exploitantiebudgetten groen	Werkelijk 2023	Actueel 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
<i>kostensoort</i>						
Dagelijks onderhoud	€ 525.500	€ 604.007	€ 798.537	€ 609.499	€ 623.407	€ 635.682
Salarislasten	€ 731.917	€ 681.575	€ 715.654	€ 750.005	€ 781.505	€ 814.329
Kapitaallasten	€ 11.797	€ 27.480	€ 32.716	€ 41.555	€ 50.236	€ 66.233
Overige kosten	€ 98.527	€ 101.274	€ 85.047	€ 86.482	€ 88.377	€ 90.241
Diverse baten	-€ 11.315	-€ 10.278	-€ 1.310	-€ 1.339	-€ 1.370	-€ 1.398
totale exploitatiebudget groen	€ 1.356.426	€ 1.404.058	€ 1.630.644	€ 1.486.202	€ 1.542.155	€ 1.605.087

Risico's

Biodiversiteit

De insectenpopulaties in ons land en daarbuiten zijn zorgelijk in aantal achteruitgegaan. Dit hangt nauw samen met de achteruitgang van de biodiversiteit. Insecten hebben een belangrijke rol in de natuurlijke voedselketens en de landbouw. In 2024 is het biodiversiteitsplan vastgesteld. Dit plan heeft als doel het behouden, herstellen en versterken van de biodiversiteit in gemeente West Maas en Waal zowel in de dorpen als in het buitengebied/landschap.

Exoten

In toenemende mate krijgen we te maken met soorten die hier van nature niet thuishoren, invasieve exoten (berenklauw en Japanse duizendknoop). Een aantal van deze soorten vestigt zich hier in het wild en zorgt voor problemen en zijn een gevaar voor onze biodiversiteit. Het gaat dan met name om soorten die zich snel vermenigvuldigen en verspreiden.

GEBOUWEN

Algemeen

Wij hebben in onze gemeente accommodaties voor sport, kunst en cultuur, welzijn en de huisvesting van ons gemeentelijke apparaat. Iedere vier jaar beoordelen wij de staat van onderhoud van de gemeentelijke gebouwen en stellen wij op basis hiervan een meerjaren onderhoudsprogramma op. Het daadwerkelijke onderhoud voeren wij overigens pas uit na een actuele inspectie. Bij deze inspectie beoordelen wij of de geplande onderhoudswerkzaamheden echt noodzakelijk zijn of nog uitgesteld kunnen worden.

Kwaliteitsnormen

Bij het onderhoud en beheer van onze gebouwen gaan wij uit van planmatig onderhoud gericht op het op een zo efficiënt mogelijke wijze in stand houden van de accommodaties. Uitgangspunt is de gebouwen in een dusdanige staat van onderhoud te houden dat er sprake is van veilige en visueel goed onderhouden gebouwen.

Bij het onderhoud is er ook voor het milieu. Waar mogelijk worden de onderhoudsmomenten aangegrepen om het object 'verder' te verduurzamen.

Financiën

De jaarlijkse kosten met betrekking tot het onderhoud van gebouwen staan weergegeven in de onderstaande tabel.

Exploitantiebudgetten gebouwen	Werkelijk 2022	Actueel 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
<i>kostensoort</i>						
Dagelijks onderhoud	€ 114.173	€ 184.358	€ 149.771	€ 153.199	€ 156.642	€ 159.945
Gas/Water & Electra	€ 222.313	€ 148.443	€ 152.112	€ 155.667	€ 159.236	€ 162.599
Salarislasten	€ 42.026	€ 45.277	€ 47.541	€ 49.823	€ 51.916	€ 54.096
Dotatie aan voorziening	€ 278.717	€ 259.592	€ 266.094	€ 271.448	€ 276.118	€ 282.468
Kapitaallasten	€ 279.496	€ 289.429	€ 305.665	€ 308.266	€ 321.731	€ 353.966
Overige kosten	€ 342.848	€ 350.122	€ 318.861	€ 294.940	€ 301.538	€ 307.873
Huurinkomsten & overige baten	-€ 212.932	-€ 125.729	-€ 127.876	-€ 128.798	-€ 131.476	-€ 134.043
totale exploitatiebudget gebouwen	€ 1.066.642	€ 1.151.492	€ 1.112.168	€ 1.104.545	€ 1.135.705	€ 1.186.904

De voorziening gebouwen is ingesteld om fluctuaties in de exploitatie op te vangen. De dotaties en onttrekkingen zijn gebaseerd op het meerjarig onderhoudsprogramma.

Ontwikkeling voorziening gebouwen	Stand 1-1-2024	mutaties 2024	mutaties 2025	Stand 31-12-2025
Voorziening gebouwen	€ 2.006.036	-€ 107.880	-€ 164.286	€ 1.733.870

Risico's

Planmatig onderhoud wordt pas uitgevoerd na visuele inspectie. Dit houdt in dat onderhoudskosten jaarlijks kunnen wisselen.

PARAGRAAF FINANCIERING ALGEMEEN

De paragraaf betreffende de financiering bevat in ieder geval de beleidsvoornemens ten aanzien van het risicobeheer van de financieringsportefeuille en geeft inzicht in de rentelasten, het renteresultaat, de wijze waarop rente aan investeringen, grondexploitaties en taakvelden wordt toegerekend. en de financieringsbehoefte (BBV, artikel 13).

Inleiding

Het doel van deze paragraaf is om u te informeren over het treasurybeleid en de beheersing van financiële risico's. Treasury is het besturen en beheersen van, het verantwoorden over en het toezicht houden op de financiële geldstromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's. Dit dienen wij te doen binnen de kaders van de Wet financiering decentrale overheden (Wet fido). Het doel van deze wet is onder andere om op een verantwoorde en professionele wijze de inrichting en uitvoering van de treasuryfunctie (financieringsactiviteiten) van de gemeente te regelen.

Gemeentelijke kaders

Onze kaders zijn vastgelegd in de, op grond van artikel 212 Gemeentewet, vastgestelde 'Financiële verordening gemeente West Maas en Waal' (Rb. 29 februari 2024). Het gaat om kaders voor het uitvoeren van de financieringsfunctie zoals doelstellingen, richtlijnen en limieten die voor het college gelden.

In het door het college van burgemeester en wethouders op 10 januari 2012 vastgestelde Treasurystatuut is de beleidsmatige infrastructuur van de treasuryfunctie vastgelegd in de vorm van uitgangspunten, doelstellingen, richtlijnen en limieten. Het bevat met name protocollen voor de dagelijkse uitvoering. De onderwerpen die hierbij aan de orde komen zijn het kasbeheer, het risicobeheer, de financiering en de administratieve organisatie.

Hoofddoelstelling beleid

Inzicht hebben in de lange termijn ontwikkeling van de financiële positie van de gemeente. Het aangaan en verstrekken van geldleningen en het verstrekken van garanties is alleen toegestaan voor de uitvoering van de publieke taak. Hierbij mogen geen overmatige risico's worden gelopen. Het gebruik van de kasgeldlimiet en de renterisiconorm is bedoeld als normstellend.

Algemene ontwikkelingen/ rentevisie

De treasuryactiviteiten staan bloot aan zowel interne als externe ontwikkelingen. De interne ontwikkelingen bestaan uit het oppakken van nieuwe activiteiten, investeringsplannen en reorganisatieprocessen. De belangrijkste externe ontwikkelingen zijn (internationale) economische indicatoren en de invloed hiervan op de geld- en kapitaalmarkt, maar ook wijzigingen in wet- en regelgeving.

Het voorspellen van de renteontwikkeling is een lastige en bijna onmogelijke opgave, zeker op de lange termijn. Volgens het geschetste economische beeld van De Nederlandsche Bank (DNB) (voorjaarsraming juni 2024) wordt voor Nederland in 2024 een groei verwacht van 0,5% (in 2023 was de groei 0,2%). De aanhoudende oorlog in Oekraïne heeft gezorgd voor hogere prijzen voor energie en andere grondstoffen. Na stagnatie komt de Nederlandse economie met een zachte landing op een gematigd groeipad. In de komende jaren zal de groei iets hoger zijn met in 2025 en 2026 een verwachte groei van 1,3%.

De belangrijkste oorzaken van de afkoeling van de economie zijn de terugval van de wereldhandel en het monetaire beleid van de Europese Centrale Bank. Dat beleid is nodig om de hoge inflatie te bestrijden.

Risicomanagement

Risicomanagement is het identificeren en kwantificeren van risico's en het vaststellen van beheersmaatregelen. Hiermee worden activiteiten bedoeld waarmee de kans van optreden of de gevolgen van risico's worden beïnvloed.

De risico's die binnen onze gemeente worden gelopen bij de uitvoering van de treasurytaak bestaan voornamelijk uit renterisico's. Om die risico's te beperken en te beheersen geldt er een kasgeldlimiet en is er een renterisiconorm ontwikkeld.

Daarnaast verdient vooral het kredietrisico aandacht. Dit is het risico dat wij lopen wanneer geldleningen worden verstrekt aan rechtspersonen die in voorkomende gevallen in financiële

problemen zouden kunnen komen. In het treasurystatuut zijn algemene uitgangspunten opgenomen om dit risico te beperken.

Met betrekking tot risicobeheer hanteren wij, volgens het treasurystatuut, de volgende algemene uitgangspunten:

1. De gemeente mag leningen of garanties uit hoofde van de 'publieke taak' uitsluitend verstrekken aan door de gemeenteraad goedgekeurde derde partijen.
2. De gemeente kan middelen uitzetten uit hoofde van de treasuryfunctie indien deze uitzettingen een prudent karakter hebben en niet zijn gericht op het genereren van inkomen door het lopen van overmatig risico.
3. Het gebruik van derivaten is niet toegestaan.

Leningportefeuille en financieringsbehoefte

De leningportefeuille

De ontwikkeling van de huidige leningportefeuille ziet er als volgt uit:

Omschrijving	Werkelijk 2023	Actueel 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
<u>Aanwezige leningen</u>						
Schuldrestant per 1 januari	€ 26.820.887	€ 26.604.708	€ 28.377.448	€ 24.888.630	€ 21.637.755	€ 18.574.302
Nieuw aangetrokken leningen	€ 3.000.000	€ 5.000.000				
Aflossingen	€ 3.216.179	€ 3.227.260	€ 3.488.818	€ 3.250.875	€ 3.063.453	€ 2.776.574
Schuldrestant per 31 december	€ 26.604.708	€ 28.377.448	€ 24.888.630	€ 21.637.755	€ 18.574.302	€ 15.797.728
<u>Nadere info</u>						
Gewogen gemiddelde rentepercentage	0,99%	1,22%	1,58%	1,63%	1,68%	1,68%
Bijhorende rentelasten	€ 263.387	€ 346.205	€ 472.240	€ 515.695	€ 564.048	€ 601.402

Financieringsbehoefte

In het onderstaand overzicht wordt de verwachte financieringsbehoefte voor de komende 4 jaren weergegeven. Hierbij is uitgegaan van volledige realisatie van alle investeringen, inclusief die volgens het investeringsplan 2025 - 2028.

Berekening financieringsbehoefte (per 31 dec.)	Werkelijk 2023	Actueel 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
<u>Financieringsbehoefte</u>						
Boekwaarde staat activa	€ 55.817.614	€ 63.381.950	€ 67.530.227	€ 63.150.495	€ 71.761.618	€ 70.997.785
Boekwaarde voorraad grond	-€ 14.059	-€ 792.385	-€ 516.623	-€ 377.831	€ 0	€ 0
Financieringsbehoefte	€ 55.803.555	€ 62.589.564	€ 67.013.604	€ 62.772.664	€ 71.761.618	€ 70.997.785
<u>Financieringsmiddelen</u>						
Langlopende geldleningen o/g	€ 26.604.708	€ 28.377.448	€ 24.888.630	€ 21.637.755	€ 18.574.303	€ 15.797.728
Reserves en voorzieningen	€ 30.941.428	€ 24.520.713	€ 23.531.128	€ 20.863.518	€ 18.894.300	€ 16.811.042
Financieringsmiddelen	€ 57.546.136	€ 52.898.161	€ 48.419.758	€ 42.501.273	€ 37.468.603	€ 32.608.770
Resterende financieringsbehoefte	-€ 1.742.581	€ 9.691.403	€ 18.593.846	€ 20.271.391	€ 34.293.015	€ 38.389.014

Renteresultaat

Toerekening van de rentelasten aan de taakvelden is verplicht.

Voor de toerekening aan de grondexploitaties wordt een percentage berekend door het gemiddelde rentepercentage van de leningenportefeuille (1,00%) te vermenigvuldigen met de debt ratio (de verhouding vreemd vermogen/ totaal vermogen). De uitkomst van deze berekening is 0,86%.

Om tot een verdeling van de resterende rente over de programma's te komen, wordt het zogenaamde rente-omslagpercentage gebruikt. Voor de begroting 2025 is het berekende percentage 0,45%. Het saldo van rentelasten en -baten wordt daarvoor gedeeld door het totaal van de vaste activa exclusief de uitstaande geldleningen:

- De uitkomst mag met een marge van 0,5% worden afgerond; én
- Het verschil tussen de 'door te rekenen externe rente' en de 'werkelijke aan taakvelden toegerekende rente' bedraagt maximaal 25%.

Het renteschema ziet er als volgt uit:

Renteschema	Werkelijk 2023	Actueel 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
<u>Door te belasten rentekosten</u>						
Rentebetalingen aan externe partijen	€ 434.655	€ 507.516	€ 507.428	€ 634.235	€ 770.105	€ 904.944
Renteontvangsten van externe partijen	-€ 335.540	-€ 448.580	-€ 312.194	-€ 306.430	-€ 306.430	-€ 306.430
Door te belasten rentekosten	€ 99.115	€ 58.936	€ 195.234	€ 327.805	€ 463.675	€ 598.514
Rente die toegerekend moet worden aan de grondexploitatie						
	-€ 2.516	-€ 6.815	-€ 4.081	-€ 3.060	€ 0	€ 0
Verder nog door te belasten rentekosten	€ 101.631	€ 65.751	€ 199.315	€ 330.865	€ 463.675	€ 598.514
Werkelijk aan taakvelden toegerekende rentekosten						
	€ 89.260	€ 60.400	€ 193.667	€ 330.865	€ 463.675	€ 598.514
Renteresultaat op taakveld Treasury	€ 12.371	€ 5.351	€ 5.648	€ 0	€ 0	€ 0

Renterisicobeheer

Renterisicobeheer is het bewust beperken van de negatieve invloed van toekomstige rentewijzigingen op het resultaat van de organisatie en op de waarde van rentedragende activa en passiva. Ook het minimaliseren van de rentekosten en het optimaliseren van de rentebaten behoren tot dit onderwerp. Jaarlijkse nemen we in de paragraaf financiering onze rentevisie op.

Om de renterisico's te beperken geldt er een kasgeldlimiet en een renterisiconorm.

Kasgeldlimiet

Het kasgeldlimiet geeft de maximale toegestane omvang van de kortlopende schuld aan. Het kasgeldlimiet is ingevoerd om de gemeente te behoeden voor het risico dat de rentelasten opeens fors stijgen, omdat de rente voor kortlopende leningen sterk kan fluctueren. De wet Fido staat een kasgeldlimiet toe van 8,5% van het begrotingstotaal.

Renterisiconorm

Het begrip renterisiconorm is ingevoerd om zoveel mogelijk spreiding in de looptijden van leningen aan te brengen, en zodoende het renterisico bij herfinanciering van de vaste schuld te beheersen. Deze norm bedraagt 20% van het begrotingstotaal, met een minimum van € 2,5 miljoen. De berekening van de huidige renterisiconorm in meerjarenperspectief is opgenomen in het volgend overzicht.

Renterisico op vaste schulden	Werkelijk 2023	Actueel 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
<u>Renterisico</u>						
Renteherzieningen	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Aflossingen	€ 3.216.179	€ 3.227.260	€ 3.488.818	€ 3.250.875	€ 3.063.453	€ 2.776.574
Totaal renterisico	€ 3.216.179	€ 3.227.260	€ 3.488.818	€ 3.250.875	€ 3.063.453	€ 2.776.574
<u>Berekening renterisiconorm</u>						
Begrotingstotaal	€ 58.468.935	€ 57.748.018	€ 57.877.815	€ 58.618.897	€ 59.478.590	€ 61.240.540
vast percentage van begrotingstotaal	20%	20%	20%	20%	20%	20%
Renterisiconorm	€ 11.693.787	€ 11.549.604	€ 11.575.563	€ 11.723.779	€ 11.895.718	€ 12.248.108
Ruimte binnen toegestane renterisiconorm	€ 8.477.608	€ 8.322.344	€ 8.086.745	€ 8.472.905	€ 8.832.265	€ 9.471.534

Kredietrisicobeheer

Kredietrisico

Dit is het risico dat wij lopen wanneer geldleningen worden verstrekt aan rechtspersonen die in voorkomende gevallen in financiële problemen zouden kunnen komen.

In het treasury statuut is vastgelegd dat de gemeente alleen overtollige middelen mag uitlenen aan betrouwbare bedrijven met minimaal een zogeheten AAA-rating (looptijd langer dan 3 maanden) c.q. AA-rating (looptijd tot 3 maanden), aan ondernemingen waarvoor een solvabiliteitsratio van 0% geldt of aan de centrale overheid. Bij het verstrekken van leningen uit hoofde van de publieke taak worden zekerheden of garanties geëist.

Schuldrestant aan het begin van het jaar	Werkelijk 2023	Actueel 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
<u>Actuele leningen (u/g)</u>						
Geldlening aan St. Kulturhus Boven-Leeuwen	€ 2.764.701	€ 2.682.592	€ 2.598.840	€ 2.513.413	€ 2.426.278	€ 2.337.400
Geldlening aan st. MFA Dreumel (lening 1)	€ 3.598.619	€ 3.505.852	€ 3.411.230	€ 3.314.716	€ 3.216.272	€ 3.115.858
Geldlening aan st. MFA Dreumel (lening 2)	€ 314.400	€ 306.295	€ 298.028	€ 289.596	€ 280.995	€ 272.223
Geldlening aan st. Sport & Recreatie (lening 1)	€ 1.834.717	€ 1.796.520	€ 1.757.560	€ 1.717.821	€ 1.677.286	€ 1.635.941
Geldlening aan st. Sport & Recreatie (lening 2)	€ 1.371.697	€ 1.341.950	€ 1.161.708	€ 1.134.296	€ 1.106.335	€ 1.077.816
Geldlening aan MFA de Hucht	€ 1.277.451	€ 1.253.809	€ 1.229.695	€ 1.205.098	€ 1.180.010	€ 1.154.419
Geldlening aan Yasemin Maaltijdservice	€ 333.500	€ 0				
Geldlening aan Jasmin Services	€ 500.000	€ 500.000	€ 0			
Totaal actuele leningen	€ 11.995.085	€ 11.387.018	€ 10.457.061	€ 10.174.940	€ 9.887.176	€ 9.593.657
<u>Nadere info</u>						
Gewogen gemiddeld rentepercentage	2,06%	2,21%	2,00%	2,00%	2,00%	2,00%

Aandelen

De gemeente is in het bezit van 18.693 gewone aandelen Vitens. De nominale waarde hiervan is € 1 per aandeel. Als aandeelhouder komen alleen publiekrechtelijke (direct of indirect) rechtspersonen in aanmerking. Door de beperkte verhandelbaarheid is het moeilijk een marktwaarde te noemen. Overigens onderschrijven wij het belang dat de drinkwatervoorziening in publieke handen blijft. Op grond van het treasurystatuut vindt aankoop en verkoop van aandelen uitsluitend plaats voor de uitoefening van de publieke taak.

Schatkistbankieren

Wij zijn verplicht om onze overtollige middelen in de Rijksschatkist aan te houden. Om het dagelijkse kasbeheer te vereenvoudigen is er een drempelbedrag, afhankelijk van het begrotingstotaal, dat buiten de schatkist mag worden gehouden. Het drempelbedrag bedraagt 2,0% van het begrotingstotaal met een minimum van € 1 miljoen. Voor ons betekent dit een drempelbedrag van € 1 miljoen.

Intern liquiditeitsbeheer

Liquiditeitsrisico

Liquiditeitsrisico is het risico dat wij op korte termijn niet genoeg geld in kas hebben om aan onze verplichtingen te voldoen. Om deze reden stellen wij liquiditeitsplanningen en een liquiditeitsbegroting op. Hierbij zien wij er op toe dat de liquiditeitspositie voldoende is om te garanderen dat wij de verplichtingen tijdig kunnen nakomen.

De gemeente beperkt haar interne liquiditeitsrisico's door haar treasuryactiviteiten te baseren op een korte termijn liquiditeitenplanning (looptijd tot 1 jaar), alsmede een meerjarige liquiditeitenplanning met een looptijd van minimaal 4 jaar. Bij deze laatste dient enige terughoudendheid in acht te worden genomen. Een goede planning, zeker op de langere termijn, is gelet op de onzekere factoren die een rol spelen zoals vertragingen in de investeringsplanning en de informatievoorziening niet eenvoudig. Meerjarenramingen zijn veelal onbetrouwbaar, zowel qua volume als tijdspad. Wanneer op basis daarvan op voorhand leningen dienen te worden afgesloten, gaan wij onbedoeld renterisico's lopen. Met name bij de op termijn voorziene grote(re) investeringen vormen het politieke, procedurele en de uiteindelijke omvang van de financieringsbehoefte dermate onzekere factoren dat dit een ongewenste risicovergroting zou vormen.

Voor het liquiditeitsbeheer is, met ingang van 15 november 2018, met de N.V. Bank Nederlandse Gemeenten een Financieringsovereenkomst voor een (Rekening-courant) Krediet- en Depotarrangement (tijdelijk overtollige middelen beleggen) afgesloten. De Financieringsovereenkomst geldt voor onbepaalde tijd en kan schriftelijk geheel of gedeeltelijk worden opgezegd. De kredietlimiet bedraagt € 3.700.000.

Over het gebruikte deel van de rekening-courant moet de 1-maands Euribor + 0,15% worden betaald. In het afgelopen jaar is de 1-maands Euribor redelijk gestabiliseerd. De rente schommelt van +3,46% (juli 2023) naar +3,63% (juli 2024). Per augustus is een renteverlaging doorgevoerd waardoor de 1-maands Euribor is gedaald naar +3,56%. Daarnaast moet over het ongebruikte deel van de rekening-courant 0,04% bereidstellingsprovisie worden betaald.

PARAGRAAF BEDRIJFSVOERING ALGEMEEN

Deze paragraaf geeft inzicht in de stand van zaken en de beleidsvoornemens ten aanzien van de bedrijfsvoering (BBV, artikel 14).

Inleiding

De bedrijfsvoering betreft de middelenfuncties (personeel en organisatie, planning & control, informatievoorziening en automatisering, communicatie en facilitaire zaken) ter ondersteuning van de uitvoering van de programma's (het primaire proces). In deze paragraaf hebben wij tevens de griffie en de rekenkamercommissie opgenomen.

De bedrijfsvoering is ondersteunend aan en mede bepalend voor de kwaliteit van het primaire proces en de realisatie van de beoogde maatschappelijke effecten. De interne organisatie staat volledig ten dienste aan het primaire proces. Dit betekent dat de kwaliteit en omvang van de gemeentelijke organisatie, maar ook faciliteiten als bijvoorbeeld de huisvesting en de automatisering indirect van grote invloed zijn op het behalen van de gewenste effecten.

In deze paragraaf worden de verschillende onderdelen van de bedrijfsvoering verder uitgewerkt.

Gemeentelijke kaders

Beleidsstuk	Jaar
Communicatiebeleidsplan	2020
I&A-plan 2020	2020
Informatiebeveiligingsbeleid	2023
Programmaplan organisatieontwikkeling 2023-2026	2024
Inkoopbeleid	2024
HR Beleidskaders	2024

Ontwikkelingen

Op hoofdlijn:

Focus op Implementatie ICT-verbeterplan:

De selectie van de nieuwe ICT-dienstverlener heeft middels een Europese aanbestedingsprocedure plaatsgevonden. Er is gestart met de implementatie en de hierbij behorende inrichting van de ICT-infrastructuur.

HRM:

- In gebruik name van het nieuwe e-HRM systeem.
- Implementatie HR-21 functiewaarderingsstelsel
- Onboarding (introductieprogramma)
- Opstellen opleidings- en ontwikkelbeleid en personeel- en ontwikkelplan;

Informatiebeheer:

Start uitvoering plan van aanpak 'Toekomstbestendig Informatiebeheer'.

Ons informatiebeheer is voor verbetering vatbaar. Dit heeft geleid tot een nieuwe beschouwing van wat er nodig is om informatiebeheer op de rit te krijgen. Er is een 1^e concept van de aanpak om tot 'Toekomstbestendig Informatiebeheer' te komen. Onderdeel hiervan is de doorontwikkeling van het team DIV.

Implementatie Digitaal Stelsel Omgevingswet.

Het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) ondersteunt de uitvoering van de Omgevingswet. Het DSO biedt het digitale loket (Omgevingsloket) waar initiatiefnemers, overheden en belanghebbenden snel kunnen zien wat is toegestaan in de fysieke leefomgeving. Het digitaal stelsel vervangt bij de inwerkingtreding van de wet de bestaande toepassingen: Omgevingsloket online, Activiteitenbesluit Internet Module (AIM) en ruimtelijkeplannen.nl.

Het DSO zorgt voor samenhangende, eenduidige en toegankelijke informatie van goede kwaliteit. Daarmee draagt het DSO sterk bij aan de verbetering van het stelsel van het omgevingsrecht.

ICT heeft hier een ondersteunende rol in

Dienstverlening:

Inzetten op continuïteit + ontwikkeling team

- Paspootpiek
- Kwetsbaarheid team
- Professionalisering

Uitvoering plan van aanpak Verbetering Dienstverlening.o.a.;

- Implementatie Anywhere 365 (call center telefonie applicatie). Dit zorgt voor een verbetering van de telefonische dienstverlening
- Optimalisatie processen (Dit is een doorlopend traject)
- Digitaliseren - e-diensten

Projecten:

- Actieplan Internationale Werknemers (procesinrichting en ondersteuning)

PERSONEEL EN ORGANISATIE

Ontwikkeling Dienstverlening:

Inzetten op continuïteit + ontwikkeling team:

Continuïteit binnen het KCC is essentieel. Bij gebrek aan continuïteit is er een reëel risico dat het primaire proces rondom de BRP (Basisregistratie personen) stil komt te liggen en de afhandeling van aanvragen voor reis- en identiteitsdocumenten en rijbewijzen stopt. Dit heeft grote consequenties voor de dienstverlening naar onze inwoner. De continuïteit van het team staat op dit moment erg onder druk. De komende periode gaat de teamsamenstelling veranderen. Dit doordat meerdere medewerkers de pensioengerechtigde leeftijd bereiken of eerder stoppen met werken. Door de continuïteit te waarborgen in het team is er een memo Continuïteit opgesteld. In dit memo vragen we capaciteit om de continuïteit én de benodigde ontwikkeling op processen door te kunnen maken. Het beschikbaar hebben van voldoende verandercapaciteit binnen het KCC is een voorwaarde om de voorgestelde verbetering van de dienstverlening en de ontwikkeling te kunnen realiseren. Dit helpt om een stabiel en professioneel team neer te zetten en onze inwoner nog beter van dienst te zijn. Deze ontwikkeling is een geleidend proces en vind de komende jaren plaats.

Projecten:

Actieplan Internationale Werknemers

Er is samen met de regio een convenant Internationale werknemers opgesteld. Daarin is opgenomen dat we conform afspraken dit project intern gaan vormgeven en oppakken samen met de betrokken afdelingen. Team KCC speelt ook een rol in de uitvoering van het proces. Wij zijn immers verantwoordelijk voor het juist invoeren van BRP-gegevens.

Doorontwikkeling en verbetering dienstverlening en klantprocessen:

Uitvoering doorontwikkeling en verbetering dienstverlening en klantprocessen met behulp van het plan van aanpak 'Verbetering dienstverlening'. Dit plan biedt een concrete aanpak voor stapsgewijze verbetering van de dienstverlening aan de inwoners van West Maas en Waal, met focus op het KCC. Het document bestaat uit een overzicht van de ambities, analyse van de huidige situatie, dienstverleningsuitgangspunten en hieruit voortvloeiend een plan van aanpak voor stapsgewijze verbetering van de dienstverlening.

De aanpak voor stapsgewijze verbetering vertaalt zich onder andere in de volgende activiteiten:

- Implementatie Anywhere365:
Anywhere365 is een callcenter telefonie applicatie. Deze applicatie gebruikt Microsoft 365 en Teams. Het gebruik van Anywhere365 draagt bij aan een verbeterde telefonische dienstverlening. Anywhere365 is een systeem wat ons veel informatie kan geven over de bereikbaarheid, welk soort vragen er gesteld worden over welke onderwerpen. Met deze informatie kunnen wij onze communicatiemiddelen zoals de webpagina optimaliseren en onze inwoner nog beter van dienst zijn. Samen met de nieuwe ICT partij gaan we in 2025 vormgeven aan de implementatie.

- Procesverbetering e-Diensten
Implementatie e-Diensten met behulp van VrijBRP (applicatie van huidige leverancier)
De implementatie van e-Diensten, waarbij aanvragen en mutaties direct landen in VrijBRP (na identificatie via DigiD) betekent versnelling en efficiency. Dit komt tevens de kwaliteit ten goede en kunnen wij beter voldoen aan de gemaakte afspraken. De klantprocessen worden hierdoor toekomstbestendig ingericht. Inwoners kunnen meer online aanvragen en beheren.
- Processen
Er is een start gemaakt met het in kaart brengen van de processen. Een aantal van deze processen is opgepakt en omschreven in een procesomschrijving en word ook al meegewerkt. De resultaten worden gemonitord, geëvalueerd en waar nodig bijgesteld om uiteindelijk op de efficiëntste manier te werken. Het optimaliseren van de processen zal gedurende het jaar 2025-2026 verder uitgevoerd worden.
- Implementatie systeem Begraafplaatsadministratie heeft plaats gevonden. Dit systeem stelt ons in staat om efficiënter en professioneler de gegevens te beheren van onze begraafplaatsadministratie.

Personeel: beleid en ontwikkelingen

Uitgangspunt bij het onderdeel Personeel is dat we een personeelsbeleid hanteren dat is afgestemd op de ontwikkelingen en behoeften vanuit de organisatie en de maatschappij. Hier dragen de onderstaande ontwikkelingen aan bij.

Actualisering HR-beleidskaders:

De HR Beleidskaders vormen de kaders en geven richting en koers aan HR-activiteiten. In 2024 zijn de HR-beleidskaders op hoofdlijnen aangepast. Om de juiste koers te kunnen blijven behouden worden in 2025 de HR-beleidskaders opnieuw gedefinieerd voor de komende jaren. Hierbij zijn de ontwikkelingen en behoeften vanuit de organisatie en de samenleving leidend.

Implementatie nieuw e-HRM systeem:

Het nieuwe e-HRM systeem gaat de medewerkers en organisatie meer gebruikersgemak en informatie leveren. Gekoppeld aan de overgang naar een nieuw e-HRM systeem is ook de overgang naar een nieuwe personeels- en salarisadministratie noodzakelijk.

Betrokken processen binnen de vernieuwde e-HRM:

- In, door en uitstroomproces
- Verzuimproces
- Rapportages
- Verlofproces

Implementatie HR 21:

HR21 is een nieuw functiewaarderingssysteem voor de organisatie. HR begeleidt het proces van de overgang van het huidige functiewaarderingssysteem naar HR21. Dit is inclusief implementatie en borging van het functiewaarderingssysteem. Implementatie is in samenwerking met een extern bureau. De implementatie van een nieuw functiehuis (HR21) is gestart en vindt conform planning plaats eind 2024. De afronding van de implementatie loopt door tot en met Q1 2025.

Werving en selectie

Het Werving en selectiebeleid is opgesteld en ligt ter instemming voor aan de OR

Er is een sterke toename van vacatures in verband met de uitbreiding van functies, interne doorstroom en uitstroom van medewerkers. Dit terwijl de arbeidsmarkt tegelijkertijd onder druk staat. Om geschikte kandidaten uit de krappe arbeidsmarkt markt aan te trekken wordt er actief geworven. De vacatures die we uitzetten hebben een nieuw format en nieuwe vacatureteksten. We maken gebruik van wervingsfilms, we zijn actief op LinkedIn en andere Social media. Het aanbrengen van een nieuwe collega wordt beloond, etc. Door deze acties sluiten we beter aan op de manier waarop kandidaten tegenwoordig naar banen zoeken.

Onboarding:

Dit is het instroomproces waarbij nieuwe medewerkers kennismaken met de organisatie. Dit is een onderdeel van het binden en boeien van medewerkers.

Hieronder valt het opstellen en implementeren van het onboarding programma. Het betreft hier zowel de onboarding van een individuele nieuwe medewerker als mede het opstellen van een algemeen (breder) on-boarding programma voor een groep nieuwe medewerkers. In samenwerking met een extern bureau is een brainstormsessie gehouden met medewerkers over ideeën voor het onboardingprogramma. Dit wordt door HR verder uitgewerkt en verwerkt in het onboardingprogramma

Personeel ontwikkelplan:

Opstellen en in gebruik nemen van het Personeels ontwikkelplan :

- Wat hebben we als organisatie nodig aan kennis en kunde om toekomstige ontwikkelingen het hoofd te bieden?
- Wat hebben we nu aan kennis en kunde aan boord?
- Wat is er voor nodig om naar het gewenste/vereiste niveau te groeien?

Medewerkertevredenheidsonderzoek (MTO):

Begin 2023 is gestart met het werkbelevingsonderzoek. Als eerste is een nulmeting gehouden. Hieruit blijkt dat 70% van de deelnemers goed in zijn/haar vel zit, met plezier naar het werk gaat en zich thuis voelt in de organisatie. Als vervolg op de nulmeting zijn op een aantal thema's verdiepende vragen gesteld. De teammanagers hebben in hun team overleggen aandacht besteed aan deze thema's en aan hun teams gevraagd hoe wij deze thema's kunnen verbeteren.

De totale opbrengsten zijn in het MT besproken. De actiepunten worden meegenomen in de ontwikkeling van de organisatie.

HR levert ondersteuning op de procesgang/applicatie. In het najaar van 2024 wordt een nieuwe meting uitgevoerd. Het MT levert hiervoor input.

Financiën

De kosten van het personeel zijn verdeeld op basis van de loonsom. Met u zijn afspraken gemaakt dat wij niet sturen op de formatie, maar op de loonsom. Deze loonsom stijgt met niet te beïnvloeden externe factoren, zoals CAO-stijgingen of wijzigingen in sociale premies of als gevolg van overdracht van taken door het Rijk. De ambtelijke organisatie zorgt ervoor dat de opgedragen taken binnen de loonsom worden verricht.

Het overzicht met de personeelslasten is opgenomen als bijlage 1.

Ziekteverzuim

Onze streefwaarde is een maximaal ziekteverzuimpercentage van 4,0%. We hebben beleid en ondernemen de nodige activiteiten om het ziekteverzuim laag te houden.

We maken gebruik van de adviezen van de Arboarts voor een optimale re-integratie en de inzet van interventies.

Het streefcijfer ziekteverzuim (4,0%) is niet gehaald. Het ziekteverzuimpercentage van de gemeente West Maas en Waal over het jaar 2023 bedroeg 4,92%. In 2024 is nog steeds langdurig verzuim aanwezig, veroorzaakt door niet werk gerelateerde redenen. Het percentage wordt hierdoor omhoog gestuwd.

Het gemiddelde ziekteverzuimpercentage voor gemeenten bedroeg over 2023 6,5%. Voor gemeenten <20.000 inwoners bedroeg dit 6,3% (bron: A&O Fonds Gemeenten en VNG).

In de hierna opgenomen tabel wordt inzicht gegeven in de bereikte- en komende jaren te bereiken resultaten. Het verzuimcijfer van 4% blijft het streefcijfer.

Tabel: Ontwikkeling ziekteverzuim

	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Ziekteverzuimpercentage	6,78	4,92	4,5	4,0	4,0	4,0

Ontwikkelingen

We hebben de beschikking over de zogenaamde verzuimmodule. De Verzuimmodule geeft een verbeterde monitoring en betreft de teammanager actief bij het verzuim/reintegratieproces. Ook is er een link tussen de Bedrijfspoli en de Verzuimmodule. Hierdoor hebben de teammanagers altijd de meest actuele informatie/status voorhanden. In het periodieke Sociaal Medisch Team overleg (SMT) vindt afstemming en overleg plaats tussen het MT, HR en de Bedrijfsarts en Coach Arbeid en Gezondheid van de Bedrijfspoli.

Risico's

Eigen risicodragerschap WGA, WGA-flex

Onze gemeente is sinds 2010 eigenrisicodragers voor de WGA (Wet Werkhervatting Gedeeltelijk Arbeidsongeschikten), de WGA-flex en de Ziektewet. Dat wil zeggen dat, in geval van instroom in de WGA, de uitkeringslasten en re-integratiekosten gedurende maximaal 10 jaar voor rekening van de gemeente komen. Een goed ziekteverzuimbeleid beperkt de risico's. Sinds de invoering van de WIA (wet Werk en Inkomen naar Arbeidsvermogen)-zijn er twee (ex-) medewerkers van onze gemeente ingestroomd in deze uitkering. Naar verwachting stroomt in 2024 nog een derde medewerker in in deze uitkering.

INFORMATIEVOORZIENING EN AUTOMATISERING

In 2025 ligt de focus op de implementatie en inrichting van de nieuwe-/ verbeterde ICT-omgeving als gevolg van de Europese Aanbesteding IV/ ICT. Doel van de Europese Aanbesteding is het maken van een keuze voor een nieuwe ICT-dienstverlener die de gemeente ontlast en ontzorgt op ICT-gebied.

De Europese Aanbesteding bestaat uit 4 fasen:

1. Voorbereidingsfase;
2. Opstellen Aanbestedingsdocumenten;
3. Uitvoeren aanbesteding;
4. Contracteren.

Nadat het contract met de nieuwe ICT-dienstverlener ondertekend is, start de implementatiefase. Samen met de Informatiemanager, de nieuwe leverancier, ICT De Connectie, en (indien nodig) het adviesbureau uit de aanbesteding, wordt een implementatieplan opgesteld. Onderdelen van het implementatieplan zijn de ontvlechting van de huidige ICT-omgeving en de inrichting en opbouw van de nieuwe ICT-omgeving.

In samenhang met de implementatie van de nieuwe ICT-omgeving vinden er een aantal andere acties plaats op Informatie en ICT-gebied:

- Risicobeperking/continuïteit: De huidige ICT-infrastructuur is verouderd en wordt daardoor gevoeliger voor storingen en uitval. De technische infrastructuur wordt hierop op continu basis gecheckt. Het risico op de continuïteit wordt opgelost met de implementatie van de verbeterde ICT-omgeving.
- Analyse applicaties/software: Onderzoek naar welke applicaties we in huis hebben, noodzaak, zit er overlap in, enzovoort.
- Inventariseren welke applicaties ondergebracht gaan worden binnen de Cloud ten behoeve van de nieuwe ICT-omgeving, en welke applicaties we gaan afnemen vanuit de Cloud van de leverancier van de applicatie.
- Inventarisatie ICT-contracten. Zorgen voor meer grip op het beheer van de contracten.
- M365/Teams project: Voortzetting project.
- Advies en coördinatie ten behoeve van verbetering Dienstverlening KCC: Advies en coördinatie bij implementatie KCC-applicaties en digitalisering.
- Opstellen informatiebeleidsplan
- Opzetten Informatiehuis

Informatieveiligheid:

Het opgestelde Beleidsplan Informatieveiligheid bevat algemene kaders, uitgangspunten en managementafspraken waarmee de informatieveiligheid van de organisatie kan worden vormgegeven en geborgd.

Informatiebeveiliging gaat over het beschermen van de beschikbaarheid, integriteit en vertrouwelijkheid van onze informatie (waaronder ook persoonsgegevens). Om dit te bewerkstelligen moeten we o.a. zorgen dat de proces- en daarmee informatie-eigenaren opgeven:

- Welke data er in ieder proces worden verwerkt
- Welk algoritme wordt gebruikt
- Door welke applicaties dit proces wordt ondersteund
- Welke functies toegangsrechten tot deze applicaties mogen krijgen
- Checken of dit klopt met de uitgegeven toegangsrechten aan medewerkers
- Aan welke wet- en regelgeving ze moeten voldoen
- Risicoanalyses uitvoeren om potentiële bedreigingen en kwetsbaarheden te identificeren.

Op basis van deze risicoanalyses en de dataclassificatie moeten we vervolgens maatregelen treffen om de data, inclusief persoonsgegevens, te beschermen, die we volgens de Plan-Do-Check-Act-cyclus jaarlijks moeten evalueren.

Zowel dit totaaloverzicht als een goede samenwerking tussen de Informatiebeheerder, ICT, Privacy Officer en CISO (Chief Information Security Officer) zijn randvoorwaardelijk voor een goede informatiebeveiliging (en informatiebeheer).

De gemeente moet voldoen aan alle huidige en toekomstige wet- en regelgeving, waarbij we binnen deze kaders zo open en transparant mogelijk proberen te opereren. De gemeente gaat uit van het principe van dataminimalisatie, waardoor er dus alleen gegevens worden verzameld, verwerkt en bewaard die strikt noodzakelijk zijn voor een specifiek doel, waarbij we uiteraard de eisen uit de Archiefwet in acht (moeten) nemen.

Dit proces zal niet alleen de beveiliging van onze gegevens versterken, maar ook het vertrouwen van onze inwoners in onze dienstverlening vergroten. Door deze aanpak kunnen we zowel de operationele efficiëntie verbeteren als de compliance met wettelijke vereisten waarborgen.

Ontwikkeling Informatiebeheer:

De Wet Open Overheid (WOO) is in werking getreden. Dit vraagt om een wijziging in ons informatiebeheer. Bepaalde gegevens moeten actief openbaar beschikbaar zijn. Dit in tegenstelling tot de WOB. De WOO wordt opgepakt binnen het organisatie ontwikkelplan. Inmiddels is een gerichte opdracht gegeven voor het opstellen van een plan van aanpak voor de verdere uitrol van de WOO binnen de organisatie

Start uitvoering plan van aanpak 'Toekomstbestendig Informatiebeheer':

Om aan de (wettelijke) eisen te kunnen voldoen moet ons informatiebeheer verbeterd worden. Dit heeft geleid tot een nieuwe beschouwing van wat er nodig is om informatiebeheer op de rit te krijgen. Er is een 1e concept van de aanpak om tot 'Toekomstbestendig Informatiebeheer' te komen.

Onderdeel hiervan is de doorontwikkeling van het team DIV.

Waarom werken aan een toekomstbestendig informatiebeheer noodzakelijk is?

- o We voldoen op een aantal onderdelen nog niet aan het gewenste niveau. Verbetering is nodig
- o Voldoen aan -en mee kunnen met landelijke ontwikkelingen:
 - o Wet- en regelgeving o.a.:
 - Omgevingswet
 - Wet open overheid (WOO)
 - Wet digitale overheid
 - Archiefwet
 - o Bestuurlijk o.a.:
 - Gezamenlijke gemeentelijke uitvoering (onderdeel Digitale Agenda 2020)
 - o Technologie
 - o De kwaliteit van het informatiebeheer is van invloed op informatiebeveiliging en vice-versa.

De grip op informatie dient verstevigd te worden. Dat kan alleen in onderlinge samenhang tussen strategie en beleid, mensen, middelen en governance (hoe gaan we om met onze informatie en waar/hoe slaan we het op).

Om te kunnen voldoen aan de voorwaarden van een toekomstbestendig informatiebeheer is (door)ontwikkeling van het team DIV noodzakelijk. Hiervoor is ook investering nodig om de juiste mensen met de juiste kwaliteit/potentie in te kunnen zetten op Informatiebeheer.

Financiën

De kosten van onze informatievoorziening en automatisering, exclusief de personeelslasten en doorberekeningen, ontwikkelen zich de komende jaren als volgt:

Kosten I&A-budget	Werkelijk 2023	Actueel 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
<u>Kosten I&A-budget</u>						
Kapitaallasten	€ 65.918	€ 58.387	€ 50.237	€ 50.352	€ 42.905	€ 0
Onderhoud, hard- en software	€ 823.642	€ 1.405.102	€ 1.339.519	€ 1.354.346	€ 1.386.770	€ 1.416.236
Ondersteuning en consultancy	€ 100.599	€ 121.765	€ 124.773	€ 127.626	€ 130.494	€ 133.248
Huur data- en spraaklijnen	€ 114.116	€ 60.807	€ 62.309	€ 63.734	€ 65.167	€ 66.542
Veiligheidsbeleid	€ 29.200	€ 31.965	€ 32.755	€ 33.505	€ 34.258	€ 34.981
Beheer en bewaring archief	€ 72.972	€ 88.419	€ 90.603	€ 92.675	€ 94.759	€ 96.759
Digitale dienstverlening	€ 4.475	€ 14.796	€ 45.993	€ 120.184	€ 50.862	€ 55.547
Huur en lease	€ 87.401	€ 89.968	€ 92.190	€ 94.298	€ 96.417	€ 98.452
Opstarten ICT-verbeterplan	€ 335.604	€ 231.272				
Overige kosten	€ 11.215	€ 44.100	€ 45.179	€ 46.187	€ 47.226	€ 48.223
Ontvangsten	-€ 8	-€ 4.744	-€ 4.861	-€ 4.973	-€ 5.084	-€ 5.192
Saldo I&A-budget	€ 1.645.135	€ 2.141.837	€ 1.878.697	€ 1.977.934	€ 1.943.774	€ 1.944.796

Risico's

Tot aan het moment van de implementatie van de nieuwe ICT- infrastructuur blijft er risico bestaan op uitval van de bestaande huidige verouderde ICT-infrastructuur. De huidige situatie wordt op continu basis gecheckt. Waar nodig worden er tijdelijke maatregelen genomen. Ook zijn we met leveranciers in gesprek over manieren om dit risico beheersbaar te houden.

PLANNING & CONTROL

Algemeen

De planning en control cyclus is één van de belangrijkste processen in onze gemeente omdat alle beleidsthema's in de P & C cyclus zijn opgenomen. Naast beleidsthema's wordt inzicht gegeven in de financiële huishouding van onze gemeente.

In 2024 hebben wij de basis gelegd voor het sturen op "maatschappelijke effecten.

In 2025 willen wij tezamen met uw raad onderzoeken hoe hier verder invulling aan te geven.

Er is nu sprake van een sluitende begroting 2025. Voor de jaren 2026 t/m 2028 liggen er echter nog grote financiële uitdagingen in het verschiet.

Om deze tekorten het hoofd te kunnen bieden willen wij met uw raad in de komende maanden de mogelijkheden daartoe nader onderzoeken. Bij de Voorjaarsnota 2025 zal dit duidelijk moeten zijn.

Op juridisch vlak is de komst van de contractmanager een kwaliteitsimpuls met betrekking tot onze rechten en plichten naar derden. Een sluitend contractbeheersysteem maakt hier onderdeel van uit.

COMMUNICATIE

Door de organisatie worden voor steeds meer doeleinden de ondersteuning van en advies aan de collega's van communicatie gevraagd. Dit is een positieve ontwikkeling, want zo ontstaat er een

steeds eenduidigere manier van communiceren met inwoners en organisaties. En is de communicatie beter afgestemd op het doel en de te bereiken doelgroep. Dit geldt ook voor communicatie binnen de eigen organisatie

Eén van de speerpunten voor communicatie is het gebruik van toegankelijke communicatie, eenvoudig taalgebruik en verbetering van de gemeentelijk website (zie collegeprogramma). Op deze ontwikkelingen wordt al enige tijd ingezet door het team van communicatie. Er zijn al een tal van verbeteringen en aanpassingen doorgevoerd. Hierdoor wordt de communicatie door de gemeente steeds beter, laagdrempeliger en begrijpelijker. Deze ontwikkeling zet zich de komende jaren door. Initiatieven om de bovenstaande koers te ondersteunen:

- Training Heldere Taal (basis): voor nieuwe medewerkers en de opfriscursus voor de overige medewerkers. Planning: wordt herhaaldelijk ingepland
- Training Heldere Taal voor raad en collegevoorstellen: bestemd voor iedere nieuwe collega die raad -en collegevoorstellen opstelt en een opfriscursus voor de overige collega's.
- Zorgen voor heldere standaardbrieven en handige sjablonen
- Actualisatie communicatiemiddelen: welke middelen zetten we nu in, welke mogelijkheden/ontwikkelingen zijn toepasbaar?
- Verbetering website:
 - Inventariseren van verbeterpunten vanuit de gebruikers (extern en intern).
 - Controle op de juistheid van de inhoud van de pagina's (i.s.m. de vakafdelingen)
 - Verbeterde zoekfunctie en een overzichtelijke indeling van de Webpagina's

Om bovenstaande verbeteringen van de website door te kunnen voeren én de toegankelijkheid te kunnen waarborgen worden ondersteunende applicaties geïmplementeerd

Ontwikkelingen en risico's:

De technische ontwikkelingen om ons heen gaan hard. De introductie van AI (kunstmatige intelligentie) o.a. via programma's als ChatGPT heeft impact op de manier waarop we met elkaar communiceren, informatie ophalen en documentatie samenstellen, etc. Deze ontwikkelingen moeten we blijven volgen en onszelf hierin blijven verdiepen. We zoeken antwoorden op de vragen: 'Wat is er mogelijk', 'op welke manier kunnen we er in de communicatie ons voordeel mee doen', maar ook 'waar zitten de risico's van het gebruik van o.a. ChatGPT. Activiteit: Opstellen van randvoorwaarden hoe, waar, wanneer ChatGPT door de organisatie in te zetten.

Impact Inwonersparticipatie op communicatie:

Participatiebeleid wordt opgesteld. Welk effect heeft dit op de manier van werken en de omvang van het werk van het team van communicatie? Bijvoorbeeld: ontwikkelen/aanpassen middelen, meer bewonersavonden/contactmomenten met bewoners, toename van projecten waarbij communicatie en participatie een rol speelt.

Met het toenemen van wet- en regelgeving ook op het gebied van communicatie, ontstaan ook risico's, waar die voorheen nog niet (of veel minder) bestonden. Die wet- en regelgeving is namelijk niet geheel vrijblijvend. Bijvoorbeeld de bestuurlijke verantwoordelijkheid om de website toegankelijk te maken voor alle inwoners.

FACILITAIRE ONDERSTEUNING

Algemeen

Facilitaire zaken beslaat de huisvesting, advisering en inkoop van huishoudelijke zaken.

Ontwikkelingen

Ontwikkelingen met facilitaire gevolgen zijn:

- Huisvesting, mede in relatie tot ARBO en de ontwikkeling van een regiegemeente;
- Strenger wordende eisen aan interne veiligheid en aan de informatieveiligheid;
- Eisen met betrekking tot duurzaamheid en milieubewustzijn.
- Aanpassingen i.v.m. preventie en het welzijn van de medewerkers (ARBO).

Risico's

Op het gebied van facilitaire zaken zijn de volgende risico's te verwachten:

- Toenemende eisen aan de interne veiligheid;
- Toenemende eisen aan de informatie veiligheid;
- Hoge kosten digitale abonnementen.

Financiën

De kosten van facilitaire ondersteuning, ontwikkelen zich de komende jaren als volgt:

Facilitaire kosten	Werkelijk 2023	Actueel 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
<u>Kosten huisvesting</u>						
Gemeentehuis	€ 438.736	€ 432.880	€ 433.403	€ 422.842	€ 427.628	€ 450.329
Gemeentewerf	€ 98.675	€ 115.625	€ 132.554	€ 125.066	€ 129.282	€ 133.735
Totale kosten huisvesting	€ 537.411	€ 548.505	€ 565.957	€ 547.908	€ 556.910	€ 584.064
<u>Facilitaire kosten</u>						
Frankeer, abonnementen en drukwerk kosten	€ 90.236	€ 96.557	€ 98.941	€ 101.203	€ 103.478	€ 105.662
Overige kosten	€ 107.389	€ 132.086	€ 143.766	€ 130.393	€ 123.256	€ 130.363
Totale kosten huisvesting	€ 197.625	€ 228.643	€ 242.707	€ 231.596	€ 226.734	€ 236.025
Saldo facilitaire kosten	€ 735.036	€ 777.148	€ 808.664	€ 779.504	€ 783.644	€ 820.089

GRIFFIE

Algemeen

De griffier verricht haar werkzaamheden onder verantwoordelijkheid van uw gemeenteraad. Daarmee is de griffier op dit moment de enige medewerker die niet onder de bevoegdheid van ons college valt. De griffier legt alleen verantwoording af aan uw raad. Vanuit de ambtelijke organisatie wordt de griffier ondersteund voor inhoudelijke, secretariële, administratieve en logistieke zaken.

De griffie heeft drie kerntaken:

- Adviserende taak gericht op de ondersteuning van uw raad en individuele raadsleden bij de uitoefening van de taken en bevoegdheden en de positionering van uw raad;
- Logistieke en secretariële ondersteuning bij vergaderingen en overige werkzaamheden van uw raad;
- Afstemmende en coördinerende taken.

Naast reguliere werkzaamheden kent de griffie ad hoc werkzaamheden. Deze vallen onder de procesmatige ondersteuning en advisering van uw raad. Het gaat dan bijvoorbeeld over werkprocedures, positionering, ontwikkeling, participatie, enz. Wij doen deze werkzaamheden op uw verzoek of op eigen initiatief. Deze werkzaamheden worden, voor zover voorzien, beschreven in een Werkplan Griffie.

Financiën

Als raad beschikt u voor 2025 over een budget van € 9.000. Dit is een bedrag voor trainingen, inhuur advies derden, de raadsexcursie, ontwikkeling instrumenten en raadsactiviteiten. Daarnaast is er een bedrag van € 10.000 (structureel) beschikbaar voor het organiseren van een kindergemeenteraad.

Ontwikkelingen en risico's

In 2023 is een nieuwe invulling gegeven aan de organisatie van de kindergemeenteraad. De eerste editie in deze opzet is goed verlopen. In 2025 moet gekeken worden naar de verdere ontwikkeling van de kindergemeenteraad.

In februari 2025 start het programma Politiek Actief in samenwerking met ProDemos. Dit programma is bedoeld om iedereen die erover nadenkt politiek actief te worden, maar nog niet precies weet wat de mogelijkheden zijn. Ook voor mensen die willen weten of en hoe zij meer invloed kunnen uitoefenen op de lokale besluitvorming is dit programma zeer geschikt.

In 2023 is op het verzoek van het presidium een vergaderscan uitgevoerd. Naar aanleiding van deze scan is door het presidium besloten een doorwerkprogramma voor de raad op te stellen. Voor een deel zal dit in 2025 plaatsvinden.

Vanaf eind 2020 moet raadsinformatie voldoen aan de toegankelijkheidsrichtlijnen voor overheidsinstanties (waaronder ondertiteling van raadsvergaderingen en RTG's). Hiervoor moeten we ook in 2025 nog de nodige werkzaamheden uitvoeren; zo dienen bijvoorbeeld de (live) uitzendingen ondertiteld te worden.

In 2025 starten we met de module digitale archivering in Notubiz. Na afronding van het besluitvormingsproces is het belangrijk de bijbehorende informatie (inclusief het digitaal verslag) op de juiste wijze en volgens archiveringsnormen te bewaren. Deze module zorgt voor een vereenvoudiging van het huidige archiveringsproces.

Wij houden de doorontwikkeling van raadsinformatiesysteem nauwlettend in de gaten. Hieronder valt ook de koppeling met ons zaak- en archiefsysteem.

REKENKAMER

Algemeen

Per 1 januari 2023 is de wet versterking decentrale rekenkamers in werking getreden. Gemeenten zijn verplicht een rekenkamer in te stellen. Op 25 januari 2024 sprak de raad uit in principe aan te willen sluiten bij het samenwerkingsverband rekenkamer Regio Rivierenland. De mogelijkheden zijn hier voor onderzocht door leden van de Auditcommissie. In de raadsvergadering van december 2024 neemt de raad hierover een definitief besluit.

De rekenkamer is één van de instrumenten van uw raad om uw controlerende taak uit te voeren. De rekenkamer onderzoekt of het gemeentelijk beleid goed is uitgevoerd en het gewenste effect heeft gehad. Zijn de beoogde doelen bereikt? Ook kijkt zij of het gemeentelijke geld hiervoor goed is besteed. Daarom is het belangrijk dat er een goede afstemming is tussen uw raad en de rekenkamer over gewenste onderzoeken. De griffie ondersteunt de rekenkamer in haar werkzaamheden.

Financiën

Voor de rekenkamer is een jaarlijks budget beschikbaar gesteld van € 26.000.

PARAGRAAF VERBONDEN PARTIJEN

ALGEMEEN

De paragraaf betreffende de verbonden partijen bevat ten minste (BBV, artikel 15):

- a De visie op, en de beleidsvoornemens omtrent verbonden partijen;
- b De lijst van verbonden partijen, die wordt onderverdeeld in:
 - 1. gemeenschappelijke regelingen;
 - 2. vennootschappen en coöperaties;
 - 3. stichtingen en verenigingen;
 - 4. overige verbonden partijen.
- c De lijst van verbonden partijen.

In de lijst van verbonden partijen wordt ten minste de volgende informatie opgenomen:

- a De wijze waarop de gemeente een belang heeft in de verbonden partij en het openbaar belang dat ermee gediend wordt;
- b Het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft aan het begin en de verwachte omvang aan het einde van het begrotingsjaar;
- c De verwachte omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen van de verbonden partij aan het begin en aan het einde van het begrotingsjaar;
- d De verwachte omvang van het financiële resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar;
- e De eventuele risico's van een verbonden partij waar geen maatregelen voor getroffen zijn door de gemeenten en die van materiële betekenis kunnen zijn op de financiële positie van de gemeente.

Inleiding

Verbonden partijen zijn organisaties waaraan de gemeente zich bestuurlijk en financieel verbindt. Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV, artikel 1) geeft als definitie: "een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de provincie onderscheidenlijk gemeente een bestuurlijk en een financieel belang heeft". Onder bestuurlijk belang wordt verstaan een zetel in het bestuur van een participatie of het hebben van stemrecht. Van financieel belang is sprake wanneer wij middelen ter beschikking stellen en die verloren gaan in geval van faillissement van de verbonden partij en/of als financiële problemen bij de verbonden partij op ons verhaald kunnen worden.

In deze paragraaf gaan wij in op de belangen die met de diverse verbonden partijen zijn gediend en de relatie met onze gemeentelijke doelstellingen.

Via deze paragraaf informeren we u op hoofdlijnen over de relatie tussen 'verbonden partijen' en het 'publieke belang' dat wordt gediend.

Visie op de beleidsvoornemens omtrent verbonden partijen

Het inzichtelijk maken van de verbonden partijen is om twee redenen van belang. De eerste reden is dat verbonden partijen vaak beleid uitvoeren dat de gemeente in principe ook zelf kan blijven doen. De gemeente geeft een mandaat aan de verbonden partij. De tweede reden betreft de kosten, het budgettaire beslag en de financiële risico's, die de gemeente met de verbonden partijen kan lopen en de daaruit voortvloeiende budgettaire gevolgen.

Het aangaan van banden met verbonden partijen komt altijd voort uit het publieke belang. In het algemeen geldt dat voor een gemeenschappelijke regeling wordt gekozen indien de gemeente dit beleid niet alleen of niet doeltreffend kan uitvoeren. De gemeenschappelijke regelingen voeren beleid en beheer op verschillende terreinen uit voor de gemeente.

Onderverdeling verbonden partijen

Gemeente West Maas en Waal heeft een verbintenis met onderstaande partijen. Van de gemeenschappelijke regelingen wordt nader uitgewerkt welk doel we nastreven met de verbintenis, hoe de financiële situatie is en welke risico's benoemd kunnen worden.

Onderverdeling	Naam verbonden partij
<i>Gemeenschappelijke regeling</i>	Afvalverwijdering Rivierenland (AVRI) Belastingsamenwerking Rivierenland (BSR) Gezondheidsdienst Gelderland Zuid (GGD) Omgevingsdienst Rivierenland (ODR) Regio Rivierenland Uitvoeringsorganisatie Breedbandnetwerk Rivierenland (UBR) Veiligheidsregio Gelderland-Zuid (VRGZ) Werkzaam Rivierenland
<i>Vennootschappen en coöperaties</i>	Vitens
<i>Stichtingen en verenigingen</i>	Geen verbintenissen
<i>Overige verbonden partijen</i>	Geen verbintenissen

Gemeentelijke kaders

Beleidsstuk	Jaar
GR Afvalverwijdering Rivierenland	2019
GR Belastingamenwerking Rivierenland	2019
GR Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst Gelderland-Zuid	2020
GR Omgevingsdienst Rivierenland	2019
GR Regio Rivierenland	2019
GR Uitvoeringsorganisatie Breedbandnetwerk Rivierenland	2019
GR Hulpverlening en Veiligheid Gelderland Zuid	2020
GR Werkzaam Rivierenland	2019

Met betrekking tot gemeenschappelijke regelingen in de regio Nijmegen hebben wij afspraken gemaakt over de uitgangspunten voor het opstellen van de begroting en de jaarrekening. In deze begrotingsrichtlijnen Regio Nijmegen (BRN) wordt een aantal essentiële uitgangspunten gegeven. Deze uitgangspunten zijn:

- Uitgangspunten voor opstelling van de begroting;
 - Indexering van de gemeentelijke bijdrage;
 - Overige uitgangspunten.
- Uitgangspunten voor opstelling jaarrekening;
 - Resultaatbestemming;
 - Door gemeenten terug te vorderen BTW op grond van het BTW Compensatie Fonds (BCF).
- Planning besluitvorming voor de regio.

De opgenomen kaders in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) voor de begroting en jaarrekening zijn vanzelfsprekend van toepassing voor de GR.

Ontwikkelingen

Er zijn geen bijzondere externe ontwikkelingen.

OVERZICHT VERBONDEN PARTIJEN

Afvalverwijdering Rivierenland (AVRI)

Juridische vorm	Gemeenschappelijk Regeling
Vestigingsplaats	Geldermalsen
Omschrijving	Avri verzorgt de inzameling en verwerking van huishoudelijk afval en grondstoffen, ontwikkelt het gemeentelijke afvalstoffenbeleid, handhaaft de afvalstoffenverordening en verzorgt de voorlichting over afval.
Doel	Samen werken aan een schoon Rivierenland
Participanten	Buren, Culemborg, Maasdriel, Neder-Betuwe, Tiel, West Maas en Waal, West-Betuwe en Zaltbommel.

Bestuurlijk belang	Het algemeen bestuur telt acht leden (en plaatsvervangende leden) en is samengesteld uit vertegenwoordigers van de colleges van burgemeester en wethouders van de deelnemende gemeenten. De bevoegdheden van het algemeen bestuur zijn gelijk aan die van de gemeenteraad met als uitzondering dat de verhoudingen bij de gemeenschappelijke regelingen niet volledig zijn gedualiseerd.		
Bijdrage 2025	€ 0 AVRI opereert kostendekkend	Bijdrage 2026	€ 0 AVRI opereert kostendekkend
Bijdrage 2027	€ 0 AVRI opereert kostendekkend	Bijdrage 2028	€ 0 AVRI opereert kostendekkend
Eigen vermogen per 1-1	€ 1.807.000	Eigen vermogen per 31-12	€ 2.346.000
Vreemd vermogen per 1-1	€ 45.277.000	Vreemd vermogen per 31-12	€ 52.375.000

Resultaat begroting € 0 (na toevoeging aan reserves)

Relatie met programma Fysieke leefomgeving

Beleidsvoornemens Het Algemeen Bestuur van Avri stemde op 15 februari in met het Strategisch Koersplan 2024-2030. Avri beschrijft in dit plan de ambitie en opgaven, waarvoor het namens de gemeenten in Rivierenland aan de lat staat. Onder de noemer 'Hart voor Rivierenland' stelt Avri een schone, duurzame en veilige leefomgeving centraal, waarin generaties van nu én de toekomst prettig kunnen leven en meedoen. Het Strategisch Koersplan loopt tot 2030, in lijn met de landelijke klimaatdoelen.

Risico's en getroffen maatregelen We zien ten opzichte van de jaarrekening 2023 een lichte toename van de risico's en een stijging van het weerstandsvermogen. De toename van het weerstandsvermogen is het gevolg van de begrote dotatie vanuit de risico-opslag in de afvalstoffenheffing van € 1 miljoen en het positieve rekeningresultaat van voorgaande jaren.

Belasting Samenwerking Rivierenland (BSR)

Juridische vorm	Gemeenschappelijke regeling		
Vestigingsplaats	Tiel		
Omschrijving	Samenwerkingsverband op het gebied van belastingen.		
Doel	Uitvoering gemeentelijke belastingtaken, met uitzondering van het beleid.		
Participanten	De gemeenten Culemborg, IJsselstein, Maasdriel, Montfoort, Tiel, West Maas en Waal, West Betuwe en Wijk bij Duurstede, het Waterschap Rivierenland en de AVRI.		
Bestuurlijk belang	Het algemeen bestuur bestaat uit zoveel leden als er deelnemers zijn, waarbij het Waterschap twee leden benoemt. Uit het AB wordt een dagelijks bestuur van drie leden gekozen. Dit bestaat uit een voorzitter en twee leden. In het DB zit minimaal één lid namens het Waterschap.		
Bijdrage 2025	€ 408.000	Bijdrage 2026	€ 421.000
Bijdrage 2027	€ 571.000	Bijdrage 2028	€ 435.000
Eigen vermogen per 1-1	€ 325.000	Eigen vermogen per 31-12	€ 397.000
Vreemd vermogen per 1-1	€ 9.905.000	Vreemd vermogen per 31-12	€ 9.124.000
Resultaat begroting	€ - 72.000 (voor bestemming)		
Relatie met programma	Algemene dekkingsmiddelen.		

Beleidsvoornemens BSR heeft de ambitie in 2026 een score van 4 sterren (goed) te krijgen van De Waarderingskamer. De huidige score is 3 (voldoende). Het streven is om de kwaliteit van de uitvoering van de Wet waardering onroerende zaken te verbeteren door te voldoen aan het toetsingskader en de richtlijnen van de Waarderingskamer. Door WOZ-taxaties van goede kwaliteit te leveren en op alle onderdelen te voldoen aan de kwaliteitseisen zal de toezichthouder BSR beoordelen met een waardering 'goed'.

Risico's en getroffen maatregelen Voor kwantificeerbare risico's heeft BSR een voorziening gevormd. De incidentele weerstandscapaciteit van BSR is gelijk aan de in de begroting opgenomen post onvoorzien. Reeds in 2009 is besloten dat er geen algemene reserve bij BSR zal worden gevormd. BSR heeft daardoor geen structurele weerstandscapaciteit. Voor eventuele risico's die niet in de begroting zijn opgenomen en niet gedragen kunnen worden uit de post onvoorzien, is door de gemeente een voorziening getroffen.

GGD Gelderland-Zuid

Juridische vorm Gemeenschappelijke regeling

Vestigingsplaats Nijmegen

Omschrijving De GGD Gelderland-Zuid is - na de fusie van GGD Regio Nijmegen en GGD Rivierenland - vanaf 1 juli 2013 de uitvoeringsorganisatie van de gemeentelijke taken die voor een belangrijk deel zijn vastgelegd in de Wet Publieke Gezondheid (WPG). De taken die de GGD uitvoert dragen bij tot de bescherming en de bevordering van de gezondheid van onze inwoners.

Doel Doelstelling van de GGD is de uitvoering geven aan de wettelijke taken op het terrein van de (preventievoorziening over de) openbare volksgezondheid. De belangrijkste taken die worden uitgevoerd zijn vroeg signalering van lichamelijke en geestelijke stoornissen en psychosociale problemen, voornamelijk door uitvoering van jeugdgezondheidszorg, en het opsporen en bestrijden van bronnen van infectieziekten. Het gaat ook om een goede toegankelijkheid en spreiding van gezondheidszorgvoorzieningen.

Participanten Gemeenten Berg en Dal, Beuningen, Buren, Culemborg, Druten, Heumen, Maasdriel, Neder-Betuwe, Nijmegen, Tiel, West Maas en Waal, West Betuwe, Wijchen en Zaltbommel.

Bestuurlijk belang Het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur bestaan uit portefeuillehouders van de deelnemende gemeenten. De stemverhouding in het algemeen bestuur is gebaseerd op 1 stem per 20.000 inwoners of minder.

Bijdrage 2025	€ 1.306.826	Bijdrage 2026	€ 1.338.190
---------------	-------------	---------------	-------------

Bijdrage 2025	€ 1.370.306	Bijdrage 2026	€ 1.403.194
---------------	-------------	---------------	-------------

Eigen vermogen per 1-1	€ 3.144.000	Eigen vermogen per 31-12	€ 2.547.000
------------------------	-------------	--------------------------	-------------

Vreemd vermogen per 1-1	€ 28.944.000	Vreemd vermogen per 31-12	€ 22.217.000
-------------------------	--------------	---------------------------	--------------

Resultaat begroting € 260.000

Relatie met programma Maatschappelijke zaken

Beleidsvoornemens Continuering huidige wettelijk verplichte en facultatieve taken (klein deel JGZ, coördinatie kansrijke start en gezonde school) van de GGD.

Risico's en getroffen maatregelen Op basis van een aantal ontwikkelingen kan het Algemeen Bestuur van de GGD de begroting 2025 en verder gewijzigd vaststellen. In het traject naar de begroting zullen de deelnemende gemeenten kritisch kijken naar de mogelijkheden om op bepaalde onderdelen te bezuinigen.

Omgevingsdienst Rivierenland (ODR)

Juridische vorm	Gemeenschappelijke regeling		
Vestigingsplaats	Tiel		
Omschrijving	De Omgevingsdienst voert taken op het gebied van bouwen, milieu, handhaving en toezicht voor de deelnemende gemeenten en Provincie uit. Wij hebben met ingang van 1 april 2013 onze taken op het gebied van vergunningverlening en handhaving ondergebracht bij de Omgevingsdienst Rivierenland. Onze gemeente is WABO-breed overgegaan, dus zowel de milieutaken als de bouwzaken zijn overgegaan.		
Doel	Door de bundeling en schaalvergroting wordt de basis gelegd voor een kwalitatief betere dienstverlening aan de burgers. Door een bundeling van formatie wordt een schaal gecreëerd die beter in staat is om versnippering en gaten in de capaciteit op te vangen, dus minder kwetsbaarheid. De ODR zal door haar omvang beter kunnen inspelen op komende wettelijke- en kwaliteitscriteria.		
Participanten	Gemeente Buren, Culemborg, Maasdriel, Neder Betuwe, Tiel, West Maas en Waal, West Betuwe en Zaltbommel en provincie Gelderland.		
Bestuurlijk belang	Omgevingsdienst Rivierenland wordt bestuurd door een algemeen bestuur en een dagelijks bestuur. Het algemeen bestuur bestaat uit één lid per deelnemende gemeente.		
Bijdrage 2025	€ 2.702.390	Bijdrage 2026	€ 2.702.390
Bijdrage 2027	€ 2.702.390	Bijdrage 2028	€ 2.702.390
Eigen vermogen per 1-1	€ 2.119.493	Eigen vermogen per 31-12	€ 1.497.168
Vreemd vermogen per 1-1	€ 6.056.485	Vreemd vermogen per 31-12	€ 6.097.280
Resultaat begroting	€ 1.084.464		
Relatie met programma	Er is vooral een relatie met Programma 1 - Wonen, Werken en Recreëren en met programma 3 - Fysieke leefomgeving.		
Beleidsvoornemens	In de Koers 2020-2025 van ODR staat dat zij samen met gemeenten werken aan een veilige en duurzame leefomgeving. De inwoners van Rivierenland moeten er fijn kunnen wonen, ondernemen en leven. Omdat deze koersperiode afloopt, gaan we gezamenlijk werken aan een nieuwe visie voor de periode 2025-2030.		
Risico's en getroffen maatregelen	Ontwikkelingen Interbestuurlijk programma (IBP). Ondanks dat de ODR een plan van aanpak heeft opgesteld om te kunnen voldoen aan de Robuustheidseisen van het IBP, bestaat het risico dat er wordt ingegrepen in het VTH stelsel door de hogere overheid.		

Regio Rivierenland

Juridische vorm	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Tiel
Omschrijving	Regio Rivierenland is het samenwerkingsverband van 8 (na herindeling Geldermalsen, Neerijnen en Lingewaard) gemeenten in de Tielerwaard, de Culemborgerwaard, de Betuwe, de Bommelerwaard en het westen van het Land van Maas en Waal.

Doel	Regio Rivierenland ondersteunt de samenwerking van deze gemeenten. Met een werkgebied met bijna 250.000 inwoners is door schaalvoordelen veel efficiencywinst en voordeel te halen. Regio Rivierenland is het overheidsonderdeel van Fruitdelta Rivierenland, een overkoepelende samenwerking tussen overheid, ondernemers, onderwijs, onderzoek en ondernemende inwoners in het rivierengebied. Fruitdelta Rivierenland heeft als doel om de door de gemeenten geformuleerde economische speerpunten "Agribusiness", "Economie en Logistiek" en "Recreatie en Toerisme" te stimuleren en te versterken.		
Participanten	Gemeente Buren, Culemborg, Maasdriel, Neder-Betuwe, Tiel, West Betuwe, West Maas en Waal en Zaltbommel.		
Bestuurlijk belang	Het Openbaar Lichaam Regio Rivierenland heeft een Algemeen Bestuur. Het Algemeen Bestuur bestaat uit 8 leden. Dit zijn bestuurders van de aangesloten gemeenten.		
Bijdrage 2025	€ 270.412	Bijdrage 2026	€ 275.412
Bijdrage 2027	€ 275.412	Bijdrage 2028	€ 275.412
Eigen vermogen per 1-1	€ 2.527.000	Eigen vermogen per 31-12	€ 3.170.000
Vreemd vermogen per 1-1	€ 11.606.000	Vreemd vermogen per 31-12	€ 11.651.000
Resultaat begroting	€ 108.000		
Relatie met programma	Alle gemeentelijke programma's.		
Beleidsvoornemens	De takendiscussie die in 2024 is gestart, zal in 2025 worden afgerond. Er zal een antwoord komen op vragen als: Hoe gaan we om met toekomstige vraagstukken? Doen we de juiste dingen (taken)? En doen we ze goed? Welke werkwijze (governance) past bij een toekomstbestendige Gemeenschappelijke Regeling Regio Rivierenland? Hoe houden we de GR robuust, gelet op de genoemde urgenties en opgaven.		
Risico's en getroffen maatregelen	De afgelopen jaren is de vaste gemeentelijke bijdrage van de gemeenten deels omgezet naar dienstverleningsovereenkomsten. Het leveren van maatwerk en flexibiliteit heeft als nadeel dat er meer (financiële) risico's in de bedrijfsvoering ontstaan. Om deze risico's op te kunnen vangen zijn reserves gevormd.		

Uitvoeringsorganisatie Breedbandnetwerk Rivierenland (UBR)

Juridische vorm	Gemeenschappelijke regeling		
Vestigingsplaats	Tiel		
Omschrijving	Deze regeling is getroffen teneinde de aanleg en het beheer van een breedbandnetwerk door de gemeenten in gezamenlijkheid te realiseren. Het breedbandnetwerk staat open voor alle private aanbieders om diensten zoals internettoegang, televisie, telefonie, zorg en onderwijs op afstand aan te bieden aan onze inwoners.		
Doel	In gezamenlijkheid realiseren en onderhouden van een regionaal breedbandnetwerk		
Participanten	Gemeente Culemborg, Maasdriel, Neder-Betuwe, Tiel, West Maas en Waal, West-Betuwe en Zaltbommel.		
Bestuurlijk belang	Het algemeen bestuur telt zeven leden (en plaatsvervangende leden) en is samengesteld uit vertegenwoordigers van de colleges van burgemeester en wethouders van de deelnemende gemeenten.		
Bijdrage 2025	0	Bijdrage 2026	0
Bijdrage 2027	0	Bijdrage 2028	0
Eigen vermogen per 1-1	€ 246.781	Eigen vermogen per 31-12	€ 563.832

Vreemd vermogen per 1-1 € 34.986.527

Vreemd vermogen per 31-12 € 34.318.116

Resultaat begroting	€ 317.051
Relatie met programma	Fysieke leefomgeving
Beleidsvoornemens	A) iedereen die dat wil moet aangesloten kunnen worden op een toekomstvastе breedband-internetaansluiting, B) deze aansluiting moet 100 % open zijn voor alle dienstenaanbieders. C) geen vorm van 'buitengebiedtoeslag' voor de eindgebruiker.
Risico's en getroffen maatregelen	Met de ramingen zoals opgenomen in de Kadernota 2025 is zichtbaar gemaakt dat de UBR kapitaal en vermogen opbouwt en aan alle betalingsverplichtingen kan voldoen. Op de langere termijn (na2026) groeit het eigen vermogen en neemt het saldo liquide middelen verder toe als gevolg van de oplopende exploitatie-overschotten. Het is daarom niet te verwachten dat de deelnemende gemeenten vanuit hun eigenaarschap of garantiestelling voor de lening financiële nadelen zullen ondervinden. De gezamenlijke gemeenten staan borg voor eventuele exploitatietekorten (voor onze gemeente gaat het om een maximumbedrag van € 5.4 miljoen.

Veiligheidsregio Gelderland-Zuid (VRGZ)

Juridische vorm	Gemeenschappelijke regeling		
Vestigingsplaats	Nijmegen		
Omschrijving	De gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Gelderland-Zuid (1 januari 2011) is een voortzetting van de gemeenschappelijke regeling Hulpverlening en Veiligheid (1 januari 2004) en bestaat uit de Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de regio (GHOR), de regionale ambulancevoorziening (RAV), brandweer Gelderland-Zuid, de gemeenschappelijke meldkamer (GMK), het veiligheidsbureau, P&O en Financiën, facilitaire zaken en ICT en een aantal staffuncties. Het samenwerkingsverband behartigt de belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van hulpverlening en veiligheid door te zorgen voor: 1. Brandweezorg 2. vervoer zieken en slachtoffers 3. hulpverlening bij rampen 4. fysieke veiligheid 5. advisering hulpverlening en veiligheid		
Doel	Doel van de GR is het in onze regio organiseren van geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen (GHOR), de brandweer en rampenbestrijding, de ambulancevoorziening (RAV) en de meldkamer. Met de gemeenschappelijke regeling willen wij als deelnemende gemeenten in Gelderland-Zuid de samenwerking van de hulpverleningsdiensten op een meer eenduidige wijze laten plaatsvinden. De veiligheid in onze gemeente is voor wat betreft het voorkomen en bestrijden van incidenten, rampen en zware ongevallen mede afhankelijk van de kwaliteit van de door de gemeenschappelijke regeling uit te voeren wettelijke taken.		
Participanten	Gemeente Berg en Dal, Beuningen, Buren, Culemborg, Druten, Heumen, Maasdriel, Neder-Betuwe, Nijmegen, Tiel, West Betuwe, West Maas en Waal, Wijchen en Zaltbommel		
Bestuurlijk belang	Het Algemeen Bestuur (AB) bestaat uit de burgemeesters van de deelnemende gemeenten.		
Bijdrage 2025	€ 1.862.239	Bijdrage 2026	€ 1.862.239
Bijdrage 2027	€ 1.862.239	Bijdrage 2028	€ 1.881.636
Eigen vermogen per 1-1	€ 10.151.000	Eigen vermogen per 31-12	€ 7.783.000

Vreemd vermogen per 1-1 € 65.252.000 Vreemd vermogen per 31-12 € 66.131.000

Resultaat begroting € 3.076.000
 Relatie met programma Burger, bestuur en veiligheid
 Beleidsvoornemens 2024- 2027:1. Een sterk netwerk;2. Een weerbare organisatie;3. Informatiemanagement
 Risico's en getroffen maatregelen De VRGZ heeft een actief risicomanagement. De risico's worden periodiek gemonitord en gewaardeerd. Restrisico's worden binnen het eigen vermogen opgevangen.

Werkzaam Rivierenland

Juridische vorm Gemeenschappelijke regeling
 Vestigingsplaats Geldermalsen
 Omschrijving Werkzaam Rivierenland is een organisatie voor de uitvoering van de Participatiewet welke per 1 januari 2015 in werking is getreden. Werkzaam Rivierenland is op 1 januari 2016 gestart.
 Doel Streven naar een zo hoog mogelijke arbeidsparticipatie van de inwoners en, indien nodig, het verstrekken van uitkeringen aan de doelgroep voor de kosten van levensonderhoud. Daartoe wordt zoveel mogelijk samengewerkt met o.a. UWV en Werkgeversorganisaties).
 Participanten Gemeente Buren, Culemborg, Maasdriel, Neder-Betuwe, Tiel, West Betuwe, West Maas en Waal en Zaltbommel.
 Bestuurlijk belang Werkzaam Rivierenland wordt bestuurd door een algemeen bestuur en een dagelijks bestuur. Het algemeen bestuur bestaat uit één lid per deelnemende gemeente.
 Bijdrage 2025 € 6.452.600 (incl dvo's) Bijdrage 2026 € 6.547.700 (incl dvo's)
 Bijdrage 2027 € 6.636.300 (incl dvo's) Bijdrage 2028 € 6.763.800 (incl dvo's)
 Eigen vermogen per 1-1 € 6.490.305 Eigen vermogen per 31-12 € 5.756.099
 Vreemd vermogen per 1-1 € 17.061.000 Vreemd vermogen per 31-12 € 27.283.642

Resultaat begroting € 2.383.626
 Relatie met programma Maatschappelijke zaken
 Beleidsvoornemens De beleidsvoornemens zijn verwoord in het vastgestelde Meerjarenbeleidsplan (1e kw. 2024) en worden jaarlijks geoperationaliseerd in de Programmabegroting. Op basis van een uitgebreide analyse van de ontwikkelingen en de cijfers, een verkenning van de kansen in de regio en uiteraard de ambities van de lokale besturen zijn de keuze voor de nabije toekomst gemaakt. Ook wordt pro-actief ingespeeld op de alsmaar veranderde omgeving en de effecten daarvan op de 4 primaire doelstellingen (instroom, loonkostensubsidies, detacheringen en duurzame uitstroom). Daarnaast vraagt de veranderde regelgeving van de Rijksoverheid constant om aanpassing van bedrijfsprocessen en bezinning op de effecten voor de ambities om niet alleen financieel toekomstbestendig te zijn maar ook het verschil te maken voor die inwoner die afhankelijk is van inkomensondersteuning en hulp voor het verkrijgen van een passend plek op de arbeidsmarkt. Verder zijn er ambities/ doelstellingen op het gebied van een inclusieve samenwerking en innovatie.

Risico's en getroffen
maatregelen

Belangrijkste risico is het lange termijneffect van de economische crisis als gevolg van o.a. de oorlog in de Oekraïne en inflatie. Daarnaast vormen veranderingen in de Rijksbudgetten een risico. Door de invoering van het solidariteitsbeginsel in de bekostigingsmethodiek van Werkzaam Rivierenland worden deze risico's ondervangen. Verder is er sprake van veranderingen in het klantenbestand. Het gaat daarbij vooral om een toenemend aandeel van hervestigers, jongeren en psychisch kwetsbaren in het bestand van bijstandsgerechtigden. Meer dan gemiddeld hebben zij een grotere afstand tot de arbeidsmarkt (meer complexere problematiek). Werkzaam anticipeert hierop door de inzet van innovatieve middelen, opzet van IPS-constructies, samenwerking met zorgleveranciers en begeleidingsorganisaties etc.

PARAGRAAF GRONDBELEID

De paragraaf betreffende het grondbeleid bevat ten minste:

- a. een visie op het grondbeleid;
- b. wijze waarop het grondbeleid wordt uitgevoerd;
- c. een actuele prognose van de te verwachten resultaten;
- d. een onderbouwing van de geraamde winstneming;
- e. de beleidsuitgangspunten omtrent de reserves en risico's in relatie tot grondzaken.

Inleiding

Onder grondbeleid verstaan wij het gehele instrumentarium dat ons ter beschikking staat om ruimtelijke doelstellingen te realiseren. Het omvat de totale strategie van de gemeente rond het verwerven, beheren, bewerken en uitgeven van gronden. Grondbeleid is een verzamelnaam van een aantal specifieke beleidsuitingen waarmee wij doelstellingen van andere beleidsvelden binnen de gemeente mede mogelijk maken. Het grondbeleid heeft grote invloed op en samenhang met de realisatie van de beleidstaken zoals: ruimtelijke ontwikkeling, volkshuisvesting, verkeer en vervoer, cultuur, sport en recreatie en de economische structuur van de gemeente.

Wij hanteren vanaf 1 januari 2021 dynamisch grondbeleid. In de raadsvergadering van 12 september 2024 stelde u de nota grondbeleid 2024 vast die per 1 oktober 2024 in werking trad.

VISIE EN DOELSTELLINGEN

Nota grondbeleid 2024

Wij voeren een dynamisch grondbeleid. De koers van het grondbeleid is primair actief faciliterend.

Draagt de ruimtelijke ontwikkeling bij aan de realisatie van sectorale beleidsdoelstellingen en bestuurlijke ambities?

Indien de ruimtelijke ontwikkeling:

- In belangrijke mate bijdraagt dan werken wij actief faciliterend mee. In uitzonderlijke situaties zetten we in op actief grondbeleid.
- In beperkte mate bijdraagt dan zetten we in op faciliterend grondbeleid.
- Niet bijdraagt, werken wij niet mee.

Afhankelijk van de gekozen grondbeleid zetten wij de volgende instrumenten in:

	Faciliterend grondbeleid	Actief faciliterend grondbeleid	Actief grondbeleid
privaatrechtelijke instrumenten	intentie-, anterieure en posterieure overeenkomst		(strategische) verwerving voeren grondexploitatie gronduitgifte
publiekrechtelijke instrumenten			voorkeursrecht onteigening kostenverhaalsregels voorbereidingsbesluit

Onderstaand treft u de beleidsdocumenten aan die van toepassing zijn:

Gemeentelijke kaders

Beleidsstuk	Jaar
Dorpskwaliteitsplan	2019
Woonvisie 2022-2026	2022
Afwegingskader woningbouw 2024	2023
Programma kostenverhaal en financiële bijdragen 2024	2023
Omgevingsvisie West Maas en Waal 2024	2024
Nota Grondbeleid 2024	2024

Vennootschapsbelasting

Vanaf 2016 valt de gemeente onder de vennootschapsbelasting (VpB). De aangiften zijn verzorgd door een extern fiscaal bureau en hebben over 2016 t/m 2022 geleid tot nihilaangiften. De aangifte voor 2023 is inmiddels ingediend en leidt niet tot te betalen VpB. Ook voor 2024 worden geen belaste winsten verwacht.

BOUWGRONDEXPLOITATIE

Beschrijving van de complexen

In onze gemeente zijn de volgende complexen met exploitatieopzet in ontwikkeling:

Woningbouwprojecten

1. Spitsestraat/Gravin van Rechterenschool Appeltern
Het perceel Spitsestraat 8 herbergt de voormalige Gravin van Rechterenschool en het bijbehorende grasveld. Zowel de 4 schoolwoningen als het aangrenzende perceel met 9 bouwkavels zijn verkocht en geleverd. In 2024 zijn de 9 woningen door de ontwikkelaar gerealiseerd. Het gebied is woonrijp gemaakt. In 2023 is € 192.000 aan tussentijds resultaat genomen. Op basis van de huidige inzichten verwachten wij een aanvullend resultaat van € 173.000 te nemen. Afsluiting van het complex wordt in 2025 voorzien.
3. De Appelhoek fase 1b, Alphen
Het gaat om de tweede fase van het plan Appelhoek. Fase 1b omvat maximaal 27 woningen. De grond is in 2021 verkocht aan een projectontwikkelaar. Levering heeft in 2023 plaatsgevonden. In 2024 zijn de woningen gerealiseerd en is het gebied woonrijp gemaakt. In 2023 is € 138.000 aan tussentijds resultaat genomen. Op basis van de huidige inzichten verwachten wij een aanvullend resultaat van € 197.000 te nemen. Afsluiting van het complex wordt in 2025 voorzien.

Bedrijventerreinen

Er zijn geen lopende exploitaties meer. Op dit moment is er één nieuw bedrijventerrein in ontwikkeling, Veesteeg-Zuidwest. Zowel de gemeente als een derde partij beschikken over gronden in het plangebied. In 2024 heeft de gemeente een overeenkomst gesloten met deze derde partij ten behoeve van de verkoop van de gemeentelijke eigendommen. Deze derde partij gaat aan de slag met de ontwikkeling van het bedrijventerrein. Het bestemmingsplan hiervoor is in 2024 onherroepelijk geworden.

Prognose woningbouw

Bij de voorjaarsnota 2024 is de volgende groei prognose vastgesteld:

Jaar	Woningen
Basis	8.710
2024	100
2025	100
2026	100
2027	100
Totaal	9.110

Gronden van en projecten door derden*

Kerkstraat/Kerkdwarsstraat (Altforst)

Het gaat om de ontwikkeling van 12 woningen in de dorpskern van Altforst. Het bestemmingsplan is begin 2023 onherroepelijk geworden. Realisatie van de woningen vanaf 2024.

De Kraanbaan (Beneden-Leeuwen)

Het gaat om een herontwikkeling van de Klef en omliggende terreinen. De ontwikkeling heeft betrekking op maximaal 66 wooneenheden in 3 fasen. Het bestemmingsplan is medio 2023 onherroepelijk geworden. Realisatie vanaf 2024.

Krozenbogerd (Beneden-Leeuwen)

Het gaat hierbij om 2,2 ha. bedrijventerrein aan de Van Heemstraweg - woningen met bedrijfsruimten. De resterende kavels

Verplaatsing Aldi (Beneden-Leeuwen)

De Aldi verplaatst van het centrum van Beneden-Leeuwen naar bedrijventerrein Heemstrade. Het bestemmingsplan is inmiddels onherroepelijk. De bouw is in 2024 gestart. Opening van het pand is afhankelijk van de VRI-installatie op de Van Heemstraweg.

Lauwendael (Beneden-Leeuwen)

Ter hoogte van het voormalige hoofdveld van Leones wordt een woningbouwplan ontwikkeld met 68 nieuwe woningen. Het bestemmingsplan is in 2023 vastgesteld en inmiddels onherroepelijk. Op dit moment loopt een beroepsprocedure bij de Raad van State. In 2024 is gestart met de bouw.

Leeuwenkwartier (Beneden-Leeuwen)

Ten oosten van Het Leeuwse Veld wordt een woningbouwontwikkeling van 54 woningen gerealiseerd. Het bestemmingsplan is in 2024 onherroepelijk geworden. In de eerste helft van 2025 wordt er gestart met de realisatie.

Waterstraat – Van Heemstraweg (Beneden-Leeuwen)

Ontwikkeling van een woongebouw met zorgclusterwoningen en studio's voor starters. Er worden 38 zorgclusterwoningen en 10 studio's voor starters gerealiseerd. Het bestemmingsplan is in 2024 onherroepelijk geworden. Naar verwachting wordt er in 2025 gestart met de realisatie.

Molenstraat / Leeuwendonk (Boven-Leeuwen)

Op deze locatie wordt een woningbouwplan gerealiseerd van 24 woningen in twee woonerven. Het bestemmingsplan is in 2023 onherroepelijk geworden. Realisatie is in 2024 gestart.

Industrieweg (Dreumel)

Het voormalige industrieterrein in Dreumel wordt herontwikkeld tot een woningbouwplan met 65 woningen. Het bestemmingsplan is in procedure en eind 2024 vastgesteld

Vluchtheuvelstraat 1b (Dreumel)

Deze voormalige bedrijfslocatie wordt herontwikkeld tot een woningbouwplan met in totaal 14 woningen. Het bestemmingsplan is onherroepelijk en de bouw is in 2024 gestart.

Erfwonen (Maasbommel)

Aan de Hogenhofstraat, ter hoogte van nr. 23, worden 25 woningen gerealiseerd in de vorm van twee woonerven. Het bestemmingsplan is in 2024 vastgesteld.

* er zijn meer plannen in ontwikkeling, hierboven zijn de plannen opgesomd waarbij anterieure overeenkomsten zijn gesloten.

Prognose te verwachten resultaten

Onderstaand overzicht geeft de verwachtingen weer op basis van de laatst herziene exploitatieopzetten. De basis voor deze opzetten zijn de calculaties zoals vastgesteld bij de jaarrekening 2023

Ontwikkeling boekwaarde grexen (per 31 dec.)	Werkelijk oorspronkelijk	Actueel 2023*	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027
<u>Woningbouwprojecten</u>						
Appelhoek fase 1b, Alphen	-€ 456.000	-€ 415.964	-€ 253.894	-€ 201.408		
Gravin van Rechteren/Spitsestraat, Appelterm	-€ 226.000	-€ 376.421	-€ 262.729	-€ 176.423		
Totaal woningbouwprojecten	-€ 682.000	-€ 792.385	-€ 283.550	-€ 442.686		
Boekwaarde van de complexen	-€ 682.000	-€ 792.385	-€ 516.623	-€ 377.831		

* na tussentijdse winstneming 2023

De eindprognoses van deze 2 complexen, tegen contante waarde, bedragen respectievelijk € 197.000 en € 173.000 positief.

Omdat de projecten winstgevend zijn, is er geen sprake van verliesvoorzieningen.

Projecten van derden

De financiële verwachtingen betreffen de projecten van derden zonder vastgestelde exploitatieopzet en zonder resultaatverwachting, waarvan de kosten verhaald worden op de initiatiefnemer > € 1.000:

Projectnr.	Omschrijving	Bedragen x € 1.000		
		Boekwaarde per 31 dec. 2023	Prognose	Jaar van realisatie
68600	Kraanbaan (De Doorbraak), Beneden-Leeuwen	-30	p.m.	2024-2027
68606	Krozenbogerd, Beneden-Leeuwen	-6	p.m.	2024
68628	Kloosterhof fase 3 Wamel	-3	p.m.	2022-2024
68637	Erfwonen, Maasbommel	-2	p.m.	2025
Totaal zonder vastgestelde exploitatieopzet en zonder resultaatverwachting		-41		

Naast de voornoemde projecten zijn er ook nog overige gronden en dergelijke. Deze maken geen deel meer uit van de grondexploitatie en zijn verantwoord onder de materiële vaste activa.

Projectnr.	Omschrijving	Bedragen x € 1.000	
		Boekwaarde per 31 dec. 2023	
<i>Overig</i>			
78093	Restkavels BT Lageweg		340*
78195	Strategische aankopen bouwgrondexploitatie		1.101
Totaal overig			1.441

* medio augustus 2024 is dit perceel geleverd.

Winst- en verliesneming

In de recentelijk vastgestelde nota Grondbeleid 2024 hebben wij het volgende over de winstneming opgenomen:

De gemeente neemt, zoals het BBV voorschrijft, (tussentijds) winst volgens de percentage of completion; POC-methode. Zodra te verwachten is dat een grondexploitatie verliesgevend is, dekken wij dit verlies af met de voorziening negatieve exploitatiesaldi grondexploitaties.

Reserves en voorzieningen

Reserve Bovenwijkse voorzieningen

Tot en met 2015 werd van iedere verkochte m² bouwgrond binnen onze gemeente € 10 afgedragen aan de reserve Bovenwijkse voorzieningen. Het saldo per 31 december 2023 bedraagt € 555.286.

RISICO'S

De gemeente loopt altijd financiële risico's als de verkoop van kavels minder goed verloopt, dan berekend in de grondexploitaties. Ook kunnen kostenstijgingen, vertragingen en beschikbaarheid van materiaal en menskracht een rol spelen in het eindresultaat.

De looptijd van de projecten in de exploitatieopzet wordt regelmatig geactualiseerd. Voor projecten die op basis daarvan tot een negatief resultaat zouden leiden, wordt een voorziening getroffen.

Risico's zijn in te delen in organisatorische, verhaals- en economische risico's en zitten met name in:

- Planprocedure;
- Renterisico;
- Afzetrisico;
- Voldoen aan subsidievoorwaarden.

Indien de verkoop tegen zit, wordt er op deze projecten minder winst behaald, c.q. meer verlies behaald.

Door het jaarlijks, periodiek actualiseren van de exploitatieopzetten en het nemen van maatregelen (vorming voorziening verliesgevende complexen) worden de risico's beheersbaar gehouden.

Bovendien is er ter dekking van mogelijke onverwachte verliezen de Algemene reserve.

CONCLUSIE

Het verloop van de projecten in de verschillende kernen geeft een divers beeld. In onze gemeente liggen de gemiddelde verkopen de afgelopen jaren boven het langjarige gemiddelde van 100 nieuwe woningen per jaar. De som van de resultaten van de eigen gemeentelijke grondexploitaties is positief. Echter doordat de ontwikkelingen en verkopen langzamer gaan dan oorspronkelijk aangenomen, wordt de looptijd van de projecten langer en zullen de resultaten lager worden.

Calculaties reageren zeer gevoelig op de wijzigingen in de omstandigheden. Ze dienen dan ook met de nodige voorzichtigheid te worden geïnterpreteerd.

OPENBAARHEIDSPARAGRAAF

De openbaarheidsparagraaf is bedoeld om te informeren omtrent de toepassing van de Wet open overheid (Woo). De verplichting komt aanvankelijk voort uit het besluit tot actieve openbaarmaking van informatie, de plannen ter verbetering van de informatiehuishouding bij de ministeries en artikel 3.5 van de Wet open overheid (Woo) dat bepaalt dat een bestuursorgaan in de jaarlijkse begroting en verantwoording aandacht besteedt aan de beleidsvoornemens en uitvoering van de Woo.

De focus van deze openbaarheidsparagraaf is de beschrijvende en kwalitatieve verantwoording op hoofdlijnen over de activiteiten die worden uitgevoerd in 2025 op de thema's verbetering van de informatiehuishouding, actieve openbaarmaking en passieve openbaarmaking.

Een goede informatievoorziening met een ordentelijke informatiehuishouding is noodzakelijk en van groot belang in een democratische rechtsstaat. Belanghebbenden, journalisten en de wetenschap dienen toegang te hebben tot de voor hen noodzakelijke informatie. Een open overheid voorziet hierin door tijdens en na afloop van het maken van beleid en wetgeving transparant te zijn in de gemaakte keuzes.

Binnen de gemeente West Maas en Waal zijn meerdere ontwikkelingen in het kader van transparantie.

Actieve openbaarmaking

Er wordt sinds 2023 extra inzet gepleegd op de implementatie van de Woo. De Woo vereist een actieve openbaarmaking van bestuursorganen. De implementatie zal enkele jaren duren, conform de planning vanuit het Rijk. De gemeente overweegt om een Woo regisseur in te huren die onderzoekt welke categorieën van informatie de gemeente West Maas en Waal wettelijk gezien dient te openbaren en hiervoor is een planning opgesteld met als doel de openbaarmaking naar een hoger plan van transparantie te tillen.

Passieve openbaarmaking

Het aantal jaarlijkse Woo verzoeken is afhankelijk van bepaalde specifieke handavingsdossiers ongeveer gelijk. Woo verzoeken kunnen vanwege de complexiteit en omvang van de verzoeken aanzienlijk meer capaciteit en ingezet vergen dan begroot. In geval van handavingszaken kan de last worden gedeeld met de Omgevingsdienst Rivierenland. Het Woo-proces is arbeidsintensief, omdat er ook zogenoemd 'handwerk' bij komt kijken, zoals het beoordelen van stukken op de zogenaamde uitzonderingsgronden in de Woo en de grote hoeveelheid stukken die op verzoek openbaar worden gemaakt. Om de anonimiseringslast enigszins te verlichten is de aankoop van speciale software gepland.

Verbetering van de informatiehuishouding

Om het doorzoeken van informatie op openbaar te maken documenten goed te laten verlopen is het belangrijk om overheidsinformatie goed op te slaan. Als we onze informatie op orde hebben, kan de gemeente de uitvoering van actieve en passieve taken van de Woo uitvoeren. Het is dan ook van belang dat het gebruikte zaakstelsel up-to-date is en correct wordt gebruikt. Het zaakstelsel fungeert immers tevens als archiefsysteem.

DEEL 3 - FINANCIËN

ALGEMEEN

Inleiding

In onze begroting heeft het beleid een centrale plaats. Het beleid is uitgewerkt en toegelicht in deel 1 van deze begroting. De cijfers betreffen de uitwerking van het beleid. In dit financiële deel van de begroting treft u de volgende zaken aan:

- Kaders en uitgangspunten
- Financieel meerjaren perspectief
- Overzicht van baten en lasten
- Overzicht van Incidentele baten en lasten
- Structureel begrotingssaldo
- Geprognoseerde balans
- EMU saldo

Bij de uiteenzetting van de financiële positie gaan wij in op de uitkomsten van de begroting 2025, de meerjarenramingen 2026 - 2028 en de financiële gevolgen van bestaand en nieuw beleid, zoals dat in de programma's is verwerkt. Ook besteden wij aandacht aan het investeringsplan en de stand en het verloop van de reserves en voorzieningen. Het aan u gepresenteerde meerjarenbeeld van de Voorjaarsnota 2024 hebben wij bijgesteld aan de hand van recente ontwikkelingen. Deze ontwikkelingen en de (financiële) effecten hiervan op de programmabegroting lichten wij hierna toe.

Autorisatie budgetten

Het overzicht van baten en lasten toont het niveau waarop u als raad in het kader van het dualisme de begrotingsbudgetten autoriseert. Zoals wij bij het onderdeel autorisatie in het algemene deel van deze begroting hebben aangegeven zijn wij binnen deze budgetten geautoriseerd de begroting uit te voeren. Noodzakelijke mutaties op deze budgetten in de loop van het dienstjaar leggen wij aan uw raad ter besluitvorming voor.

KADERS EN UITGANGSPUNTEN

Onderdeel	Grondslag	Toelichting
Loonontwikkeling 2025 2026 2027 2028	5,00% 4,80% 4,20% 4,20%	De loonontwikkeling is gebaseerd op de meest recente circulaire van de algemene uitkering.
Prijsontwikkeling 2025 2026 2027 2028	2,50% 2,40% 2,30% 2,30%	De prijsontwikkeling in de voorjaarsnota is gelijkgesteld aan de indexering in de septembercirculaire 2023.
Verbonden partijen	deelnemers bijdrage volgens begroting 2025 verbonden partij	Verbonden partijen maken hun eigen begroting. Op 15 april 2024 moeten ze de concept kaders voor begrotingsjaar 2025 presenteren en deelnemende gemeenten om een zienswijze vragen. We volgen de BRN 2025 om te bepalen of de verbonden partijen de juiste indexeringen voor 2025 hebben toegepast.
Rente*	3,50% 0,45% 0,86%	We hanteren verschillende rentetarieven. <u>Financieringstekort</u> De berekening van het financieringstekort geeft de omvang aan van te verwachten nieuwe leningen. Voor het bepalen van de jaarlijkse lasten van deze lening gebruiken we 3,50% rente. <u>Investerings</u> Investerings hebben een lange looptijd. We rekenen kapitaallasten (rente en afschrijving) uit om de jaarkosten in de begroting te verwerken. Het rentetarief dat we hier gebruiken is 0,45%. <u>Grondexploitaties</u> Bij grondexploitatie gaan de kosten voor de baten uit. De rentekosten die hierdoor ontstaan worden toegerekend aan de complexen. Voor 2025 houden we rekening met 0,86% rente over de boekwaarde op 1 januari 2025.
Lokale heffingen		
Belastingen: OZB & RZB	Opbrengst stijging van 12,5%	Voor de jaar 2025 houden wij rekening met een eenmalige stijging van 12,5%. Aanvullend wordt rekening gehouden met areaaluitbreiding. Vanaf 2026 is rekening gehouden met een stijging van 2%.
Belastingen: Hondenbelasting	Tarief stijging van 10%	In 2025 houden wij rekening met een stijging van 10%. Vanaf 2026 houden wij rekening met 0,5% per jaar.

Belastingen: Forensenbelasting	Tarief stijging van 0,5%	Voor de jaren 2025-2028 houden wij rekening met een stijging van 0,5% per jaar. Dit is conform eerdere besluitvorming waarbij is aangegeven dat de stijging maximaal 0,5% per jaar mag bedragen.
Belastingen: Toeristenbelasting Watertoeristenbelasting	Tarief stijging naar € 2,-	Voor de jaren 2025-2028 houden wij rekening met een tarief van € 2,- per persoon per nacht.
Belastingen: Reclamebelasting	Geen tarief stijging	Voor de jaren 2025-2028 houden wij geen rekening met een tariefstijging.
Heffingen: Afalstoffenheffing Rioolheffing	Kosten dekkende heffing	Voor de jaren 2025-2028 houden wij rekening met een 100% kostendekkende heffing. Afhankelijk van de kostenraming worden de tarieven bepaald. (AVRI bepaalt kosten & tarief afvalstoffenheffing).
Heffingen: Marktgeld Leges	Tarief stijging van 5%	Voor 2025 houden wij rekening met een stijging van 5%. Vanaf 2026 met een stijging van 2% per jaar.
Heffingen: Lijkbezorgingsrechten	Tarief stijging van 2,0% tot maximaal kostendekkend	Voor de jaren 2025-2028 houden wij rekening met een stijging van 2% per jaar. Van deze heffingen heeft de landelijke overheid bepaald dat ze maximaal kostendekkend mogen zijn. In West Maas en Waal zijn deze heffingen niet kostendekkend, en daar streven we ook niet naar.
Aantal inwoners - Per 1-1-2024-werkelijk - Per 1-1-2025-prognose - Per 1-1-2026-prognose - Per 1-1-2027-prognose - Per 1-1-2028-prognose	20.336 20.546 20.756 20.966 21.176	We houden rekening met een beperkte toename van het aantal inwoners. De stijging is gebaseerd op ervaringscijfers. Gemiddelde stijging bedraagt 210 inwoners per jaar.
Aantal woningen - Per 1-1-2024-werkelijk - Per 1-1-2025-prognose - Per 1-1-2026-prognose - Per 1-1-2027-prognose - Per 1-1-2028-prognose	8.710 8.810 8.910 9.010 9.110	De groei hebben wij gebaseerd op ons Woningbouwprogramma. We verwachten een toename van 100 woningen per jaar. Door kleiner wordend aanbod van bestaande woningen neemt de vraag naar nieuwe woningen extra toe.
Overige		
Algemene uitkering	meicirculaire 2024	De raming van de Algemene uitkering is gebaseerd op de meicirculaire 2024. Actualisatie vindt plaats na publicatie van de septembercirculaire 2024.
Onvoorzien	€ 25.000	Voor de post onvoorzien ramen wij € 25.000. Dit is een passend bedrag voor een gemeente van onze omvang.

* De rentepercentages waren indicatief opgenomen in de Voorjaarsnota. Hier zijn de werkelijke tarieven opgenomen.

FINANCIEEL MEERJAREN PERSPECTIEF

PROGRAMMA 1 - WONEN, WERKEN EN RECREËREN

Bedragen x € 1.000

	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Actualisatie reserves en voorzieningen	0 V	0 V	0 V	-1 N
Formatieve uitbreiding - Wettelijke taken	-113 N	-119 N	-124 N	-129 N
GREX - Actualisatie 2025-2028	-4 N	-3 N	0 V	0 V
Kapitaallasten - actualisatie 2025-2028	-4 N	2 V	6 V	2 V
Leges omgevingsvergunningen	200 V	200 V	200 V	200 V
Legesopbrengsten	40 V	41 V	42 V	43 V
Recreatie en economische zaken	20 V	20 V	21 V	21 V
Toeristenbelasting	171 V	171 V	171 V	171 V
Wet goed verhuurderschap	3 V	3 V	3 V	3 V
Totaal financiële effecten begroting 2025	313 V	315 V	319 V	310 V

Toelichting effecten (>€ 25.000) Programmabegroting voor het jaar 2025

<i>Formatieve uitbreiding - Wettelijke taken</i>	-113 N
Ten behoeve van de uitvoering van een aantal wettelijke taken is in deze begroting een noodzakelijke uitbreiding van de loonsom opgenomen.	
<i>Leges omgevingsvergunningen</i>	200 V
Op basis van ervaringscijfers van de afgelopen jaren passen we de begrote opbrengst aan.	
<i>Legesopbrengsten</i>	40 V
De leges verhogen met 5% i.p.v. 2%.	
<i>Toeristenbelasting</i>	38 V
De verwachte opbrengst toeristenbelasting is bijgesteld op basis van de gerealiseerde opbrengsten van de afgelopen jaren.	
<i>Toeristenbelasting</i>	133 V
Verhogen naar € 2,- per overnachting.	

PROGRAMMA 2 - MAATSCHAPPELIJKE ZAKEN

Bedragen x € 1.000

	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Aanpassing Meerjareninvesteringsplan 2025- 2028	0 V	-36 N	-36 N	-71 N
Actualisatie reserves en voorzieningen	0 V	0 V	0 V	-5 N
Behandeling met verblijf	223 V	229 V	234 V	239 V
Bibliotheek	-9 N	-11 N	-14 N	-9 N
Bijdrage inclusieagenda vanuit GGZ; ervaringsdeskundigheid bevorderen.	20 V	20 V	20 V	20 V
Centrum jeugd en gezin - Verwijsindex GGD	8 V	8 V	8 V	9 V
Cultuurnota	70 V	30 V	30 V	30 V
Dagbesteding WMO en begeleiding groep en vervoer	-14 N	-51 N	-52 N	-54 N
Diverse kleine wijzigingen	0 V	0 V	0 V	-1 N
Dorpsdeelauto's	11 V	11 V	11 V	11 V
Eigen bijdrage leerlingenvervoer	-3 N	-3 N	-3 N	-3 N
Essentiële functies	-22 N	-22 N	-23 N	-23 N
Extra taakstelling sociaal domein	80 V	0 V	0 V	0 V
Formatieve uitbreiding - Wettelijke taken	-113 N	-119 N	-124 N	-129 N
Herijkte businesscases accommodaties	200 V	0 V	0 V	0 V
Hulp bij het huishouden - Eigen bijdrage	86 V	0 V	0 V	0 V
Integraal GGZ opties	20 V	20 V	20 V	20 V
Inwonersparticipatie	12 V	12 V	18 V	18 V
IXTA NOA inloop GGZ	23 V	23 V	24 V	24 V
Jeugd Ambulante begeleiding	-310 N	-318 N	-325 N	-333 N
Jeugd behandeling - GGZ incl. POH	-95 N	-98 N	-101 N	-103 N
Jeugd PGB (Persoonsgebonden budget)	-108 N	-111 N	-114 N	-116 N
Jeugd wonen zonder behandeling	-691 N	-708 N	-724 N	-741 N
Jeugdhulp crisis	-7 N	-7 N	-7 N	-7 N
Kapitaallasten - actualisatie 2025- 2028	23 V	5 V	-4 N	19 V
Medipoint onderhoud medische hulpmiddelen	20 V	20 V	20 V	20 V
Niet wettelijke taken GGD	0 V	12 V	12 V	12 V
Onderwijsbeleid - Leerlingenvervoer	-25 N	-12 N	-3 N	0 V
Opgroeien in een kansrijke omgeving	0 V	30 V	30 V	30 V
Overige gymnastieklokalen - bewegingsonderwijs	12 V	0 V	0 V	0 V
Overige onderwijszaken - SMW	-9 N	-20 N	-24 N	-28 N
Samenwerkingsovereenkomst SD regio Rivierenland	-14 N	-14 N	-14 N	-15 N
Sociaal medische indicatie	20 V	21 V	21 V	22 V

Sportvelden - onderhoudsvergoeding	0 V	50 V	51 V	53 V
Stoppen met videohometraining en opvoedcoach GGD	8 V	8 V	8 V	8 V
Subsidiejaarprogramma niet indexeren in 2025	15 V	15 V	15 V	15 V
Wmo begeleiding individueel	-33 N	-34 N	-35 N	-35 N
Wmo huishoudelijke ondersteuning	-274 N	-284 N	-293 N	-299 N
Zilverenkrachtbeleid	0 V	12 V	12 V	12 V
Totaal financiële effecten begroting 2025	-876 N	-1.322 N	-1.362 N	-1.410 N

Toelichting effecten (>€ 25.000) Programmabegroting voor het jaar 2025

<i>Behandeling met verblijf</i>	223 V
Na controle is gebleken dat de produkten op 66565 en 66567 niet correct zijn geboekt. Hierdoor loopt de begroting niet sychroon met de realisatie. Prijsstijging voor komende jaren is nog niet bekend. We gaan uit van de OVA index. In oktober wordt het percentage voor het komende jaar bekend gemaakt. Vorig jaar was het 6,3%.	
<i>Cultuurnota</i>	30 V
Inzet SPUK-middelen t.b.v. cultuurnota	
<i>Cultuurnota</i>	40 V
Dekking voor het terugdraaien van een aantal voorgestelde ombuigingen. Conform aangenomen amendement in de raadsvergadering van 6 november 2024.	
<i>Extra taakstelling sociaal domein</i>	80 V
Dekking voor het terugdraaien van een aantal voorgestelde ombuigingen. Conform aangenomen amendement in de raadsvergadering van 6 november 2024.	
<i>Formatieve uitbreiding - Wettelijke taken</i>	-113 N
Ten behoeve van de uitvoering van een aantal wettelijke taken is in deze begroting een noodzakelijke uitbreiding van de loonsom opgenomen.	
<i>Herijkte businesscases accommodaties</i>	200 V
Het project kent een langere doorlooptijd. Hierdoor zijn de financiële gevolgen in 2025 lager.	
<i>Hulp bij het huishouden - Eigen bijdrage</i>	86 V
Eigen bijdrage hulp bij het huishouden aangepast aan de hand van ervaringcijfer 2024	
<i>Jeugd Ambulante begeleiding</i>	-310 N
De specialistische begeleiding, zowel individueel als groep, wordt meer ingezet door toename mentale problemen bij jongeren en complexe problematiek.	
<i>Jeugd behandeling - GGZ incl. POH</i>	-95 N
Er is een toename van mentale gezondheidsproblemen bij jongeren. Je ziet veel faalangst bij pubers en jonge kinderen. Eisen van de maatschappij, social media (influencers) enz. Dit wordt gestaafd door de jeugdmonitor van de GGD	

<i>Jeugd PGB (Persoonsgebonden budget)</i>	-108 N
<p>Ouders hebben de keuzevrijheid om te kiezen voor PGB. Met veel aanbieders is geen contract, waardoor de keuze gemaakt wordt om het PGB in te zetten. Dit neemt toe. In de begroting 2024 is rekening gehouden met een budget van € 136.000. Er is voor € 367.000 (ultimo juli 2024) toegekend. Het toegekende budget wordt voor ongeveer 80% uitgenut. Trendmatig is te zien dat dit doorloopt in 2025.</p>	
<i>Jeugd wonen zonder behandeling</i>	-691 N
<p>Na controle is gebleken dat de produkten op 66565 en 66567 niet correct zijn geboekt. Hierdoor loopt de begroting niet synchron met de realisatie. In 2024 maken 23 Jeugdigen gebruik van deze extra zware zorg, gezamenlijk voor € 120.000 per maand Product 44A31 Jeugdhulp verblijf, inspanningsgericht (extra zwaar) is in 2024 van toepassing op 2 personen. Dit heeft te maken met uithuisplaatsingen en faalangst bij pubers en jonge kinderen.</p>	
<i>Opgroeien in een kansrijke omgeving</i>	30 V
<p>Met deze ombuiging blijven er beperkte middelen over voor de bekostiging van preventieve activiteiten die bijdragen aan het laten opgroeien van jeugd.</p>	
<i>Opgroeien in een kansrijke omgeving</i>	-30 N
<p>Terugdraaien van een aantal voorgestelde ombuigingen. Conform aangenomen amendement in de raadsvergadering van 6 november 2024.</p>	
<i>Sportvelden - onderhoudsvergoeding</i>	49 V
<p>Op dit moment zijn er geen financiële middelen om de voorgestelde verhoging uit de Voorjaarsnota door te voeren.</p>	
<i>Sportvelden - onderhoudsvergoeding</i>	-49 N
<p>Terugdraaien van een aantal voorgestelde ombuigingen. Conform aangenomen amendement in de raadsvergadering van 6 november 2024.</p>	
<i>Wmo begeleiding individueel</i>	-33 N
<p>De kosten zijn verhoogd met gemiddeld 5%. Daarnaast is er een verschuiving van lichte zorg naar specialistische zorg. Deze trend zet zich door in 2025.</p>	
<i>Wmo huishoudelijke ondersteuning</i>	-274 N
<p>Per 1-4-2025 i.v.m. nieuwe aanbesteding tariefsverhoging van € 36,00 naar € 39,61 (10%). Daarnaast is er een stijging van het aantal aanvragen naar ondersteuning en intensivering van bestaande aanvragen. De oorzaak ligt in de demografische ontwikkeling.</p>	

PROGRAMMA 3 - FYSIEKE LEEFOMGEVING

Bedragen x € 1.000

	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Aanpassing Meerjareninvesteringsplan 2025- 2028	0 V	22 V	38 V	-55 N
Actualisatie reserves en voorzieningen	0 V	0 V	0 V	-22 N
Afvoer slootvuil	15 V	15 V	15 V	15 V
Boombeheer	25 V	20 V	20 V	20 V
Duurzaamheidsbeleid	20 V	20 V	21 V	21 V
Inkrimpen zwerfafvalbudget	25 V	25 V	25 V	25 V
Kapitaallasten - actualisatie 2025- 2028	17 V	-16 N	-37 N	-6 N
Riolering - Actualisatie	87 V	95 V	119 V	108 V
Uivoeringsprogramma GVVP	75 V	0 V	0 V	0 V
Totaal financiële effecten begroting 2025	264 V	181 V	201 V	106 V

Toelichting effecten (>€ 25.000) Programmabegroting voor het jaar 2025

Riolering - Actualisatie

87 V

In 2022 is het vGRP vastgesteld. Elk jaar wordt nu bekeken wat de stand van zaken is en opnieuw de kostendekkendheid bekeken en vastgesteld. Hierbij is een zo laag mogelijk tarief voor de inwoner het uitgangspunt, terwijl wel alle kosten worden betaald uit dit tarief. Dit betekent dat er een dynamisch model die jaarlijks wordt geactualiseerd o.b.v. de werkelijke cijfers en stand van de voorziening.

Uivoeringsprogramma GVVP

75 V

De verwachting is dat de kosten nog niet in 2025 landen.

PROGRAMMA 4 - BURGER, BESTUUR EN VEILIGHEID

Bedragen x € 1.000

	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Actualisatie reserves en voorzieningen	0 V	0 V	0 V	-3 N
Aframing invoering lokale rekenkamer	20 V	20 V	20 V	20 V
Bijraming accountantskosten	-3 N	-3 N	-3 N	-3 N
Formatieve uitbreiding - Wettelijke taken	-134 N	-91 N	-94 N	-98 N
Totaal financiële effecten begroting 2025	-117 N	-74 N	-77 N	-84 N

Toelichting effecten (>€ 25.000) Programmabegroting voor het jaar 2025

Formatieve uitbreiding - Wettelijke taken

-134 N

Ten behoeve van de uitvoering van een aantal wettelijke taken is in deze begroting een noodzakelijke uitbreiding van de loonsom opgenomen.

PROGRAMMA 5 - BEDRIJFSVOERING

Bedragen x € 1.000

	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Aanbesteding ICT	100 V	102 V	105 V	107 V
Aanpassing Meerjareninvesteringsplan 2025-2028	12 V	-11 N	0 V	0 V
Actualisatie reserves en voorzieningen	0 V	0 V	0 V	-2 N
Formatie: Interne uitbreiding/ externe inhuur	62 V	0 V	0 V	0 V
Formatieve uitbreiding - Wettelijke taken	-267 N	-280 N	-291 N	-303 N
Implementatie E-diensten	-84 N	0 V	0 V	0 V
Implementie E-diensten	84 V	-70 N	0 V	0 V
Kapitaallasten - actualisatie 2025- 2028	25 V	18 V	-14 N	16 V
Medewerkerstevredenheidsonderzoek	4 V	4 V	4 V	4 V
Terugdringen externe inhuur	30 V	30 V	30 V	30 V
Wervingsbudget	10 V	10 V	10 V	10 V
Totaal financiële effecten begroting 2025	-24 N	-197 N	-156 N	-138 N

Toelichting effecten (>€ 25.000) Programmabegroting voor het jaar 2025

<i>Aanbesteding ICT</i> De aanbesteding valt lager uit.	100 V
<i>Formatie: Interne uitbreiding/ externe inhuur</i> Dekking voor het terugdraaien van een aantal voorgestelde ombuigingen. Conform aangenomen amendement in de raadsvergadering van 6 november 2024.	62 V
<i>Formatieve uitbreiding - Wettelijke taken</i> Ten behoeve van de uitvoering van een aantal wettelijke taken is in deze begroting een noodzakelijke uitbreiding van de loonsom opgenomen.	-267 N
<i>Implementatie E-diensten</i> Terugdraaien van een aantal voorgestelde ombuigingen. Conform aangenomen amendement in de raadsvergadering van 6 november 2024.	-84 N
<i>Implementie E-diensten</i> De implementatie van de E-diensten wordt een jaar uitgesteld.	84 V
<i>Terugdringen externe inhuur</i>	30 V

ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN

Bedragen x € 1.000

	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Aframen stelpost nieuwe beleid	70 V	72 V	74 V	75 V
Belastingopbrengsten - Prognose BSR	136 V	146 V	83 V	63 V
Hondenbelasting	9 V	9 V	9 V	9 V
Kapitaallasten - actualisatie 2025-2028	-5 N	-5 N	-5 N	-5 N
OZB-verhoging	477 V	487 V	496 V	506 V
Toetreding gemeente Gorinchem tot GR BSR	0 V	5 V	10 V	21 V
Totaal financiële effecten begroting 2025	687 V	714 V	667 V	669 V

Toelichting effecten (>€ 25.000) Programmabegroting voor het jaar 2025

<i>Aframen stelpost nieuwe beleid</i>	70 V
In eerdere circulaire van de algemene uitkering zijn een aantal bedragen geormerkt voor taakmutaties. Inmiddels kan het budget vrij vallen in de algemene middelen, omdat de taken onderdeel uitmaken van de reguliere werkzaamheden of in het kader van reëel begroten al onderdeel uitmaken van de budgetten.	
<i>Belastingopbrengsten - Prognose BSR</i>	136 V
De waardeontwikkeling van de woningen is hoger dan opgenomen in de tariefberekening. Hierdoor is de verwachte opbrengst voor woningen hoger dan in de begroting. De definitieve opbrengst kan nog afwijken, omdat nog niet alle bezwaarschriften zijn afgehandeld.	
<i>OZB-verhoging</i>	477 V
Het voorstel is om de OZB-opbrengst met 12,5% te verhogen i.p.v. 2%.	

OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN

Omschrijving	Bedragen x € 1.000			
	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Voorjaarsnota 2024	-1.631 N	-1.588 N	-944 N	-2.204 N
Wijzigingen tot de Begroting 2025-2028	1.393 V	0 V	-107 N	1.199 V
Saldo Meerjarenperspectief 2025 - 2028	-238 N	-1.588 N	-1.051 N	-1.005 N
Effecten Begroting 2025-2028				
Programma 1 - Wonen, werken en recreëren	313 V	315 V	319 V	310 V
Programma 2 - Maatschappelijke zaken	-874 N	-1.322 N	-1.360 N	-1.410 N
Programma 3 - Fysieke leefomgeving	265 V	182 V	201 V	107 V
Programma 4 - Burger, bestuur en veiligheid	-117 N	-73 N	-77 N	-84 N
Programma 5 - Bedrijfsvoering	-24 N	-197 N	-157 N	-139 N
Algemene dekkingsmiddelen	689 V	715 V	669 V	671 V
Totaal financiële effecten Begroting	252 V	-380 N	-405 N	-545 N
Saldo baten en lasten na Begroting	13 V	-1.969 N	-1.455 N	-1.550 N

Toelichting ontwikkelingen financieel meerjarenperspectief

Begroting 2024 - 2025

De verschillen tussen de begroting 2024 en de raming voor 2025 zien er als volgt uit:

Onderdeel	Bedragen x € 1.000		
	Begroting 2024	Begroting 2025	Vershil
Lasten	57.763	57.893	130
Baten	57.846	57.906	60
Saldo	83	13	-69

Rekening 2023 - begroting 2025

De verschillen tussen de rekening 2023 en de raming voor 2025 zien er als volgt uit:

Onderdeel	Bedragen x € 1.000		
	Rekening 2023	Begroting 2025	Vershil
Lasten	63.346	57.893	-5.453
Baten	66.654	57.906	-8.748
Saldo	3.308	13	-3.294

Meerjarenperspectief

De verschillen tussen de raming 2025 en de raming voor 2026 tot en met 2028 zien er als volgt uit:

Onderdeel	Bedragen x € 1.000			
	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten	57.893	58.634	59.494	61.256
Baten	57.906	56.665	58.039	59.705
Saldo	13	-1.969	-1.455	-1.550

Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

In onderstaand overzicht worden de structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves weergegeven.

Omschrijving	Bedragen x € 1.000					
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Programma 1						
Toevoeging aan reserve stimuleringsfonds recreatie & toerisme:						
- vaste toevoeging stimuleringsfonds	-15	-15	-15	-15	-15	-15
Totaal programma 1	-15	-15	-15	-15	-15	-15
Totaal van de lasten	-15	-15	-15	-15	-15	-15

Omschrijving	Bedragen x € 1.000					
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Programma 1						
Aanwending van reserve stimuleringsfonds recreatie & toerisme:						
- stimuleringsbijdragen	15	15	15	15	15	15
Totaal programma 1	15	15	15	15	15	15
Programma 2						
Aanwending reserve kapitaallasten:						
- t.b.v. MFA D'n Hoender Dreumel	7	7	7	8	8	8
- t.b.v. Kulturhus Boven-Leeuwen	7	8	8	8	9	9
- t.b.v. MFA De Rosmolen Beneden-Leeuwen	11	11	11	12	12	13
- t.b.v. MFA Hanzehuys	0	49	49	49	49	49
- t.b.v. Nieuwbouw IKC	6	6	6	6	6	6
- t.b.v. Voorbereidingskrediet uitbreiding Kindercentrum	0	0	4	4	4	4
- t.b.v. Aanpassing openbare ruimte IKC Beneden-Leeuwen	0	0	0	0	8	8
Aanwending reserve afkoopsommen erfpacht:						
- t.b.v. grond Kulturhus Boven-Leeuwen	4	4	5	5	5	5
- t.b.v. grond MFA Dreumel	4	4	4	4	5	5
- t.b.v. grond MFA De Rosmolen Beneden-Leeuwen	3	3	3	3	3	3
Totaal programma 2	42	92	97	99	109	110
Programma 3						
Aanwending reserve kapitaallasten:						
- t.b.v. Herinrichting Brouwershof	4	4	4	4	4	4

- t.b.v. Herinrichting Kurstjensplein	17	17	17	17	17	17
- t.b.v. Herinrichting van Heemstraweg	7	7	7	7	7	7
- t.b.v. Verkeersmaatregelen Trambaan	1	1	1	1	1	1
- t.b.v. Voorbereidingskrediet Herinrichting Zandstraat	0	0	23	23	23	23
- t.b.v. Water- en groenopgave De Bennemaker	2	2	2	2	2	2
Totaal programma 3	31	31	54	54	54	54
Totaal van de Baten	88	138	166	168	178	179

Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Totaal van de lasten	-15	-15	-15	-15	-15	-15
Totaal van de Baten	88	138	166	168	178	179
Totaal structurele toevoegingen en onttrekkingen	73	123	151	153	163	164

OVERZICHT VAN INCIDENTELE BATEN EN LASTEN

Bedragen x € 1.000

Onderwerp		Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Incidentele lasten					
Programma 1 - Wonen, werken en recreëren					
Overige volkshuisvesting	Woonzorgvisie		40		
Overige volkshuisvesting	Woonvisie		50		
Recreatie en toerisme	Samenwerking regionale Hanzesteden	10	10		
Recreatie en toerisme	Profilering Land van Maas en Waal	20	20	20	
Programma 2 - Maatschappelijke zaken					
Samenlevingsopbouw	Plusopdracht Sociom 2024-2026	42	59		
Samenlevingsopbouw	Lokale inclusieagenda	10			
Huisvesting basisonderwijs	Tijdelijke huisvesting IKC	102	102	137	
Huisvesting basisonderwijs	Huurkosten tijdelijke units De Laak Wamel	22	22	22	13
Jeugd behandeling	Pilot POH JGGZ 2e jaar excl. OVA index	119			
Programma 3 - Fysieke leefomgeving					
Energie	RVO Klimaat en energiebeleid	380			
Openbaar groen	Bakenbomen Meanderende Maas	200			
Programma 4 - Burger, bestuur en veiligheid					
Bevolkingsregister	Tijdelijke inhuur	47			
Programma 5 - Bedrijfsvoering					
Automatisering	E-Diensten		70		
Wet Open Overheid	Incidenteel budget gemeentefonds	56	58		
Maatschappelijke ontwikkeling	formatieve uitbreiding van team Samenleving voor de lokale uitvoering	82	82		
Algemene dekkingsmiddelen					
Onvoorzien lasten		25	25	25	25
Totaal incidentele lasten		1.115	538	204	38

Incidentele baten

Programma 1 - Wonen, werken en recreëren

Overige volkshuisvesting	Co-financiering woonzorgvisie		20		
Overige volkshuisvesting	Co-financiering woonvisie		25		

Programma 2 - Maatschappelijke zaken

Overige onderwijszaken		51	51	16	16
Mutaties reserves (P2)	Plus opdracht Sociom 2024-2026	42	59		

Programma 3 - Fysieke leefomgeving

Energie	RVO Klimaat en energiebeleid	380			
Mutaties reserves (P3)	Aanwending AR Bakenbomen	200			

Programma 4 - Burger, bestuur en veiligheid

--	--	--	--	--	--

Programma 5 - Bedrijfsvoering

--	--	--	--	--	--

Algemene dekkingsmiddelen

Gemeentefonds	Incidenteel budget Wet Open Overheid	56	58		
---------------	--------------------------------------	----	----	--	--

Totaal incidentele baten		729	213	16	16
---------------------------------	--	------------	------------	-----------	-----------

Totaal incidentele lasten en baten		-386	-325	-188	-22
---	--	-------------	-------------	-------------	------------

STRUCTUREEL BEGROTINGSSALDO

In 2025 is er sprake van een sluitende begroting. Vanaf 2026 is er een tekort. Het tekort wordt veroorzaakt door stijgende kosten (inflatie en rente) en een lagere uitkering uit het gemeentefonds.

Bedragen x €1.000

	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Saldo baten en lasten	-381 N	-2.182 N	-1.609 N	-1.704 N
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	394 V	213 V	154 V	154 V
<i>Begrotingssaldo</i>	13 V	-1.969 N	-1.455 N	-1.550 N
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	386 V	325 V	188 V	22 V
Structureel begrotingssaldo	399 V	1.644 N	1.267 N	1.528 N

GEPROGNOSTICEERDE BALANS

Stand per 31 december, bedragen x €
1.000

Activa	2023	2024	2025	2026	2027	2028
<u>Vaste activa</u>						
(Im)Materiële vaste activa	40.586	44.340	50.219	52.826	65.865	77.413
Financiële vaste activa: Kapitaalverstrekkingen	19	19	19	19	19	19
Financiële vaste activa: Leningen	0	0	0	0	0	0
Financiële vaste activa: Uitzettingen > 1 jaar	16.488	15.988	16.856	15.273	14.592	13.905
Totaal vaste activa	57.093	60.347	67.094	68.118	80.476	91.337
<u>Vlottende activa</u>						
Voorraden: Onderhanden werk & overige grond en hulpstoffen	0	0	0	0	0	0
Voorraden: Gereed product en handelsgoederen & vooruitbetalingen	340	0	0	0	0	0
Uitzettingen < 1 jaar	5.394	5.194	5.088	5.088	5.088	5.088
Liquide middelen	3.601	0	0	0	0	0
Overlopende activa	2.911	2.492	3.138	3.138	3.138	3.138
Totaal vlottende activa	12.246	7.686	8.226	8.226	8.226	8.226
Totaal Activa	69.339	68.033	75.320	76.344	88.702	99.563
Passiva	2023	2024	2025	2026	2027	2028
<u>Vaste passiva</u>						
Eigen vermogen						
-Algemene reserve	11.955	10.039	9.879	9.851	7.882	6.426
-Bestemmingsreserve	5.199	5.315	5.162	5.009	4.846	4.681
-Resultaat	3.308	83	13	-1.969	-1.455	-1.550
Voorzieningen	10.479	9.085	8.476	7.973	7.622	7.254
Vaste schuld	26.605	28.377	24.889	21.638	18.574	15.798
Financieringsbehoefte	0	2.011	14.582	21.901	39.292	55.012
Totaal vaste passiva	57.546	54.910	63.001	64.403	76.761	87.621
<u>Vlottende passiva</u>						
Vlottende schuld	4.502	3.119	3.576	3.576	3.576	3.576
Voorraden: Onderhanden werk & overige grond en hulpstoffen	792	517	378	0	0	0
Liquide middelen	367	3.699	3.700	3.700	3.700	3.701
Overlopende passiva	6.132	5.788	4.665	4.665	4.665	4.665
Totaal vlottende passiva	11.793	13.123	12.319	11.941	11.941	11.942
Totaal Passiva	69.339	68.033	75.320	76.344	88.702	99.563

EMU SALDO

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	2024	2025	2026	2027	2028
1 Exploitatiesaldo voor toevoegingen aan c.q. onttrekkingen uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-1.263	-381	-2.182	-1.609	-1.704
2 Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	2.073	2.094	2.240	2.219	2.689
3 Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie	1.317	1.348	1.374	1.405	1.438
4 Investerings in (in)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	-8.282	-6.538	-4.750	-15.091	-13.449
5 Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4					
6 Desinvesteringen in (in)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voor zover niet op exploitatie verantwoord	0	0	0	0	0
7 Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp- maken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie staan)	-882	-247	-106	-108	-110
8 Baten bouwgrondexploitaties: Baten voor zover transacties niet op exploitatie verantwoord	1.300	0	0	0	0
9 Lasten op balanspost Voorzieningen voor zover deze transacties met derden betreffen	-4.331	-1.797	-1.650	-1.613	-1.713
10 Lasten i.v.m. transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van bovenstaande posten	868	-347	-353	-358	-364
11 Verkoop van effecten:					
a Gaat u effecten verkopen? (ja/nee)	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee
b Zo ja, wat is bij verkoop de verwachte boekwinst op de exploitatie?					
EMU-saldo	-9.200	-5.868	-5.427	-15.155	-13.213
EMU-saldo referentiewaarde (septembercirculaire 2024)	-2.795	-2.795	-2.795	-2.795	-2.795
Verschil EMU-saldo & referentiewaarde	-6.405	-3.073	-2.632	-12.360	-10.418

Het EMU-saldo vertegenwoordigt het saldo van inkomsten en uitgaven van de overheid op transactiebasis over een bepaalde periode. Alle gemeenten in Nederland tezamen leggen een beslag op het EMU-saldo, voor West Maas en Waal is de referentiewaarde 2,8 mln.

DEEL 4 - BIJLAGEN

BIJLAGE 1 - OVERZICHT PERSONEEL EN ORGANISATIE

Bedragen x € 1.000

Organisatie-eenheid	Aantal fte	Totaal loonkosten 2025
Exploitatie		
Bestuursorganen	21,00	825
Algemeen		
* Management	1,00	159
* Raadsgriffier	2,08	178
Team Dienstverlening	34,89	3.035
Team Control	18,32	1.699
Team Samenleving	14,94	1.421
Team Beheer openbare ruimte (BOR)	32,10	2.419
Team Ruimte	14,47	1.448
<i>Totaal organisatie</i>	<i>117,80</i>	<i>10.358</i>
Totaal	138,80	11.183

BIJLAGE 2 - OVERZICHT VASTE ACTIVA

Bedragen x € 1.000

Activaklasse	Boekwrd 01-01 2025	Aflos- sing	Afschrij- ving	Rente	Boekwrd 31-12 2025	Kapitaallasten			
						2025	2026	2027	2028
Programma 1 - Wonen, werken en recreëren									
Gronden en terreinen	208			1	208	1	1	1	1
Strategische gronden	582			3	582	3	3	3	3
Woonruimten	54		5		49	5	5	5	5
Bedrijfsgebouwen	155		10		145	10	6	6	6
Grond, weg en waterwerk	131		3		128	3	3	3	3
Machines, app. en install.	36		2		34	2	2	2	2
Leningen aan deelnemingen	19				19	0	0	0	0
Totaal programma 1	1.185	0	20	4	1.165	24	20	20	20
Programma 2 - Maatschappelijke zaken									
Materiële VA in erfpacht	659			3	659	3	3	3	3
Gronden en terreinen	250		6	1	244	7	7	7	7
Bedrijfsgebouwen	9.251		362	42	8.889	404	392	389	384
Machines, app. en install.	157		12	1	145	13	13	13	12
Ov. materiële VA econ. nut	643		211	2	432	213	167	144	83
Totaal programma 2	10.960	0	591	49	10.369	640	582	556	489
Programma 3 - Fysieke leefomgeving									
Gronden en terreinen	2		1		1	1	1	1	1
Bedrijfsgebouwen	11		1		10	1	1	1	1
Grond, weg en waterwerk	9.420		346	35	9.074	381	368	367	336
Machines, app. en install.	233		27	1	206	28	28	28	24
Rioolinvesteringen	16.965		837	70	16.128	907	905	768	675
Ov. materiële VA econ. nut	125			1	125	1	1	1	1
Totaal programma 3	26.756	0	1.212	107	25.544	1.319	1.304	1.166	1.038
Programma 5 - Bedrijfsvoering									
Bedrijfsgebouwen	4.593		151	13	4.442	164	158	157	155
Vervoermiddelen	410		87	1	323	88	71	49	43
Machines, app. en install.	286		66	1	220	67	67	56	10
Ov. materiële VA econ. nut	169		16	1	153	17	17	8	17
Totaal programma 5	5.458	0	320	16	5.138	336	313	270	225
Algemene dekkingsmiddelen									
Ov. langlopende leningen	16.856	1.583			15.273				
Totaal algemene dekkingsmid.	16.856	1.583	0	0	15.273	0	0	0	0
TOTAAL	61.215	1.583	2.143	176	57.489	2.319	2.219	2.012	1.772

BIJLAGE 3 - MEERJAREN INVESTERINGSPLAN

Tabel: Meerjareninvesteringsplan 2025-2028

										Bedragen x€1.000									
Omschrijving	Netto inv.	Bijdr.	Afs. termijn	Kapitaallasten				E/ M	O/G/ N										
				2025	2026	2027	2028												
Programma 1 - Wonen, werken en recreëren																			
-																			
Totaal programma 1	0			0	0	0	0												
Programma 2 - Maatschappelijke zaken																			
Vernieuwbouw Gravin v.Rechteren school Appelt	2025	1.800		40	50	49	49	E	G										
Hulpmiddelen WMO 2025	2025	200		5	41	40	40	E	O										
WMO Woonunits 2025	2025	180		5	36	36	36	E	N										
Vervanging tennisbaan Wamel	2025	25		15	2	2	2	E	O										
Hulpmiddelen WMO 2026	2026	200		5		41	40	E	O										
Vervanging tennisbaan Appeltern	2026	25		15		2	2	E	O										
Hulpmiddelen WMO 2027	2027	200		5			41	E	O										
IKC Beneden-Leeuwen	2027	7.254		40			199	E	G										
Nieuwbouw school Tweestroom Altforst	2027	1.500		40			41	E	G										
Vervanging tennisbaan Dreumel	2027	25		15			2	E	G										
Dorpendeal Altforst	2027	pm		0			0	E	O										
Nieuwbouw scholen Wamel	2028	7.200		40			198	E	G										
Nieuwbouw Mariënhof school/IKC Alphen	2028	2.600		40			72	E	G										
Hulpmiddelen WMO 2028	2028	200		5			0	E	G										
Vervanging tennisbaan Bolete Bov.-L.	2028	25		15			0	E	N										
Totaal programma 2	21.434			0	128	170	722												
Programma 3 - Fysieke leefomgeving																			
Vervanging bomen 2025	2025	120		60	2	2	2	M	O										
Vervanging bomen 2026	2026	120		60	0	2	2	M	O										
Vervanging bomen 2027	2027	120		60	0	0	2	M	O										
Vervanging bomen 2028	2028	120		60	0	0	0	M	N										
Vervanging beplanting 2025	2025	78		20	4	4	4	M	O										
Vervanging beplanting 2026	2026	78		20	0	4	4	M	O										
Vervanging beplanting 2027	2027	78		20	0	0	4	M	O										
Vervanging beplanting 2028	2028	78		20	0	0	0	M	N										
Vervanging Wegen 2025	2025	1.066		60	20	20	20	M	G										
Vervanging Wegen 2026	2026	1.159		60	0	22	22	M	G										
Vervanging Wegen 2027	2027	1.186		60	0	0	23	M	G										
Vervanging Wegen 2028	2028	1.213		60	0	0	0	M	G										
Vervanging Openbare Verlichting	2025	121		20	6	6	6	E	O										
Vervanging Openbare Verlichting	2026	121		20	0	6	6	E	O										
Vervanging Openbare Verlichting	2027	100		20	0	0	5	E	O										
Vervanging Openbare Verlichting	2028	100		20	0	0	0	E	N										
Fietspad Meanderende maas	2027	585		20	0	0	31	M	G										
Vervangen brug Papesteeg	2025	288		50	6	6	6	E	O										
Vervangen brug Mosterdwal	2026	288		50	0	6	6	E	O										
Rooijsestraat Dreumel	2026	680		60	0	13	13	M	N										
Dorpsstraat Wamel	2025	1.323		60	25	25	25	M	N										
Zoutstrooier fietspaden	2025	43		10	4	4	4	E	G										
Kongrensbebording e.d.	2026	56		15	0	4	4	E	G										
Openbare ruimte IKC	2026	700		20	0	37	37	M	N										
Levendig Leeuwen	2027	2.965		div.	0	0	63	M	G										
3 Sneeuwschuivers	2028	40		10	0	0	0	E	N										
2 Sneeuwschuivers (tractors)	2028	25		10	0	0	0	E	N										
Riolering - Gemeentelijk rioleringsplan (vGRP):																			
- Verbeter- en vervangingsinvesteringen	2025	1.144		div.	38	38	38	E	O										
- Verbeter- en vervangingsinvesteringen	2026	1.478		div.		43	43	E	O										
- Verbeter- en vervangingsinvesteringen	2027	1.327		div.			46	E	O										
- Verbeter- en vervangingsinvesteringen	2028	2.450		div.				E	O										
Totaal programma 3	19.249			0	108	245	419												

Programma 4 - Burger, bestuur en veiligheid										
Totaal programma 4		0			0	0	0	0		
Programma 5 - Bedrijfsvoering										
2 Bussen (V-513-JZ + V-514-JZ)	2025	150		8		19	19	19	E	G
Paternosterkasten Interne Zaken	2026	25		25		0	1	1	E	G
Bus (VS-933-V)	2026	75		8		0	10	10	E	G
Bus V-142-ZR	2027	75		8		0	0	10	E	G
2 Dienstauto's (XF-443-T + XF-444-T)	2027	40		8		0	0	5	E	G
Livestream raadzaal	2027	39		7		0	0	6	E	O
Tractor + voorlader (5115)	2028	110		10		0	0	0	E	N
Vrachtwagen (incl.kraan) (21-BHS-2)	2028	210		10		0	0	0	E	N
Totaal programma 5		724			0	19	30	50		
TOTAAL		41.407			0	255	445	1.191		

In de laatste 2 kolommen staan afkortingen:

In de eerste kolom is aangegeven of een investering onder het Economisch nut (E) valt of onder Maatschappelijk nut (M). Investerings met een economisch nut zijn alle investeringen die bijdragen aan de mogelijkheid middelen te verwerven (bijvoorbeeld door de kosten ervan in tarieven te verwerken (denk bijvoorbeeld aan het rioolrecht)) en/of die verhandelbaar zijn. De andere investeringen vallen onder Maatschappelijk nut.

In de laatste kolom is aangegeven of er sprake is van een oude (O), gewijzigde (G) of nieuwe (N) investering ten opzichte van het bij de Programmabegroting 2024 vastgestelde meerjareninvesteringsplan 2025-2027. Alleen de nieuwe en gewijzigde investeringen hebben een budgettair effect.

Investerings < € 25.000, die direct t.l.v. de exploitatie worden geboekt

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Netto inv.	Bijdr.	Afs. termijn	Belasting exploitatie				E/ O/G	M /N	
				2025	2026	2027	2028			
Programma 1 - Wonen, werken en recreëren										
Totaal programma 1		0			0	0	0	0		
Programma 2 - Maatschappelijke zaken										
Totaal programma 2		0			0	0	0	0		
Programma 3 - Fysieke leefomgeving										
Totaal programma 3		0			0	0	0	0		
Programma 4 - Burger, bestuur en veiligheid										
Totaal programma 4		0			0	0	0	0		
Programma 5 - Bedrijfsvoering										
Aanhanger kraan kiper	2025	15		1	15				-	O
Mobiele geluidsinstallatie	2025	7		1	7				-	O
Vervanging veegmachine	2025	10		1	10				-	O
Toegangscontrole systeem Gemeentehuis	2025	18		1	18				-	O
Camera- / toegangssysteem Gemeentewerf	2025	12		1	12				-	O
Vervanging Homerun	2025	18		1	18				-	O
2 Schaftwagens	2025	19		1	19				-	O
Aanhanger electr. Kiploofrek 3	2026	6		1		6			-	O
Watertank	2026	15		1		15			-	O
Auto (Fiat Doblo VS-689-L)	2026	25		1		25			-	G
Koffieautomaten gangen	2026	8		1		8			-	G
2 Aanhangers afzetherken	2026	10		1		10			-	O
Vervanging dranghekken	2028	12		1				12	-	O
Aanhanger shovel	2028	9		1				9	-	N
Totaal programma 5		183			99	64	0	21		
TOTAAL		183			99	64	0	21		

Bovenstaande investeringen worden direct t.l.v. de exploitatie gebracht, omdat de aanschafwaarde onder de € 25.000 blijft. We presenteren ze bij het MIP, zodat de aanschaf van de vervangingsinvesteringen gewaarborgd blijft.

BIJLAGE 4 - OVERZICHT RESERVES EN VOORZIENINGEN

Overzicht Reserves en voorzieningen

Stand per 31 december, bedragen x € 1.000

Omschrijving	Saldo 2024	Saldo 2025	Saldo 2026	Saldo 2027	Saldo 2028
<u>Algemene reserves</u>					
a. Vrij besteedbaar	10.039	9.880	9.851	7.882	6.427
b. Begrotingssaldo	83	13	-1.969	-1.455	-1.550
Totaal Algemene reserves	10.122	9.893	7.882	6.427	4.877
<u>Bestemmingsreserves</u>					
Afkoopsommen erfpacht	542	530	517	505	491
Kapitaallasten	4.135	3.995	4.004	3.855	3.704
Bovenwijkse voorzieningen	555	555	405	405	405
Privatisering voetbalvelden	10	10	10	10	10
Stimuleringsfonds recreatie en toerisme	72	72	72	71	71
Totaal Bestemmingsreserves	5.314	5.162	5.008	4.846	4.681
Totaal Reserves	15.436	15.055	12.890	11.273	9.558
<u>Voorzieningen</u>					
Beheer en onderhoud ontzandingen	3.676	3.584	3.489	3.391	3.291
Gebouwen	1.898	1.734	1.642	1.569	1.409
Civiele kunstwerken	80	43	36	38	42
Pensioenen wethouders	2.118	2.117	2.117	2.116	2.116
Riolering	959	799	572	429	335
Voormalig personeel	131	111	95	78	62
Wachtgelduitkeringen bestuurders	0	0	0	0	0
Wegen	223	88	23	0	0
Maasbommel & Wamel	0	0	0	0	0
Totaal Voorzieningen	9.085	8.476	7.974	7.621	7.255
Totaal Reserves en voorzieningen	24.521	23.531	20.864	18.894	16.813

Mutaties groter dan € 100.000 zijn hieronder toegelicht (om de vermogenspositie zo goed mogelijk in beeld te brengen houden we rekening met mutaties waarover besluitvorming plaatsgevonden heeft en te verwachten toekomstige claims).

Bedragen x € 1.000

Algemene reserve	2024	2025	2026	2027	2028
<u>Toevoegingen</u>					
Positief rekeningresultaat voorgaand jaar	3.308				
Totaal toevoegingen	3.308	0	0	0	0
<u>Onttrekkingen</u>					
Overhevelingen voorgaand jaar	-1.323				
Tijdelijke huisvesting (spoedzoekers, starters en statushouders)	-250				
Vaststellingsovereenkomst JG	-3.105				
Vorbereidingskrediet uitbreiding IKC Beneden-leeuwen	-170				
Stumulering woningbouw maasdorpen	-118				
Beklemming bakenbomen meanderende Maas		-200			
Totaal onttrekkingen	-4.966	-200	0	0	0

Bedragen x € 1.000

Reserve Kapitaallasten	2024	2025	2026	2027	2028
<u>Toevoegingen</u>					
Vorbereidingskrediet uitbreiding IKC Beneden-Leeuwen	170				
Totaal toevoegingen	170	0	0	0	0

Bedragen x € 1.000

Voorziening pensioenen wethouders	2024	2025	2026	2027	2028
<u>Toevoegingen</u>					
Normstorting conform begroting	107	110	112	115	118
Totaal toevoegingen	107	110	112	115	118
<u>Onttrekkingen</u>					
Pensioenlasten	107	110	113	116	118
Totaal onttrekkingen	107	110	113	116	118

Bedragen x € 1.000

Voorziening gebouwen	2024	2025	2026	2027	2028
<u>Toevoegingen</u>					
Normstorting conform begroting	333	342	348	354	363
Totaal toevoegingen	333	342	348	354	363
<u>Onttrekkingen</u>					
Verwachte onttrekkingen	441	506	440	427	523
Totaal onttrekkingen	441	506	440	427	523

Bedragen x € 1.000

Voorziening wegen	2024	2025	2026	2027	2028
<u>Toevoegingen</u>					
Normstorting conform begroting	846	865	880	902	923
Totaal toevoegingen	846	865	880	902	923
<u>Onttrekkingen</u>					
Verwachte onttrekkingen	1.535	1.000	945	925	923
Totaal onttrekkingen	1.535	1.000	945	925	923

Bedragen x € 1.000

Voorziening riolering	2024	2025	2026	2027	2028
<u>Toevoegingen</u>					
Voordelig exploitatiesaldo					
Totaal toevoegingen	0	0	0	0	0
<u>Onttrekkingen</u>					
Verwachte onttrekkingen		160	227	144	93
Totaal onttrekkingen	0	160	227	144	93

Bedragen x € 1.000

Voorziening beheer en onderhoud ontzandingen	2024	2025	2026	2027	2028
<u>Toevoegingen</u>					
Toevoeging door de zandwinners	1.664				
Totaal toevoegingen	1.664	0	0	0	0
<u>Onttrekkingen</u>					
Verwachte onttrekkingen					101
Totaal onttrekkingen	0	0	0	0	101

Bedragen x € 1.000

Voorziening lasten Maasbommel en Wamel	2024	2025	2026	2027	2028
<u>Onttrekkingen</u>					
Verwachte onttrekkingen	1.994				
Totaal onttrekkingen	1.994	0	0	0	0

BIJLAGE 5 - RISICOREGISTER

Risico	Risicotype	I/S	Klasse bedrag	Bedrag x € 1.000	Kans Klasse	Kans	Financieel gevolg
Bedrijfsongevallen	Deels beïnvloedbaar	S	3	100	1	5%	5
Nalatigheid of onrechtmatig handelen	Intern - beïnvloedbaar	S	2	100	1	5%	5
Fraude, diefstal	Intern - beïnvloedbaar	S	3	400	1	5%	20
Planschade	Extern - niet-beïnvloedbaar	S	2	50	3	20%	10
Schadeclaims - Algemeen	Extern - beïnvloedbaar	S	3	90	2	50%	45
Afwezigheid personeel wegens ziekte of anderszins (zwangerschaps- en bevallingsverlof, zorgverlof)	Deels beïnvloedbaar	S	4	500	2	50%	250
Kwalitatief goed personeel, niet vervulbare vacatures	Deels beïnvloedbaar	I	2	300	3	75%	225
Disfunctioneren medewerkers	Intern - beïnvloedbaar	S	1	100	2	25%	25
Belastingaangiften (onvolledige, niet tijdige of onjuiste opgave en aangifte belastingdienst - BTW, loonbelastingen)	Intern - beïnvloedbaar	S	2	200	1	50%	100
Uitval (de)centrale IT voorzieningen	Beïnvloedbaar	S	2	400	1	25%	100
Gevolgen wet AVG	Deels beïnvloedbaar	I	2	-	1	10%	-
Instream medewerkers in WGA/ZW	Deels beïnvloedbaar	S	1	40	1	25%	10
Eigen risicodragerschap WW/WIA	Deels beïnvloedbaar	S	1	100	1	75%	75
Eigen risico schadegevallen	Extern - deels beïnvloedbaar	S	1	10	5	90%	9
Vervuiling openbare ruimte	Extern - beïnvloedbaar	S	1	80	5	60%	48
Verkoop panden afwikkeling vaststellingsovereenkomst	Deels beïnvloedbaar	I	1	520	3	50%	260
Loon- en prijsontwikkelingen	Extern - niet-beïnvloedbaar	S	2	500	1	75%	375
Lagere legesopbrengsten omgevingsvergunningen	Extern - deels beïnvloedbaar	S	3	150	3	50%	75
Ontzandingen	Extern - niet-beïnvloedbaar	I	2	50	3	25%	13
Faillissement partners Grondexploitaties	Deels beïnvloedbaar	S	1	250	1	20%	50
Lagere opbrengsten OZB door leegstand bedrijfstvastgoed	Extern - beïnvloedbaar	I	1	10	2	25%	3
Toename bezwaar/kwijtschelding - hogere kosten/minder opbrengsten	Extern - beïnvloedbaar	S	1	5	2	80%	4
Vertraging bouwprojecten - renteverliezen	Extern - niet-beïnvloedbaar	I	3	125	2	20%	25
Langere doorlooptijd projecten	Niet beïnvloedbaar	I	1	200	3	50%	100
Verlaging verkoopprijzen projecten	Beïnvloedbaar	I	2	-	1	10%	-
Leerlingenvoer	Extern - beïnvloedbaar	S	3	33	3	50%	17
Wet maatschappelijke ondersteuning	Extern - niet-beïnvloedbaar	S	2	75	1	10%	8
Participatiewet	Niet beïnvloedbaar	S	2	400	2	25%	100

Bijzondere bijstand	Extern - deels beïnvloedbaar	S	2	50	3	50%	25
Jeugdwet	Extern - deels beïnvloedbaar	S	3	300	2	60%	180
Extra middelen Jeugdzorg in Algemene Uitkering	Extern - deels beïnvloedbaar	S	3	215	2	0%	-
Wachtgeld bestuurders	Deels beïnvloedbaar	S	1	-	2	50%	-
Belastingopbrengsten	Extern - beïnvloedbaar	S	3	100	1	10%	10
Algemene uitkering	Extern - niet-beïnvloedbaar	S	3	500	3	50%	250
Renterisico	Extern - niet-beïnvloedbaar	S	2	125	2	50%	63
Beleggingen - dividend	Extern - niet-beïnvloedbaar	S	2	-	2	25%	-
Decentralisaties Rijkstaken	Extern - deels beïnvloedbaar	I	2	60	4	75%	45
Opruiming explosieven	Extern - niet-beïnvloedbaar	S	2	125	1	20%	25
Bodemsanering/vervuiling openbare ruimte	Extern - niet-beïnvloedbaar	S	3	200	2	50%	100
Oninbare vorderingen	Extern - beïnvloedbaar	S	3	50	4	10%	5
Garanties en borgstellingen	Extern - beïnvloedbaar	S	4	500	1	1%	5
Arbeidsongeschiktheid/overlijden bestuurders	Niet beïnvloedbaar	S	4	800	1	3%	24
Vennootschapsbelasting (VPB)	Niet beïnvloedbaar	S	2	-	3	50%	-
Regio Rivierenland	Extern - beïnvloedbaar	S	1	-	1	10%	-
Regio Rivierenland Glasvezelproject	Extern - beïnvloedbaar	I	1	5.360	1	1%	54
GR Veiligheidsregio Gelderland-Zuid	Extern - beïnvloedbaar	S	1	29	1	25%	7
Avri	Extern - beïnvloedbaar	S	1	-	1	25%	-
Avri overdracht voormalige stortplaats	Extern - beïnvloedbaar	I	1	-	1	10%	-
Omgevingsdienst Rivierenland	Extern - beïnvloedbaar	S	1	-	1	0%	-
BSR	Extern - deels beïnvloedbaar	S	1	32	1	25%	8
Werkzaak Rivierenland	Extern - beïnvloedbaar	S	2	93	1	25%	23
GGD Gelderland Zuid	Deels beïnvloedbaar	S	2	22	1	25%	6
		S					2.061
		I					724

BIJLAGE 6 - SAMENSTELLING COLLEGE VAN BURGEMEESTER EN WETHOUDERS

Burgemeester V.M. (Vincent) van Neerbos

Portefeuille Algemeen bestuur, Veiligheid en Dienstverlening

- Algemeen bestuur en bestuurlijke coördinatie
 - ondermijning, integriteit, APV
- Openbare orde en integrale veiligheid
 - politie, brandweer, ambulance, GHOR
- Bestuurlijke samenwerking: Regio Rivierenland
- Integraal veiligheidsbeleid
 - rampenbestrijding –GHOR-
- Coördinatie integrale handhaving/handhavingsbeleid
- Bedrijfsvoering
 - personeel- en organisatie, informatievoorziening (inclusief gegevensbeheer), algemeen- en juridische zaken (inclusief klachtbehandeling), communicatie en burgerparticipatie.
- Gemeentelijke organisatie(ontwikkeling)
- Dienstverlening
- Inkoop en aanbesteding
- Burgerzaken
- Representatie

Opdrachtgeving samenwerkingsverbanden

- Veiligheidsregio Gelderland-Zuid
- Regio Rivierenland

*Vervanging van portefeuille
door
Wethouder R.A.N. (Rob)
Reuvers*

Wethouder R.A.N. (Rob) Reuvers

Portefeuille Samenleving

- Arbeidsmarkt en werkgelegenheidsbeleid
 - inkomensvoorziening en –ondersteuning
- Integratie, participatie en emancipatie
- Wmo/Welzijn
 - zorgverlening, ouderenbeleid, minderheden, vrijwilligers, mantelzorgers en subsidiebeleid
- Jeugdbeleid en jeugdhulp
- Educatie
 - kinderopvang, peuterspeelzalen, lokaal (primair- en voortgezet) onderwijsbeleid
 - onderwijshuisvoorzieningen en -huisvesting, passend onderwijs en bibliotheekwerk
- Leerplicht
- Leerlingenvervoer
- Volksgezondheid
- Leefbaarheid kernen
 - uitvoering visie
- Sport
- Kunst en Cultuur

Opdrachtgeving samenwerkingsverbanden

- Werkzaam Rivierenland
- GGD Gelderland-Zuid
- Dienstverleningsovereenkomst Wmo/Jeugd regio Rivierenland
- Dienstverleningsovereenkomst VraagWijzer

- Dienstverleningsovereenkomst Beschermd wonen/veilig thuis

Project/coördinatie portefeuillehouder: Dorpsdeal Altforst

1^e loco burgemeester

*Vervanging van portefeuille door
Burgemeester V.M. (Vincent) van
Neerbos*

Wethouder M.A.A. (Marieke) van den Boom-Witzel

Portefeuille Ruimte

- Ruimtelijk beleid en ruimtelijke ordening
 - omgevingswet, structuurvisies infra- en ruimte en woonvisie
 - bestemmingsplannen, ruimtelijke onderbouwingen en omgevingsvergunningen
- Binnen- en buitendijks waterbeleid
- Ontzandingen en -grondingen
- Monumentenzorg en (ondergrondse) archeologie
- Volkshuisvesting
- Klimaatadaptatie
 - Regionaal Adaptatieprogramma (RAS), uitvoeringsprogramma klimaatbestendig WMW
- Duurzaamheid
 - aanpak beleid zon, wind, warmtetransitie, RES, opdrachtgeverschap Regionaal Energieloket
- Milieu
- Economische zaken
- Recreatie en toerisme

Opdrachtgeving samenwerkingsverbanden

- Omgevingsdienst Rivierenland
- Uitvoeringsorganisatie Breedbandnetwerk Rivierenland
- Recreatieschap Neder-Rijn en Waal

Project/coördinatie portefeuillehouder: Opvang Vluchtelingen

Uitsluiting portefeuille:

De onderwerpen in deze portefeuille betreffende de Ruivertweg te Dreumel en woningbouw Schoenmakersstraat te Boven-Leeuwen behoren tot de portefeuille Control en Openbare voorzieningen.

2^e loco burgemeester

*Vervanging van portefeuille door
Wethouder E.J. (Evert Jan)
Slootweg*

Wethouder E.J. (Evert Jan) Slootweg

Portefeuille Control en Openbare voorzieningen

- Control, contractsturing en rechtmatigheid
- Financiën en belastingen
- Mobiliteit
 - wegenverkeerswetgeving, vervoersvoorzieningen (regio taxi, openbaar vervoer)
 - gemeentelijk verkeers- en vervoersplan
 - laadpalen voor elektrische voertuigen
 - veerdiensten
- Grondexploitatie en -zaken
 - grondexploitaties, pacht, huur en verhuur, aan- en verkoop gemeentelijke eigendommen

- Gemeentelijk vastgoed, accommodaties en voorzieningen
 - gemeentelijke gebouwen, sport- en dorpshuizen en speelvoorzieningen
- Ruimtelijk beheer
 - openbaar groen, landschapsbeleid, begraafplaatsen, wegen en straten en openbare verlichting en rioleringen
- Afvalbeleid
 - Afvalverwijdering en -verwerking
- Binnen- en buitendijks waterbeleid
- Klimaatadaptatie
 - Waterplan 2020-2025

Opdrachtgeving samenwerkingsverbanden

- Belastingssamenwerking Rivierenland
- AVRI

Opdrachtneming samenwerkingsverbanden

- Omgevingsdienst Rivierenland

Aanvulling portefeuille:

De onderwerpen uit de portefeuille Ruimte betreffende de Ruivertweg te Dreumel en woningbouw Schoenmakersstraat te Boven-Leeuwen.

3^e loco burgemeester

*Vervanging van portefeuille
door
Wethouder M.A.A. (Marieke) van den Boom-Witzel*

BIJLAGE 7 - KERNGEGEVENS

	Gegevens per 1 januari 2024 volgens Jaarrekening 2023 (p.158)	Geschatte gegevens per 1 januari 2025
Sociale structuur		
Aantal inwoners		
- totaal	20.336	20.550
- waarvan 0 - 19 jaar	3.768	3.931
- waarvan 20 - 64 jaar	12.220	11.724
- waarvan 65 jaar en ouder	4.348	4.895
Aantal periodieke bijstandsgerechtigden	168	170
Aantal tewerkgestelde in sociale werkvoorzieningsschappen	35	33
Aantal leerlingen basisscholen	1.374	1.374
Aantal leerlingen juniorcollege West Maas en Waal voortgezet onderwijs	236	178
Fysieke structuur		
Oppervlakte gemeente in ha	8.521	8.521
- waarvan binnenwater	928	928
Aantal verblijfsobjecten met woonfunctie	8.710	9.192
Oppervlakte van de wegen in m ²	1.571.261	1.571.261

BIJLAGE 8 - TAAKVELDEN

Exploitatie - lasten	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
----------------------	------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------

Programma 1 - Wonen, werken en recreëren

0.10 Mutaties reserves (P1)	15	15	15	15	15	15
0.3 Beheer overige gebouwen en grond	6	11	11	12	12	12
2.1 Verkeer en vervoer	0	0	0	0	0	0
3.1 Economische ontwikkeling	134	123	98	102	105	109
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	1	23	24	25	26	27
3.3 Bedrijvenlok. en bedrijfsregel.	18	14	17	18	18	18
3.4 Economische promotie	87	139	123	126	120	103
5.3 Cultuurpresentatie	55	65	48	50	51	53
5.4 Musea	25	27	30	32	34	36
5.5 Cultureel erfgoed	63	53	55	52	53	54
5.7 Openb groen en (openl) recr (P1)	48	50	51	52	54	56
8.1 Ruimtelijke ordening	647	569	593	616	637	660
8.2 Grondexploitatie	2.399	2.332	401	272	287	298
8.3 Wonen en bouwen	2.873	3.667	3.388	3.502	3.436	3.461
Subtotaal lasten na bestemming	6.371	7.088	4.854	4.874	4.848	4.902

Programma 2 - Maatschappelijke zaken

0.10 Mutaties reserves (P2)	1.942	0	0	0	0	0
4.2 Onderwijshuisvesting	1.371	1.258	1.161	1.244	1.326	1.740
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.258	1.350	1.345	1.396	1.400	1.468
5.1 Sportbeleid en activering	171	162	126	168	172	175
5.2 Sportaccommodaties	525	504	523	487	501	515
5.3 Kunst en cultuur	57	91	83	90	92	94
5.6 Media	360	436	386	398	409	420
6.1 Burgerparticipatie	9.316	2.866	2.413	2.632	2.646	2.736
6.2 Wijkteams	2.102	2.056	2.031	2.075	2.128	2.175
6.3 Inkomensregelingen	5.689	5.818	6.184	6.245	6.327	6.447
6.4 Begeleide participatie	1.017	1.131	1.120	1.034	947	873
6.5 Arbeidsparticipatie	600	624	658	698	710	724
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	355	444	419	453	472	455
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	0	0	0	0	0	0
6.71a Huishoudelijke hulp (WMO)	1.820	1.870	2.368	2.411	2.465	2.518
6.71b Begeleiding (WMO)	854	1.036	1.085	1.093	1.117	1.141
6.71c Dagbesteding (WMO)	651	650	672	714	729	745
6.71d Overige maatwerkarrangementen	387	303	307	308	314	321
6.72a Jeugdzorg begeleiding	2.259	1.854	2.816	2.917	2.974	3.040
6.72b Jeugdzorg behandeling	1.669	1.842	1.983	1.876	1.931	1.972
6.73a Pleegzorg	0	0	0	0	0	0
6.74a Jeugd behandeling GGZ zonder v	0	0	0	0	0	0
6.74b Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verbl	878	1.151	1.043	1.041	1.068	1.091
6.74c Gesloten plaatsing	0	0	0	0	0	0
6.81a Beschermd wonen (WMO)	31	22	23	23	24	24
6.81b Maatschappelijke- en vrouwenop	100	141	23	24	25	26
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	0	0	0	0	0	0

6.82a Jeugdbescherming	70	136	241	250	255	261
6.82b Jeugdreclassering	240	402	429	433	443	453
7.1 Volksgezondheid	1.111	1.231	1.335	1.360	1.397	1.435
Subtotaal lasten na bestemming	34.833	27.378	28.774	29.370	29.872	30.849

Programma 3 - Fysieke leefomgeving

0.10 Mutaties reserves (P3)	0	0	0	0	0	0
2.1 Verkeer en vervoer	2.434	2.492	2.561	2.771	2.947	3.136
2.5 Openbaar vervoer	79	74	63	63	63	63
5.7 Openb groen en (openl) recr (P3)	1.466	1.554	1.753	1.616	1.674	1.740
7.2 Riolering	1.932	1.976	2.091	2.224	2.221	2.276
7.3 Afval	2.307	2.405	2.648	2.651	2.653	2.656
7.4 Milieubeheer	494	791	573	201	208	212
7.5 Begraafplaatsen	29	33	35	36	36	37
Subtotaal lasten na bestemming	8.741	9.325	9.724	9.562	9.802	10.120

Programma 4 - Burger, bestuur en veiligheid

0.1 Bestuur	1.628	1.810	1.880	1.788	1.835	1.876
0.10 Mutaties reserves (P4)	0	0	0	0	0	0
0.2 Burgerzaken	513	540	668	709	781	801
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	1.663	1.782	1.893	1.894	1.894	1.914
1.2 Openbare orde en veiligheid	279	199	212	218	224	230
Subtotaal lasten na bestemming	4.083	4.331	4.653	4.609	4.734	4.821

Programma 5 - Bedrijfsvoering

0.10 Mutaties reserves (P5)	0	0	0	0	0	0
0.4 Overhead	8.556	8.835	9.121	9.450	9.464	9.794
Subtotaal lasten na bestemming	8.556	8.835	9.121	9.450	9.464	9.794

Algemene dekkingsmiddelen

0.10 Mutaties reserves (AD)	0	0	0	0	0	0
0.5 Treasury	345	308	312	307	307	307
0.61 OZB woningen	0	0	0	0	0	0
0.62 OZB niet-woningen	0	0	0	0	0	0
0.64 Belastingen overig	405	417	445	453	457	453
0.7 Gemeentefonds	0	0	0	0	0	0
0.8 Overige baten en lasten	14	80	11	11	11	11
Subtotaal lasten na bestemming	764	805	768	771	775	771

Totaal lasten na bestemming	63.348	57.762	57.894	58.636	59.495	61.257
------------------------------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------

Exploitatie - baten	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
----------------------------	------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------

Programma 1 - Wonen, werken en recreëren

0.10 Mutaties reserves (P1)	413	431	15	15	15	15
0.3 Beheer overige gebouwen en grond	84	73	73	74	74	75
2.1 Verkeer en vervoer	69	27	28	29	29	30
3.1 Economische ontwikkeling	14	5	5	5	6	6

3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	0	0	0	0	0	0
3.3 Bedrijvenlok. en bedrijfsregel.	8	10	11	11	11	11
3.4 Economische promotie	237	172	343	343	343	343
5.3 Cultuurpresentatie	15	0	0	0	0	0
5.4 Musea	14	12	12	12	12	13
5.5 Cultureel erfgoed	25	1	1	1	1	1
5.7 Openb groen en (openl) recr (P1)	0	11	12	12	12	12
8.1 Ruimtelijke ordening	571	153	160	163	165	168
8.2 Grondexploitatie	3.623	2.082	139	0	0	0
8.3 Wonen en bouwen	1.358	1.012	1.242	1.310	1.286	1.308
Subtotaal baten na bestemming	6.431	3.989	2.041	1.975	1.954	1.982

Programma 2 - Maatschappelijke zaken

0.10 Mutaties reserves (P2)	3.370	512	139	158	99	99
4.2 Onderwijshuisvesting	28	3	3	3	4	4
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	323	138	60	60	26	26
5.1 Sportbeleid en activering	189	1	1	1	1	1
5.2 Sportaccommodaties	138	74	75	76	78	79
5.3 Kunst en cultuur	0	10	0	0	0	0
5.6 Media	19	90	30	30	30	30
6.1 Burgerparticipatie	5.703	347	150	152	154	157
6.2 Wijkteams	28	0	0	0	0	0
6.3 Inkomensregelingen	3.619	3.614	3.782	3.821	3.855	3.930
6.4 Begeleide participatie	20	0	0	0	0	0
6.5 Arbeidsparticipatie	0	0	0	0	0	0
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	10	10	10	10	10	10
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	0	0	0	0	0	0
6.71a Huishoudelijke hulp (WMO)	110	98	100	207	206	206
6.71b Begeleiding (WMO)	0	0	0	0	0	0
6.71c Dagbesteding (WMO)	0	0	0	0	0	0
6.71d Overige maatwerkarrangementen	0	0	0	0	0	0
6.72a Jeugdzorg begeleiding	0	0	0	0	0	0
6.72b Jeugdzorg behandeling	0	0	0	0	0	0
6.73a Pleegzorg	0	0	0	0	0	0
6.74a Jeugd behandeling GGZ zonder v	0	0	0	0	0	0
6.74b Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verbl	0	0	0	0	0	0
6.74c Gesloten plaatsing	0	0	0	0	0	0
6.81a Beschermd wonen (WMO)	33	0	23	23	24	24
6.81b Maatschappelijke- en vrouwenop	8	17	17	17	17	17
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	0	0	0	0	0	0
6.82a Jeugdbescherming	0	0	0	0	0	0
6.82b Jeugdreclassering	0	0	0	0	0	0
7.1 Volksgezondheid	23	26	0	0	0	0
Subtotaal baten na bestemming	13.621	4.940	4.390	4.558	4.504	4.583

Programma 3 - Fysieke leefomgeving

0.10 Mutaties reserves (P3)	289	280	254	54	54	54
2.1 Verkeer en vervoer	40	29	29	30	31	31
2.5 Openbaar vervoer	-13	0	0	0	0	0

5.7 Openb groen en (openl) recr (P3)	11	10	1	1	1	1
7.2 Riolering	2.653	2.679	2.889	3.011	2.983	2.989
7.3 Afval	2.606	2.632	2.887	2.887	2.888	2.888
7.4 Milieubeheer	218	386	380	0	0	0
7.5 Begraafplaatsen	36	28	29	29	29	29
Subtotaal baten na bestemming	5.840	6.044	6.469	6.012	5.986	5.992

Programma 4 - Burger, bestuur en veiligheid

0.1 Bestuur	373	41	41	41	41	41
0.10 Mutaties reserves (P4)	0	0	0	0	0	0
0.2 Burgerzaken	244	330	349	410	410	418
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	0	0	0	0	0	0
1.2 Openbare orde en veiligheid	34	24	25	26	26	27
Subtotaal baten na bestemming	651	395	415	477	477	486

Programma 5 - Bedrijfsvoering

0.10 Mutaties reserves (P5)	205	266	0	0	0	0
0.4 Overhead	281	40	40	40	41	41
Subtotaal baten na bestemming	486	306	40	40	41	41

Algemene dekkingsmiddelen

0.10 Mutaties reserves (AD)	0	0	0	0	0	0
0.5 Treasury	333	318	312	306	306	306
0.61 OZB woningen	2.760	2.707	3.134	3.237	3.343	3.452
0.62 OZB niet-woningen	1.620	1.674	1.963	2.002	2.042	2.083
0.64 Belastingen overig	159	126	153	154	155	156
0.7 Gemeentefonds	34.922	37.347	38.987	37.903	39.230	40.624
0.8 Overige baten en lasten	-171	0	0	0	0	0
Subtotaal baten na bestemming	39.623	42.172	44.549	43.602	45.076	46.621

Totaal baten na bestemming	66.652	57.846	57.904	56.664	58.038	59.705
-----------------------------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------

Exploitatie - saldo	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
----------------------------	------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------

Programma 1 - Wonen, werken en recreëren

0.10 Mutaties reserves (P1)	398	416	0	0	0	0
0.3 Beheer overige gebouwen en grond	79	62	62	62	63	63
2.1 Verkeer en vervoer	69	27	28	29	29	30
3.1 Economische ontwikkeling	-120	-118	-92	-96	-100	-104
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-1	-23	-24	-25	-26	-27
3.3 Bedrijvenlok. en bedrijfsregel.	-10	-3	-7	-7	-7	-7
3.4 Economische promotie	151	32	219	216	223	240
5.3 Cultuurpresentatie	-40	-65	-48	-50	-51	-53
5.4 Musea	-11	-15	-18	-20	-22	-23
5.5 Cultureel erfgoed	-38	-52	-53	-51	-52	-53
5.7 Openb groen en (openl) recr (P1)	-48	-39	-39	-41	-42	-43
8.1 Ruimtelijke ordening	-76	-416	-433	-453	-472	-491
8.2 Grondexploitatie	1.225	-250	-262	-272	-287	-298

8.3 Wonen en bouwen	-1.515	-2.654	-2.146	-2.192	-2.149	-2.153
Subtotaal saldo na bestemming	63	-3.098	-2.813	-2.900	-2.893	-2.919

Programma 2 - Maatschappelijke zaken

0.10 Mutaties reserves (P2)	1.429	512	139	158	99	99
4.2 Onderwijshuisvesting	-1.344	-1.255	-1.158	-1.241	-1.323	-1.736
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-935	-1.211	-1.284	-1.335	-1.374	-1.443
5.1 Sportbeleid en activering	17	-161	-125	-167	-171	-175
5.2 Sportaccommodaties	-387	-430	-447	-411	-423	-435
5.3 Kunst en cultuur	-57	-81	-83	-90	-92	-94
5.6 Media	-340	-345	-356	-368	-379	-390
6.1 Burgerparticipatie	-3.613	-2.519	-2.263	-2.480	-2.492	-2.579
6.2 Wijkteams	-2.074	-2.056	-2.031	-2.075	-2.128	-2.175
6.3 Inkomensregelingen	-2.069	-2.203	-2.402	-2.424	-2.472	-2.517
6.4 Begeleide participatie	-997	-1.131	-1.120	-1.034	-947	-873
6.5 Arbeidsparticipatie	-600	-624	-658	-698	-710	-724
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-345	-434	-409	-443	-462	-445
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	0	0	0	0	0	0
6.71a Huishoudelijke hulp (WMO)	-1.710	-1.772	-2.268	-2.204	-2.259	-2.312
6.71b Begeleiding (WMO)	-854	-1.036	-1.085	-1.093	-1.117	-1.141
6.71c Dagbesteding (WMO)	-651	-650	-672	-714	-729	-745
6.71d Overige maatwerkarrangementen	-387	-303	-307	-308	-314	-321
6.72a Jeugdzorg begeleiding	-2.259	-1.854	-2.816	-2.917	-2.974	-3.040
6.72b Jeugdzorg behandeling	-1.669	-1.842	-1.983	-1.876	-1.931	-1.972
6.73a Pleegzorg	0	0	0	0	0	0
6.74a Jeugd behandeling GGZ zonder v	0	0	0	0	0	0
6.74b Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verbl	-878	-1.151	-1.043	-1.041	-1.068	-1.091
6.74c Gesloten plaatsing	0	0	0	0	0	0
6.81a Beschermd wonen (WMO)	2	-22	0	0	0	0
6.81b Maatschappelijke- en vrouwenop	-92	-124	-6	-7	-8	-9
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	0	0	0	0	0	0
6.82a Jeugdbescherming	-70	-136	-241	-250	-255	-261
6.82b Jeugdreclassering	-240	-402	-429	-433	-443	-453
7.1 Volksgezondheid	-1.088	-1.206	-1.335	-1.360	-1.397	-1.435
Subtotaal saldo na bestemming	-21.211	-22.436	-24.382	-24.811	-25.369	-26.267

Programma 3 - Fysieke leefomgeving

0.10 Mutaties reserves (P3)	289	280	254	54	54	54
2.1 Verkeer en vervoer	-2.394	-2.464	-2.531	-2.741	-2.917	-3.105
2.5 Openbaar vervoer	-92	-74	-63	-63	-63	-63
5.7 Openb groen en (openl) recr (P3)	-1.455	-1.544	-1.752	-1.615	-1.672	-1.738
7.2 Riolering	721	703	799	786	762	713
7.3 Afval	300	227	239	236	235	232
7.4 Milieubeheer	-276	-404	-193	-201	-208	-212
7.5 Begraafplaatsen	7	-5	-7	-7	-7	-8
Subtotaal saldo na bestemming	-2.900	-3.281	-3.254	-3.551	-3.816	-4.127

Programma 4 - Burger, bestuur en veiligheid

0.1 Bestuur	-1.255	-1.769	-1.839	-1.747	-1.794	-1.836
-------------	--------	--------	--------	--------	--------	--------

0.10 Mutaties reserves (P4)	0	0	0	0	0	0
0.2 Burgerzaken	-269	-210	-319	-299	-371	-383
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	-1.663	-1.782	-1.893	-1.894	-1.894	-1.914
1.2 Openbare orde en veiligheid	-245	-175	-187	-192	-197	-203
Subtotaal saldo na bestemming	-3.432	-3.936	-4.238	-4.132	-4.256	-4.336

Programma 5 - Bedrijfsvoering

0.10 Mutaties reserves (P5)	205	266	0	0	0	0
0.4 Overhead	-8.274	-8.795	-9.081	-9.409	-9.424	-9.752
Subtotaal saldo na bestemming	-8.069	-8.529	-9.081	-9.409	-9.424	-9.752

Algemene dekkingsmiddelen

0.10 Mutaties reserves (AD)	0	0	0	0	0	0
0.5 Treasury	-12	9	0	0	0	0
0.61 OZB woningen	2.760	2.707	3.134	3.237	3.343	3.452
0.62 OZB niet-woningen	1.620	1.674	1.963	2.002	2.042	2.083
0.64 Belastingen overig	-246	-291	-292	-299	-302	-298
0.7 Gemeentefonds	34.922	37.347	38.987	37.903	39.230	40.624
0.8 Overige baten en lasten	-185	-80	-11	-11	-11	-11
Subtotaal saldo na bestemming	38.859	41.366	43.781	42.832	44.302	45.850

Totaal saldo na bestemming	3.310	86	13	-1.971	-1.456	-1.551
-----------------------------------	--------------	-----------	-----------	---------------	---------------	---------------

BIJLAGE 9 - LIJST MET AFKORTINGEN

Om de leesbaarheid van de Programmabegroting te verbeteren, wordt een lijst met afkortingen aan het document toegevoegd. We vinden het belangrijk dat documenten als de Programmabegroting ook voor burgers goed leesbaar zijn. Daarom zijn ook afkortingen waarvan de betekenis voor geoefende lezers meteen duidelijk is toch aan dit overzicht toegevoegd.

Afkorting	Betekenis
AB	Algemeen Bestuur
AED	Automatische Externe Defibrillator
AO	Administratieve Organisatie
APV	Algemene Plaatselijke Verordening
Arbo	Arbeidsomstandigheden
ARN	Afvalverwerking regio Nijmegen
AVG	Algemene verordening gegevensbescherming
AVRI	Afvalverwerking Rivierenland
AWBZ	Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten
B&W	Burgemeester en Wethouders
BAG	Basisregistratie Adressen en Gebouwen
BBV	Besluit Begroting en Verantwoording
BBZ	Bijzondere Bijstand aan Zelfstandigen
BCF	BTW-compensatiefonds
BGBOP	Besluit brandveilig gebruik en basishulpverlening overige plaatsen
BIG	Baseline Informatieveiligheid Gemeenten
BIO	Baseline Informatieveiligheid Overheid
BLS	Besluit Locatiegebonden Subsidie
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
BOA	Buitengewoon Opsporings Ambtenaar
bovo	Bovenwijkse voorzieningen
BP	Bestemmingsplan
BRN	Begrotingsrichtlijn Nijmegen
BRO	Basisregistratie Ondergrond
BSR	Belasting Samenwerking Rivierenland
BTW	Belasting Toegevoegde Waarde
BUIG	Gebundelde uitkering
Burap	Bestuursrapportage
BWT	Bouw- en woningtoezicht
BZK	Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
CAO	Collectieve Arbeidsvoorwaarden
CAK	Centraal Administratie Kantoor
CEO	Cliënt ervaringsonderzoek
CJG	Centrum voor Jeugd en Gezin
CROW	Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Water- en Wegenbouw en de Verkeerstechniek
DA	Digitale agenda
DB	Dagelijks Bestuur
DigiD	Persoonlijke inlogcode waarmee burgers zich bij de overheid kunnen identificeren
DSO	Digitaal Stelsel Omgevingswet
DU	Decentralisatie Uitkering
DVO	Dienstverleningsovereenkomst
eIDAS	Electronic IDentification Authentication and trust Services
EMU	Europese Monetaire Unie

ENSIA	Eenduidige Normatiek Single Information Audit
EPR	Eikenprocessierups
EU	Europese Unie
EVZ	Ecologische verbindingzone
FBV	Fonds Bovenwijkse Voorzieningen
FMP	Financieel Meerjaren Perspectief
Fte	Fulltime equivalent
GBA	Gemeentelijke Basis Administratie
GGZ	Geestelijke Gezondheidszorg
GHOR	Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de regio
GMK	Gemeenschappelijke meldkamer
GO	Georganiseerd overleg
GR	Gemeenschappelijke Regeling
GREX	grondexploitatie
GVOP	Gemeenschappelijke voorziening officiële publicaties
GVVP	Gemeentelijk Verkeer en Vervoersplan
GW	Gemeentewet
HR	Human Resources
HRM	Human Resource Management
HWBP	Hoogwaterbeschermingsprogramma
I&A	Informatie & automatisering
IC	Interne Controle
IKB	Individueel keuzebudget
IKC	Integraal Kindcentrum
IOAW	Wet Inkomensvoorziening Oudere en gedeeltelijk Arbeidsongeschikte werkloze Werknemers
IOAZ	Wet Inkomensvoorziening Oudere en gedeeltelijk Arbeidsongeschikte werkloze Zelfstandigen
IU	Integratie-Uitkering gemeentefonds
IV	Integraal veiligheidsplan
IVN	Instituut voor natuurbeschermingseducatie
KCC	Klant Contact Centrum
KRW	Kader Richtlijn Water
LNV	ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
LOP	Landschapsontwikkelplan
MARN	Milieusamenwerking en Afvalverwerking Regio Nijmegen
Mer	Milieu effect rapportage
MFA	Multifunctionele accommodatie
MFC	Multifunctioneel centrum
mi-2	Beheersysteem onderhoud wegen
MIP	Meerjareninvesteringsprogramma
N	Nadelig
NME	Natuur-en milieueducatie
NUP	Nationaal Uitvoeringsprogramma
NWB	Nederlandse Waterschap Bank
OAB	Onderwijs achterstandsbeleid
ODR	Omgevingsdienst Rivierenland
o/g	opgenomen geldleningen
OV	Openbaar vervoer
OZB	Onroerende Zaakbelasting
P&C	Planning & control
P&O	Personeel & organisatie
PAS	Programma Aanpak Stikstof

PAUW	Webtool om berekening van de Algemene Uitkering te controleren
PM	pro memorie / om niet te vergeten
PSZ	Peuterspeelzaal
RAV	Regionaal Ambulance Vervoer
RB	Raadsbesluit
RIB	raadsinformatiebrief
RO	ruimtelijke ordening
ROVL	Richtlijn voor Openbare Verlichting
RPB	Regionaal Programma Bedrijventerreinen
RTG	Rondetafelgesprek
RUD	Regionale uitvoeringsdienst
RZB	Roerende zaakbelasting
SOBL	Stichting Ondernemersfonds Beneden-Leeuwen
SOK	Samenwerkingsovereenkomst
Stg.	Stichting
S.V.	Sportvereniging
SVn	Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse Gemeenten
TU	Technische Universiteit
UBR	Uitvoeringsorganisatie Breedbandnetwerk Rivierenland
u/g	uitgegeven geldlening
UWV	Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen
V	Voordelig
VAB	Vrijkomende Agrarische Bedrijfsbebouwing
vGRP	verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
VRGZ	Veiligheidsregio Gelderland-Zuid
VHROSV	Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing
VLK	Visie Leefbaarheid Kernen
VNR	Vereniging Nederlandse Riviergemeenten
VO	Voortgezet onderwijs
KP4	Klantprofiel 4
VVV	vereniging voor vreemdelingen verkeer
WABO	Wet Algemene Bepalingen Omgevingsrecht
Wet Fido	Wet Financiering decentrale overheden
WGA	Wet Werkhervatting Gedeeltelijk Arbeidsongeschikten
WIA	Wet Werk en Inkomen naar Arbeidsvermogen
Wet WOZ	Wet Waardering onroerende zaken
Wlz	Wet langdurige zorg
WMO	Wet Maatschappelijke Ondersteuning
WMW	gemeente West Maas en Waal
WNRA	Wet Normalisering Rechtspositie Ambtenaren
WNT	Wet Normering bezoldiging Topfunctionarissen in de (semi) publieke sector
WPG	Wet Publieke Gezondheid
WSW	Wet Sociale Werkvoorziening
Wvg	Wet voorkeursrecht gemeenten
Wvvgz	Wet verplichte GGZ
WW	Werkloosheidswet
WWB	Wet Werk en Bijstand
Zvw	Zorgverzekeringswet
ZW	Ziektewet

BIJLAGE 10 - ALGEMENE UITKERING

(alle bedragen x € 1.000)

Onderdeel A - Inkomstenmaatstaven				
Maatstaf	2025	2026	2027	2028
1g-2 WOZ niet-woningen eigenaren	-888	-899	-912	-922
	-568	-568	-568	-568
1a Waarde woningen eigenaren	-2.363	-2.385	-2.407	-2.429
Subtotaal	-3.819	-3.852	-3.887	-3.920

Onderdeel B - Uitgavenmaatstaven waarop de uitkeringsfactor van toepassing is				
Maatstaf	2025	2026	2027	2028
8a-3 Bijstandsontvangers	902	895	912	927
2 Inwoners	7.700	7.786	7.839	7.872
7c-4 Huishoudens met laag inkomen boven drempel	6.044	5.167	5.138	5.105
12b-2 Inwoners met een migratieachtergrond	276	283	290	296
3c Eenpersoonshuishoudens	447	431	435	440
8b Loonkostensubsidie	256	271	294	308
4a Inwoners: jongeren jonger dan 18 jaar (vanaf uitkeringsjaar 2019)	1.967	1.765	1.766	1.769
8f-2 Doelgroepenregister gemeentelijke doelgroep	103	111	120	128
5d-2 Inwoners 75+ met drempel	1.012	1.031	1.094	1.160
7m-2 Laag opleidingsniveau met drempel	633	599	593	588
14a-2 Lokale centrumfunctie (max 20km)	189	190	191	192
14b-2 Regionale centrumfunctie (max 60km)	519	485	487	489
14c-2 Landelijke centrumfunctie	101	102	102	103
15e Leerlingen VO	71	71	71	71
15h-3 Onderwijsachterstand	67	67	67	67
38 Bedrijfsvestigingen	445	468	496	524
29 Historische woningen in bewoonde oorden 1930	35	35	35	35
36 Kernen	1.495	1.481	1.481	1.480
36a Kernen met 500 of meer adressen	376	376	376	376
34 Oeverlengte * bodemfactor gemeente	75	75	75	75
35a Oeverlengte * bodemfactor gemeente * dichtheidsfactor	79	80	81	81
32b-2 Omgevingsadressendichtheid (vanaf UJR 2016, miv septembercirc. 2016)	334	358	362	365
23 Oppervlakte bebouwing buitengebied * bodemfactor buitengebied	222	222	222	222
22 Oppervlakte bebouwing woonkernen * bodemfactor woonkernen	1.765	1.765	1.765	1.765
23a Oppervlakte bebouwing buitengebied	571	568	568	568
22a Oppervlakte bebouwing woonkern	1.057	1.055	1.055	1.055
19 Oppervlakte binnenwater	117	117	117	117
16 Oppervlakte land	296	296	296	296
18 Oppervlakte land * bodemfactor gemeente	205	205	205	205
24b-2 Woonruimten (vanaf UJR 2016, miv septembercirc. 2016)	105	107	108	108
25b-2 Woonruimten (vanaf UJR 2016, miv septembercirc. 2016) * bodemfactor woonkernen	502	508	513	519
39 Vast bedrag	980	980	980	972
Subtotaal	28.946	27.949	28.135	28.278

Onderdeel C - Uitkeringsfactor (uf)				
Jaren	2025	2026	2027	2028
Uitkeringsfactor	1,457	1,459	1,504	1,548
Subtotaal (B x C (=uf))	42.174	40.778	42.315	43.774

Onderdeel D - Uitgavenmaatstaven waarop de uitkeringsfactor niet van toepassing is				
Maatstaf	2025	2026	2027	2028
56g Suppletie-uitkering nieuw verdeelstelsel 2023	-1.035	-1.035	-1.035	-1.035
Subtotaal	-1.035	-1.035	-1.035	-1.035

Onderdeel E - Integratie- en decentralisatieuitkeringen waarop de uitkeringsfactor niet van toepassing is				
--	--	--	--	--

Maatstaf	2025	2026	2027	2028
170 Decentralisatie provinciale taken vergunningverlening, toezicht en handhaving (DU)	140	140	140	140
205 Voorschoolse voorziening peuters (DU)	35	35	35	35
223 Armoedebestrijding kinderen (DU)	56	56	56	56
280 Impulsgelden Weerbaar Bestuur/Veilig wonen (DU)	7	7		
421 Extra capaciteit BOAs (DU)	32	32	32	32
428 Wet kwaliteitsborging bouw (DU)	14	14		
Subtotaal	284	284	263	263
Onderdeel F - 3 D's in het sociaal domein				
Maatstaf	2025	2026	2027	2028
260 Participatie (IU)	1.179	1.189	1.165	1.138
Subtotaal	1.179	1.189	1.165	1.138
Onderdeel G - Aanvullingen van de gebruiker				
Aanvullingen v/d gebruiker	2025	2026	2027	2028
Gemeenteposten:				
Extra middelen Jeugdzorg 2026 2027 367 en 225 mln	0	335	205	200
Stelpost ruimte onder BCF plafond voor 50%	204	204	204	204
Subtotaal	204	539	409	404
Totaal	38.987	37.903	39.230	40.624